

Asianro: IIS/509/00.04.01.02/2019

169 § Lausunnon antaminen Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasoehdotukseen 2020-2023

Tekninen lautakunta 19.11.2019 § 169

Valmistelija: toimialajohtaja Kari Nissinen, puh. 040 669 1005

Pohjois-Savon pelastuslaitoksessa on valmisteltu uusi palvelutasopäätösehdotus ajalle 1.1.2020 – 31.12.2023. Pelastustoimen palvelutasosta päättää aluepelastuslautakunta kuntia kuultuaan. Iisalmen kaupungin hallintosäännön mukaan tekninen lautakunta vastaa pelastustoimen asioista ja toimialajohtaja antaa toimialalta pyydettyjä lausuntoja, joihin ei kuulu poliittista harkintaa. Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätös käsittelee kuitenkin mm. kunnilta perittävän rahoituksen suhdetta annettavaan pelastuspalvelun tasoon nähden, jolloin ko. päätökseen liittyy poliittista harkintaa. Hallintosäännön mukaan poliittista harintaa sisältävä asia on vietävä teknisen lautakunnan ratkaistavaksi. Pohjois-Savon pelastustoimi on pyytänyt kunnilta lausuntoa palvelutasopäätösehdotuksesta 18.11.2019 mennessä. Tekninen toimiala on kuitenkin neuvotellut pelastustoimen kanssa aikataulusta ja Iisalmen kaupungin lausunto voidaan antaa teknisen lautakunnan kokouksen 19.11.2019 jälkeen.

Palvelutasopäätösehdotuksessa on selvitetty esiintyvät uhat ja niistä aiheutuvat riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat. Ehdotus perustuu alueen riskianalyysiin sekä pelastuslaitoksen visioon ja strategiaan. Palvelutasopäätösehdotuksen sisällöstä on keskusteltu kaupungin valmiusasioista vastaavan hallintojohtaja Tiina Karppisen kanssa. Hallintojohtajan näkemyksen mukaan teknisen lautakunnan tulisi kiinnittää erityistä huomiota palvelutasopäätösehdotuksen kohtiin 7. Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet ja 11.1 Pelastustoimi, joissa on mainittu, että vuonna 2020 laaditaan suunnitelma, jolla kohdennetaan niukkenevat resurssit riskiarvion mukaisille suuririskisille alueille tarvittaessa muualta resurssia siirtämällä tai vähentämällä, toimintoja vähentämällä ja erikoistoimintoja keskittämällä ja että radikaaleimpana vaihtoehtona on myös jonkun paloaseman määräaikainen sulkeminen ja henkilöstön siirtäminen toiselle paloasemalle. Tulisi selvittää, tarkoittaako tämä kenties resurssien keskittämistä Kuopioon ja mitä tämä kenties tarkoittaa Iisalmen kannalta?

Strategisten tavoitteiden arviointi

(sis. yritysvaikutusten ja EVA-arvioinnin):

Toteuttaa strategista tavoitetta toimiva ja turvallinen Iisalmi. Ei yritysvaikutuksia. Vaikutuksia ihmisten turvallisuuteen.

Lisätietona jaetaan:

- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätösehdotus

Toimialajohtajan päätösehdotus:

Tekninen lautakunta lausuu Pohjois-Savon

palvelutasopäätösehdotukseen liittyen seuraavaa:

Palvelutasopäätösehdotusta tulee täydentää siten, että siinä esitetään selkeästi, mitä käytännössä tarkoitetaan niukkenevien resurssien kohdentamisella suurriskisille alueille tarvittaessa muualta resursseja siirtämällä tai vähentämällä, toimintoja vähentämällä ja erikoistoimintoja keskittämällä. Niin ikään on kuvattava tarkemmin tilanne, milloin tulee kysymykseen radikaalein vaihtoehto, jolloin jokin paloasema suljetaan määräaikaaisesti ja sen henkilöstö siirretään toiselle paloasemalle.

Päätös:

Pekka Pirhonen ilmoitti olevansa esteellinen (palvelusuhdejäävi) ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi. Pöytäkirjantarkastajana tämän asian ajan toimi Seppo Hartikainen.

Keskustelun kuluessa toimialajohtaja täydensi päätösehdotustaan seuraavasti:

Iisalmi ei hyväksy vahvuuden laskemista alle 1+3 vahvuuden, jonka avulla turvataan Sisäasiainministeriön pelastussukellusohjeen mukainen savu- ja kemikaalisukelluksen toimintavalmius alueella.

Tekninen lautakunta hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen toimialajohtajan kokouksessa tekemällä täydennyksellä.

Toimenpiteet:

Ote lausuntona Pohjois-Savon pelastuslaitos: pelastuslaitos@kuopio.fi,
jukka.koponen@kuopio.fi

Pelastusjohtaja

21.10.2019

Pohjois-Savon kunnat ja kaupungit
Itä-Suomen aluehallintovirasto

POHJOIS-SAVON PELASTUSTOIMEN PALVELUTASOPÄÄTÖS

Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa maakunnan alueella pelastustoimen tehtävien hoitamisesta kuntien kanssa laaditun yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslain (379/2011) mukaan alueen pelastustoimi laatii palvelutasopäätöksen, jossa päätetään pelastustoimen tuottamien turvallisuuspalveluiden tasosta ja tavoitteista sekä toimintojen järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä. Pelastustoimen palvelutasosta päättää aluepelastuslautakunta kuntia kuultuaan. Pelastuslaitoksessa on valmisteltu uusi palvelutasopäätösehdotus ajalle 1.1.2020–31.12.2023. Voimaan tullessaan päätös kumoaa aluepelastuslautakunnan 28.10.2015 hyväksymän palvelutasopäätöksen.

Palvelutasopäätöksessä on selvitetty alueella esiintyvät uhat ja niistä aiheutuvat riskit, määriteltä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat. Palvelutasopäätöksen perustana toimii alueen riskianalyysi sekä pelastuslaitoksen visio ja strategia. Palvelutasopäätös sisältää myös katsauksen pelastuslaitoksen toimintaan ja nykytilaan. Poikkeusolojen järjestelyt on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Pelastustoimen keskeisenä tavoitteena on ihmisten turvallisuuden parantaminen sekä onnettomuuksien ja niistä aiheutuvien seurausten vähentäminen. Pelastustoimen palvelutason tulee vastata alueella esiintyviä onnettomuusuhkia. Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien sekä tulipalojen ennaltaehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytystä ja tehokkaasti.

Palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain hyväksyttävän talousarvion puitteissa. Kuntien lausunnot pelastuslaitoksen talousarvioon ovat viime vuosina sisältäneet toiminnan ja talouden sopeuttamistoiveita. Maakunnallisen paloasemaverkon ylläpitäminen edellyttäisi kuitenkin lähivuosina kahdeksan uuden paloaseman rakentamista, joka lisää huomattavasti pelastuslaitoksen maksamien pääomavuokrien määrää ja näkyy siten kuntien maksuosuuksissa.

Palvelutasopäätösehdotus vuosille 2020-2023 sisältää talouspaineiden johdosta jo ilman pääomavuokrien nousuakin muutamia muutosehdotuksia aiempaan päätökseen verrattuna. Ehdotuksessa muun muassa varauduttaisiin siihen, ettei 24/7 –paloasemien henkilövahvuuksia pystyittäisi aina pitämään nykymallin mukaisesti vähintään 1+3 vahvuusina (esimies ja kolme palomiestä). Myös ns. päiväpaloasemien henkilömäärät alittaisivat tavoitevahvuudet nykyistä useammin. Vahvuuden pienentäminen tarkoittaisi tietyissä tehtävissä palvelutason laskua ja toiminnan hidastumista.

Pelastusjohtaja

21.10.2019

Vahvuuden 1+3 vakinaisella 24/7-paloasemalla määrittää pelastussukellusohje. Ohjeen mukaan savusukellustehtävä voidaan aloittaa turvallisesti, kun pelastusyksikössä on vähintään neljä savusukelluskelpoista henkilöä (tehtävätasot 1 ja 2). Kokenut savusukelluspari voi aloittaa toiminnan alle 1+3 vahvuudessa palon ollessa pienessä kohteessa, kuten asuinrakennuksen yhdessä huoneistossa. Samankaltainen tilanne on myös pienemmillä ns. päiväpaloasemilla, joilla henkilöstö työskentelee virka-aikana. Pelastushenkilöstön määrä ei ole aina tavoitevahvuuden mukainen esimerkiksi lomien ja muiden virkavapaiden aikana. Henkilövahvuuden 1+3 alittuessa vaativammassa savusukellustilanteessa jouduttaisiin käyttämään vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä henkilövahvuuden täydentymiseen saakka.

Pelastustoiminta voidaan aloittaa pienemmälläkin (kuin 1+3) vahvuudella ja osa pelastustehtävistä voidaan suorittaa kokonaan pienellä henkilöstömäärällä. Hätäkeskuksen Erica – järjestelmä hälyttää tehtävälle kykyjä vaativia resursseja niin monelta paloasemalta, kun ennakkoriskinarvion perusteella on tarvetta.

Ehdotus sisältää I-tason välittömän vesisukellusvalmiuden ylläpitämisen 1.1.2020 alkaen vain Kuopion Neulamäen paloasemalla, josta vesisukeltajat lähtevät tarvittaessa koko maakunnan alueelle. Varkauden paloasemalla on ylläpidetty ajallisesti noin 50 % vesisukellusvalmiutta. Pintapelastusvalmius pidetään yllä kaikilla 24/7 paloasemilla ja muilla asemilla pyritään ylläpitämään III-tason pintapelastusvalmiutta.

Aluepelastuslautakunta pyytää Pohjois-Savon kaupungeilta, kunnilta ja Itä-Suomen aluehallintovirastolta lausuntoja palvelutasoesityksestä **18.11.2019** mennessä. Lausunto pyydetään toimittamaan osoitteella:

Pohjois-Savon pelastuslaitos
Volttikatu 1 A
70150 Kuopio

tai sähköpostilla: pelastuslaitos(at)kuopio.fi

Lisätietoja asiasta antaa pelastusjohtaja Jukka Koponen, puhelin 0447 188 101.

Pelastusjohtaja Jukka Koponen

Liitteet

Palvelutasopäätösluonnos
Ote aluepelastuslautakunnan kokouspöytäkirjasta 17.10.2019, 54 §.

POHJOIS-SAVON PELASTUSTOIMI

Palvelutasopäätös 2020-2023

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta 17.10.2019

Sisällys

1.	Yleistä	6
1.1.	Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet	6
1.2.	Palvelutason strategiset tavoitteet	10
2.	Riskianalyysi ja uhkien arviointi.....	10
3.	Onnettomuuksien ehkäisy	13
3.1.	Turvallisuusviestintä	14
3.1.1.	Turvallisuusviestintäsuunnitelma.....	14
3.1.2.	Turvallisuuskoulutusyksikkö	14
3.1.3.	Sosiaalinen media	15
3.2.	Kaavoitus ja rakentaminen.....	15
3.3.	Pelastustoimen valvontatehtävät	16
3.4.	Kemikaalivalvonta	18
3.5.	Suuret yleisötapaukset	18
3.6.	Palontutkinta	19
3.7.	Nuohous	20
4.	Omatoiminen varautuminen.....	20
4.1.	Omatoimisen varautumisen suunnittelu	21
4.2.	Omatoimisen varautumisen koulutus	22
4.3.	Viranomaisten välinen yhteistyö.....	22
5.	Pelastustoiminta	23
5.1.	Toimintavalmius	23
5.1.1.	Päivittäiset onnettomuudet	23
5.1.2.	Vesipelastustoiminta	25
5.1.3.	Pintapelastus.....	25
5.1.4.	Vaarallisten aineiden torjunta	26
5.1.5.	Liikenneonnettomuudet	27
5.1.6.	Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa.....	27
5.1.7.	Luonnononnettomuudet	28
5.1.8.	Öljyvahinkojen torjunta	28
5.1.9.	Ilmaliikenneonnettomuudet.....	29
5.1.10.	Suuronnettomuudet.....	29
6.	Pelastustoiminta poikkeusoloissa.....	30
6.1.	Pelastuslaitoksen ja kuntien väestönsuojelun resurssit poikkeusoloissa.....	30
6.2.	Väestön suojaaminen ja varoittaminen	31
7.	Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet	32
7.1.	Erikoiskalusto.....	32
7.2.	Jälkivahinkojen torjunta	33
8.	Pelastustoiminnan johtaminen	34
8.1.	Pelastusmuodostelmien johtaminen	34
8.2.	Päällystön päivitys- ja varallaolojärjestelyt	35
8.3.	Pelastustoiminnan suunnitelmat.....	36
8.4.	Yhteistoiminta.....	37
8.5.	Valmiussuunnittelu	38
9.	Ensihoitopalvelut	39

10.	Resurssit ja tukipalvelut	40
10.1.	Tutkimus- ja kehittämistoiminta	40
10.2.	Henkilöresurssit ja henkilöstöjohtaminen	40
10.3.	Talous.....	42
10.4.	Hallintopalvelut.....	44
10.5.	Tekniikka	44
10.6.	Toimitilat.....	45
10.7.	ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät	46
10.8.	Kalusto ja varusteet	46
10.9.	Sopimuspalokunnat	48
10.10.	Palomuseo.....	48
11.	Kehittämissuunnitelma ja kustannusvaikutukset	48
11.1.	Pelastustoimi	48
11.2.	Ensihoitopalvelut	49
11.3.	Projektit.....	49
12.	Päätöksen laadinta ja voimassaoloaika	50
13.	Palvelutason seuranta	51

Pelastuslaitoksen visio

Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut.

Pelastuslaitos luo Pohjois-Savoon hyvää turvallisuuskulttuuria, jossa pääpaino on onnettomuuksien omatoimisessa ennaltaehkäisyssä.

Pelastustoimen palvelut tuotetaan taloudellisesti ja ne vastaavat alueen uhkia resurssien mukaan.

Pelastuslaitos tuottaa monipuolisia, tehokkaita, asiakaslähtöisiä palveluita ja henkilöstön osaamistaso on korkea.

Toiminta-ajatus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa alueensa palvelutasopäätöksen mukaiset pelastustoimen palvelut ja yhteistoimintasopimuksen mukaiset ensihoitopalvelut. Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitoksen tehtävä on tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään vahingon seurauksia. Pelastuslaitoksen tuottamat ensihoitopalvelut ovat osa laadukasta terveydenhuollon päivystyspalveluiden ketjua. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu pelastuslain mukaisesti sammutus- ja pelastustoiminta, ihmisten neuvonta ja ohjaus, valvontatehtävät sekä väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa. Pelastuslaitos tukee alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua ja huolehtii osaltaan öljyntorjunnasta.

Arvot

Pelastustoimen ylin arvo on ihmishenkien pelastaminen. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ehkäisemällä henkilövahinkoja jo ennakolta. Mahdollisen onnettomuuden tai tapaturman sattuessa pyritään kaikkiin käytettävissä oleviin keinoin pelastamaan ihmishenkiä.

Pelastustoimen arvot on määritelty seuraavasti: "Turvallisuus on yhteinen asiamme: Inhimillisesti, Ammatillisesti, Luotettavasti". Inhimillinen tarkoittaa muun muassa ihmisarvon kunnioitusta, tasapuolisuutta, moniarvoisuutta ja vastuuta ympäristöstä. Ammatillisesti puolestaan kuvaa muun muassa jatkuvaa ja laajenevaa osaamisen kehittämistä sekä oman ja toisen työn arvostusta. Luotettavasti-arvon taustalla on ajatus, että pelastustoimeen ja sen jokaiseen jäseneseen voi luottaa.

Pelastuslaitoksen strategiset linjaukset

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategia 2025 on johdettu visiosta ja toiminta-ajatuksesta. Pelastuslaitoksen strategiset päämäärät on kuvattu seuraavasti:

- Pelastuslaitos on laaja-alainen turvallisuuden osaaja, jolla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa.
- Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti.
- Vakinaisen ja sopimushenkilöstön määrä on tehtävien kannalta riittävä. Henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. Pelastuslaitoksella on käytettävissä riittävät taloudelliset resurssit toimintaansa varten.
- Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito tehtäviinsä. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista.
- Mahdollistamme, että pelastuslaitoksessa ja sen prosesseissa toimiville on riittävät ja selkeät toimivaltuudet. Huolehdimme, että tietoisuus perustehtävistä ohjaa organisaation valintoja.

1. Yleistä

1.1. Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston päättämällä alueella siten, kuin siitä säädetään pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa (1214/2001). Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa Pohjois-Savon maakunnan pelastustoimesta yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Tällä palvelutasopäätöksellä määritellään Pohjois-Savon pelastustoimen tuottamien turvallisuuspalveluiden taso maakunnan alueella. Palvelutasopäätöksellä päätetään tavoitteista, järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä. Poikkeusolojen ja häiriötilojen varalta tehtävät järjestelyt on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Palvelutasopäätöksen perustana toimii alueen riskianalyysi 2015 päivityksineen sekä pelastustoimen visio ja strategia. Sisäministeriö toimittaa uuden riskiruutuaineiston vuoden 2019 lopulla, jolloin riskianalyysi päivittyy, Palvelutasopäätöstä linjaavat myös pelastustoimen valtakunnallinen strategia ja tulostavoitteet. Palvelutasopäätöksessä on selvitetty alueella esiintyvät uhat ja riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätös sisältää myös suunnitelman palvelutason kehittämisestä.

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata alueella esiintyviä onnettomuusuhkia. Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa pelastustoimen tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Lain Pelastuslain muuttamisesta 27 § (28.12.2018/1353) mukaan alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädetyistä tehtävistä.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

- 1) voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella;
- 2) tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu;
- 3) huolehtii muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin:

- 1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;

- 2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;
- 3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;
- 4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä
- 5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellisen lisäksi pelastustoimen viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa.

Pelastustoimen tavoitteena on erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn ja asumisturvallisuuden parantaminen. Pelastuslaitoksen riskienhallintatoimien lisäksi myös rakennusten omistajat ja haltijat, yritykset sekä muut yhteisöt ovat velvollisia huolehtimaan omatoimisesta varautumisestaan. Pelastuslaitoksen valvontatoimintaa kehitetään toimintaympäristön muutoksia vastaavasti. Turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä lisätään varsinkin hoitolaitoksissa sekä palveluasumisen ja tuetun asumisen kohteissa.

Pelastustoimen palvelutasosta päättää Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta sopijakuntia kuultuaan. Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitetty pelastustoimen nykyinen palvelutaso sekä määritelty tavoitetaso. Palvelutasopäätös on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Lisäksi palvelutasopäätöksessä on esitetty myös niiden palvelujen kuvaukset, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä lisäksi. Palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain hyväksyttävän talousarvion puitteissa.

Palvelutasopäätös on laadittu olemaan voimassa määräajan 1.1.2020-31.12.2023. Voimaan tullessaan tämä palvelutasopäätös kumoaa aluepelastuslautakunnan 28.10.2015 vahvistaman palvelutasopäätöksen.

Katsaus pelastuslaitoksen toimintaan 2004-2019

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensimmäiset 16 toimintavuotta ovat olleet maakunnallisen pelastustoimen kehittämistä ja toiminnan yhtenäistämistä. Ennen alueellistamista kuntien pelastustoimen henkilöresurssit, kalusto, varusteet ja suunnitelmien määrä sekä laatu vaihtelivat alueen kunnissa hyvinkin paljon. Toiminnan alkuvaiheessa on panostettu koko alueen resurssien saamiseksi mi- nimitasolle sekä sisäisen yhteistyön ja yhdenmukaisen toiminnan rakentamiseen. Oman toiminnan kehittämisen lisäksi on tehty monipuolista yhteistyötä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

Itä-Suomen Aluehallintovirasto on valmiustarkastusraportissaan todennut I ja II -riskiruutujen osalta saavutettavuusongelmia ja sisäilmaongelmaisia paloasemia, joiden takia on jouduttu menemään väistötiloihin. Saavutettavuushaasteet kohdistuvat ensisijassa Kuopioon Kelloniemen-Itkonniemen alueelle, jossa vaadittu 6 minuutin toimintavalmius ei täyty. Pelastuslaitos on toteuttanut alueelle erityisen paloturvallisuuden itsearviointiprojektin lisätäkseen alueen asukkaiden turvallisuustietoutta. Lisäksi on tehty paloasemahankkeiden tarveselvitys Kuopion kaupungin kanssa, jossa on päädytty kolmannen paloaseman rakentamiseen Kuopion keskusta-alueelle, jonka kautta toimintavalmiusvaade täyttyy. Vuodesta 2004 yksitoista paloasemaa on uusittu tai peruskorjattu 2019 mennessä. Lisäksi nyt on meneillään kahdeksan uuden paloaseman tarveselvitys, hanke- tai toteutussuunnittelu sisäilmaongelmien takia. Väistötiloissa toimii tällä hetkellä viisi paloasemaa. Kuopion Neulamäen paloasemalla on ollut mittavia korjaustoimenpiteitä toistuvasti.

Pelastuslaitos on jatkanut kuntien tukemista valmiussuunnittelussa ja poikkeusoloihin ja laajemmin varautumisessa normaaliolojen häiriötilanteissa. Pelastuslaitos on kehittänyt Neulamäen paloasemalla olevan johtokeskuksen toimintaa ja viranomaisyhteistoimintaa monin tavoin, ja osallistunut ISTIKE -tilannekeskuksen toimintaan yhdessä Etelä-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen kanssa.

Pelastuslaitoksen tuloksen kannalta keskeisimmät suoritteet vuonna 2018 olivat seuraavat:

- Vuonna 2018 Pohjois-Savon pelastuslaitoksella oli 5 602 pelastustoimen suorittamaa hälytystehtävää. Tehtävämäärässä on nousua 532 tehtävää edellisvuoteen 2017 verrattuna, eli noin 10,5%. Kiireellisten tehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika hälytyksestä kohteeseen oli 11 min 23 sekuntia (11:01 vuonna 2017) koko maakunnan alueella. Tehtäviin osallistui keskimäärin viisi henkilöä, samoin kuin 2017.

Vuosien 2013-2017 keskiarvona pelastustoimen hälytyksiä on ollut 5130 tehtävää vuodessa.

- Rakennuspalot- tai rakennuspalovaarat laskivat vuonna 2018 hieman vuoteen 2017 verrattuna. Yhteensä niitä oli 234 tehtävää (263 vuonna 2017). Varsinaisia rakennuspaloja oli 108 (113). Pelastuslaitoksen palontutkijat olivat mukana selvittämässä asuinrakennusten tulipalojen syitä 41 palontutkinnassa. Näissä merkittävänä taustatekijänä nousi esiin ihmisen toiminta, sähkölaiteviat ja tahalliset tulipalot. Iltotulitteista ei aiheutunut rakennuspaloja uuden vuoden aikaan 2018, eikä myöskään Venetsialaisten aikaan elokuun viimeisenä viikonloppuna.
- Vuonna 2018 ei palokuolemia sattunut Pohjois-Savossa, ei myöskään vuonna 2017.
- Liikenneonnettomuuksia oli 710 (744). Vakavin liikenneonnettomuus oli ikävä ja suuren huomion saanut bussionnettomuus 24.8.2018, jossa tilausliikenteen bussi syöksyi kaistojen yli, osui 5 henkilöautoon ja suistui sillan kaiteiden yli junaradalle. Onnettomuudessa menehtyi neljä henkilöä. Vakavasti loukkaantuneita oli neljä ja lievemmin loukkaantuneita seitsemän. Yhteensä onnettomuudessa oli osallisena 27 henkilöä.
- Pelastuslaitoksen yksiköiden suorittamia ensivastetehtäviä oli 1390 (1377). Ensivastetehtävissä pelastuslaitoksen vakinainen ja työ sopimussuhteinen henkilöstö toimii ensiauttajina ja ensihoito henkilöstön tukena, erityisesti tehtävissä, joissa ambulanssi tulee kohteeseen kauempaa. Automaattisen palo ilmoittimen tarkistustehtäviä oli 819 (748), palovaroittimen tarkistus/varmistustehtäviä 189 (142) ja muita tarkistus/varmistustehtäviä 671 (546)
- Pelastuslaitoksen ensihoitopalvelun yksiköt suorittivat v. 2018 yhteensä 26 717 ensihoitotehtävää.
- Yleisiä palotarkastuksia tehtiin eri kohteisiin yhteensä 1711. Palotarkastuksia kohdennettiin ensisijaisesti henkilöturvallisuuteen, hoitolaitoksiin, kouluihin ja kokoontumispaikkoihin sekä erityisryhmien asumisturvallisuuteen. Valvontasuunnitelman A1-A3 valvontaluokkien tarkastusprosentti oli 98 % suunnitelluista tarkastuksista. Yleinen palotarkastus-% (valvontaluokat A1-A8) oli 99 % vuoden tavoitteesta. Hyvään tulokseen vaikuttaa suunniteltujen palotarkastusten lisäksi tulleet palotarkastukset, joita tehtiin siirtyneiden tai ylimääräisten palotarkastusten vuoksi, kohdentuen erityisesti maataloihin, pientaloihin ja vapaa-ajan asuntoihin. Palotarkastuskohteiden rakennustietokannassa on paljon virheellisyyksiä, jotka johtuvat kiinteistöjen tietojen lähtötiedoista. Ne perustuvat kiinteistölle myönnettyyn viimeiseen rakennuslupaan, joka saadaan VRK tietokannoista kunnallisten rakennusvalvontojen ilmoittamana tietona, ja joka voi olla todella vanha. Vanhoja pienmaataloja, jotka ovat nykyisin asuinkiinteistöjä tai vapaa-ajan asuntoja, joudutaan perkaamaan tietokannasta kyseisten kohteiden palotarkastustarkastusvuosi kerrallaan. Kiinteistöjen tietoja on korjattu palotarkastuskäyntien yhteydessä pelastuslaitoksen tietokantaan. Poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa on selvitetty erikseen ja arviointiprosessia kehitetty ja paloriski-ilmoitusprosessiin otettu mukaan kansallinen menettely.
- Pientalojen ja vapaa-ajan kiinteistöjen omistajille suunnatuilla kiinteistön omatoimisella turvallisuustarkkailulla tavoitettiin yhteensä 85 % niistä kohteista, joille oli lähetetty kiinteistöjen omavalvontalomake ja –opas. Yhteensä näitä kohteita oli 6992 vuonna 2018. Kohteisiin, joista ei saatu vastausta, suoritettiin palotarkastuksia. Turvallisuustarkkailun vastauksista nousivat esiin asuinrakennusten yläkerran poistumistiet, kattilahuoneiden ja polttoainevarastojen osastoinnit ja ovet, vesikatolle pääsy, suositeltavat palovaroittimet ja kodin kotivara onnettomuuksia ja häiriötilanteita, esimerkiksi sähkökatkoksia varten. Asuin- ja vapaa-ajanrakennusten osalta netin kautta tapahtuva palautus on mahdollista Pohjois-Savon pelastuslaitoksella, ja asuinkiinteistöjen itsearviointin tulokset menevät tietokantaan, josta vastauksia voidaan analysoida. Vastausten tuloksia on voitu hyödyntää turvallisuusviestinnässä. palotarkastustietokannan virheellisyydet kiinteistöjen omistajatiedoissa aiheuttavat paljon ylimääräistä työtä asuinkiinteistöjen itsearviointin prosessissa.
- Vuonna 2018 pelastuslaitos toteutti 669 turvallisuusviestinnän tapahtumaa tai koulutustilaisuutta, joissa tavoitettiin 38318 henkilöä, eli 16 % maakunnan väkiluvusta.
- Rakennushankkeisiin liittyviä lausuntoja pelastuslaitos laati 850, ja lisäksi osallistui kaavoitus- ja muihin viranomaislausuntoihin, sekä on antanut ohjausta ja neuvontaa toiminnanharjoittajille ja suunnittelijoille.
- Koulujen osalta seurataan poistumisharjoitusten toteutumista ja raportointia pelastuslaitoksille.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen valmistelussa on huomioitu Sisäasiainministeriön ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä (SM-2013) ja pelastuslaki (379/2011). Lisäksi on otettu huomioon sisäasiainministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 21/2012.

Pelastuslaitos oli merkittävillä resursseilla mukana edellisen hallituskauden maakunta- ja soteuudistuksen valmistelussa sekä maakunnallisesti että valtakunnallisesti.

1.2. Palvelutason strategiset tavoitteet

- Kuntien kiristynyt talous vaikeuttaa vuosina 2016-2019 ylläpidetyn palvelutason toteutumista tulevina vuosina.
- Palvelutasokaudella ensisijaisena toiminnan sopeuttamis- ja kehittämiskeinona on toiminnan tehokkuuden ja laadun kehittäminen.
- Taloudellisten tai henkilöstöresurssien pienentyessä, tai henkilöstöresurssien rekrytointiongelmien ja henkilöstön äkillisten poissaolojen takia, joudutaan tarkastelemaan palvelutason laskemista tilapäisesti henkilövahvuutta pienentämällä tai priorisoimalla palvelujen ylläpitämistä.
- Palvelutasoa ylläpidetään riskiarvion mukaisissa suuririskisillä alueilla muualta resurssia siirtämällä tai vähentämällä sekä erikoistoimintoja keskittämällä.

2. Riskianalyysi ja uhkien arviointi

Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia. Onnettomuusriskianalyysissä selvitetään alueella esiintyvät uhat, arvioidaan niistä aiheutuvat riskit ja niiden todennäköisyys sekä vaikutukset. Työssä hyödynnetään onnettomuuksien syiden arvioinnissa ja selvittämisessä saatuja tietoja. Uhkien arviointi on tarpeen tehdä määrävälein ja aina kun olosuhteissa tai toimintaympäristössä tapahtuu pelastustoimen kannalta merkittäviä muutoksia.

Määrittelyssä alueen pelastustoimi tarkastelee toimintaympäristöään yhdessä kuntien, muiden viranomaisten ja tarvittavassa laajuudessa alueen muiden toimijoiden kanssa.

Nykytila

Pelastuslaitoksen toiminta-alueen riskien kartoitus on toteutettu tutkimalla sekä alueen onnettomuustilastoja että asukkaiden sijoittumista, ikäjakautumaa ja väestön kasvua, rakennuskantaa, liikennettä, ympäristöä, kulttuuriarvoja, vaarallisten aineiden käsittelyä, varastointia ja kuljetusta sekä alueen erityisriskejä. Huomioon on otettu myös kuntien maankäytön suunnitelmat ja niiden toteuttamisaikataulut. Kartoituksen tuloksia on hyödynnetty riskialuejakoa laadittaessa.

Alueen pelastustoimen riskialuejako on laadittu vastaamaan Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjetta 21/2012. Riskiruudut ennustavat kohteen luokiteltua riskipotentiaalia, joiden toteutumista seurattu vuosittain riskiruutuihin kertyvien pelastustehtävien ja niiden hoidossa mahdollisesti esiin tulleiden ongelmien kautta. Kuntakohtaisia varallaolovahvuuksia on yhdenmukaistettu riskiruutuihin, asukasluokan ja tehtävämääriin perustuvalla arvioinnilla.

Sisäministeriö toimittaa riskiruutuaineiston. Viimeinen sisäministeriön jakama päivitys on vuodelta 2016. Vuodelle 2019 on luvattu uusi päivitysaineisto, joka ei vielä ole tullut. Riskiruutuihin tehdään vuosittain tehtäväkohtaisia tarkasteluja ja saavutettavuustarkasteluja, ja tarvittaessa on nostettu riskiruutujen riskiluokkaa. Riskiruutuihin on kohdennettu myös muita toimenpiteitä (palotarkastuksia, turvallisuusviestintää), joiden avulla pyritään hillitsemään tilastollista riskipotentiaalia. Tarkastelu kohdistuu riskiluokkia määrittäviin tehtäviin ja kiireellisiksi luokiteltuihin tehtäviin. Riskiluokkia nostettiin vuodelle 2017 vuoden 2016 lopussa, jolloin tehtäväperusteisesti tuli lisää kaksi uutta I-riskiruutua ja 12 II-riskiruutua. Vuonna 2017 lopussa ei nostettu uusia riskiluokkia vuoden 2018 tarkasteluihin, vaan riskiruutuja otettiin seurantaan kiireellisten tehtävien onnettomuustyyppien määrän, laadun ja tilastoinnin osalta. Ennustetta, mikä ruutu muuttuu 10 vuoden kuluessa esimerkiksi I-riskiruuduksi, pyritään tarkastelemaan tarkemmin riskianalyysissä kaupungin kasvuennusteiden ja väestön kehitysennusteiden kautta. Ruutujen riskipotentiaaliin vaikuttavat ruudun rakennusneliömäärän kasvu, väestönkasvu, toteutunut kiireellisten tehtävien tiheys ruudussa, ja yksittäisten teollisten riskikohteiden tuoma potentiaali. Kuopion osalta Savilahden alueen osalta voidaan olla varmoja, että tulevaisuudessa ruudut muuttuvat I-riskitasoon alueen kasvun myötä, samoin Pieni Neulamäki ja Ikonniemi-Kelloniemi alueet. Petonen pysynee pientalovaltaisena ja tämä pysynee II-riskiruutuina. Nämä kasvuennusteet on huomioitu Kuopion keskusta-alueen tarveselvityksessä 2018 (hyväksytty aluepelastuslautakunnassa 14.11.2018). Vuorela Toivola-alueelle ja Sorsasaloon nousee jossain vaiheessa I- ja II-tason ruutuja lisää. Muualla maakunnassa

väestömäärä laskee, ja ruutujen muutokset ovat enempi tehtäväperusteisia.

Vuonna 2018 oli yhteensä kahdeksan I-tason riskiruutua, jota ei saavutettu vaaditussa 6 minuutissa (50% tehtävistä) kiireellisten tehtävien osalta. Ruudut sijoittuvat Kuopioon Itkonniemi-Kelloniemi alueelle. Alueelle toteutettiin turvallisuusviestintää ja alueen kerrostaloasukkaille ja taloyhtiöille kohdennettu paloturvallisuuden erillinen asumisturvallisuuden itsearviointihanke. Kaiken kaikkiaan pelastuslaitoksen toiminta-alueella on 20 kpl I-tason riskiruutua, jotka sijoittuvat keskuskuntiin Iisalmeen, Kuopioon ja Varkauteen. Vuonna 2018 näihin ruutuihin kohdistui 571 kiireellistä tehtävää.

II-riskiruutuja, joihin on kohdistunut kiireellisiä tehtäviä ja joita 1. yksikkö ei ole tavoittanut vaaditussa 10 minuutissa (50% tehtävistä), on yhteensä 19. Toivola-Vuorela alue erottuu muista siten, että alueella on neljä 2-riskiluokan ongelmariiskiruutua. Muut 2-riskiruudut, joita ei tavoiteta vaaditussa ajassa, ovat ympäri maakuntaa yksittäisinä riskiruutuinä. Näihin kohdistunut tehtävämäärä on pääosin pieni (alle 5 tehtävää). Myös toimintavalmiusajan keskimääräinen ylitys on pieni (alle 1 min). Kokonaisuudessaan ruutujen osalta perillä olon aikojen kirjauksissa on hajontaa, ja niitä ei voida pitää täysin luotettavina. Läheskään kaikissa tapauksissa tehokkaan toimintavalmiusajan aloittamista ei ole mitattu tai arvioitu tehtäväraporttia kirjoitettaessa. Ainoastaan kahdessa ruudussa on tehtäviä yli 10 tapausta. Tarkastelun kohteena olevia II-riskiruutuja on maakunnan alueella 124, ja ne linkittyvät kuntien keskustaajamiin. Kiireellisiä tehtäviä näihin ruutuihin on yhteensä 770.

III- riskiruutuja, joihin vaadittu 20 minuutin toimintavalmiusaika ei täyty kiireellisten tehtävien osalta (50% tehtävistä), on yhteensä neljä ruutua. Näissä on ollut 1-3 tehtävää/tarkasteluvuosi, joten yksittäisen tehtävän painoarvo on suuri. Tarkasteltavia III-riskiruutuja maakunnan alueella on kaikkiaan 149. Muissa III-ruuduissa tavoiteaika täyttyy. Tehtäviä näihin ruutuihin oli 259 vuonna 2018.

IV-riskiruutuja, joissa toimintavalmiusaika voi olla suurempi kuin 20 minuuttia ja joihin kohdistui kiireellisiä tehtäviä, oli maakunnan alueella (2018) yhteensä 854 ruutua. Tehtäviä näihin ruutuihin oli yhteensä 1021. Nämä ovat pääsääntöisesti yksittäisiä tehtäviä, enimmillään neljä tehtävää yhteen IV-tason riskiruutuun. Kaiken kaikkiaan IV tason ruutuja on koko maakunnassa yhteensä 20066 ruutua, eli IV riskialueella ei kaikkiiin ruutuihin kohdistu tehtäviä ollenkaan, tai ne ovat yksittäisiä tehtäviä.

I-III ja IV-riskiruutujen tehtävämääriä ja niihin kohdistuvia tehtävätyyppejä seurataan. Jos kyseessä on vähäisiä liikenneonnettomuuksia tai kiireellisyysluokan kirjaamisvirheitä, ne eivät johda tehtäväperusteiseen riskiluokan nostoon. Lisäksi täsmennetään tilastointia. Pelastustehtäviä johtaneita esimiehiä on ohjeistettu onnettomuusraportoinnin kohdalla tarkistamaan hoidetun tehtävän kiireellisyysluokka, jotta hätäilmoitukseen ja ensitietoihin perustuva tilanteen kiireellisyysluokitus ei vääristä riskiruutujen tarkastelua, jos tehtävän todellinen hoitaminen ei ole edellyttänyt kiireellistä toimintaa.

Riskianalyysin laajempi päivitys palvelutasopäätöksen yhteydessä, ja tätä varten on odotettu uutta tilastoaineistoa. Vuonna 2018 tehtiin SM pelastusosaston ohjeistamana alueellinen riskianalyysi, joka toimii kansallisen riskianalyysin pohjatietona, ja jota hyödynnetään pelastuslaitoksen riskianalyysityössä. Kansallinen riskianalyysi päivitetään joka kolmas vuosi. Riskianalyysissä hyödynnetään myös pelastuslaitosten kumppanuusverkoston riskianalyysityöryhmän linjauksia, ja Pohjois-Savon pelastuslaitos on osallistunut työryhmän työskentelyyn.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan alueelta laaditaan riskianalyysi, jossa huomioidaan normaali- ja poikkeusolojen häiriötilanteet koko pelastustoimen alueella. Riskianalyysi kytkeytyy sisäministeriön ohjaamaan alueelliseen riskianalyysiin. Riskianalyysin tulokset huomioidaan pelastustoimen valmius- ja vastesuunnittelussa, resurssien kohdentamisessa sekä onnettomuuksien ehkäisyssä valvonta- ja turvallisuusviestintäsuunnitelmia kautta.

Riskianalyysi liitetään osaksi pelastuslaitoksen palvelutasopäätöstä. Riskien toteutumista seurataan vuosittain. Riskialuejako on ajantasainen sisäasianministeriön jakamien päivitysten mukaisesti ja yksittäisiä riskikohteita otetaan huomioon riskianalyysissä riskiruutuihin perustuvan analyysin kautta. Yksittäisten riskikohteiden riskien arviointiin kehitetään valtakunnallisten ohjeistuksen mukaan.

Ennusteet riskialueiden ja toimintaympäristön muutoksista vuoteen 2023 saakka tehdään yhteistyössä Pohjois-Savon liiton, AVI- ja ELY-keskusten ja muiden alan toimijoiden kanssa. Riskianalyysityössä otetaan huomioon

pelastuslaitosten kumppanuusverkoston linjaukset ja soveltamisohjeet.

Onnettomuustilastoinnilla seurataan onnettomuuskehitystä. Palontutkinnassa seurataan onnettomuuksien syitä palokuolemien ja muiden pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asettamien teematutkintojen osalta. Valvontatoimessa seurataan yritysten ja laitosten turvallisuuskulttuuria ja asumisen turvallisuutta. Onnettomuusuhkien muutoksia seurataan vuosittain ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin resurssi- ja vastesuunnittelussa sekä valvonta- ja turvallisuusviestinnän suunnitelmassa. Tarvittaessa onnettomuuksien määrän tai niiden syiden seurannan perusteella ryhdytään välittömästi riittäviin toimenpiteisiin epäsuotuisan kehityksen katkaisemiseksi.

Kuntien toimintaan vaikuttavat, pelastustoimen tiedossa olevat uhkatekijät, tuodaan esille kuntien varautumisen ohjauksessa.

3. Onnettomuuksien ehkäisy

Arjen turvallisuuden keskeisiä haasteita mm. pelastustoimelle ovat:

- koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän ja niistä johtuvien terveyden ja hyvinvoinnin menetysten ja yhteiskunnalle aiheutuvien suurtenkustannusten vähentäminen,
- iäkkäiden asumisturvallisuuden parantaminen
- julkisten tilojen, kuten kauppakeskusten turvallisuuden varmistaminen,
- aiheutuvien suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy
- työssä kohdatun väkivallan ja uhkailujen vähentäminen.

Pelastuslaitoksen toiminnassa nämä kehittämiskohteet otetaan huomioon pelastustoimen suunnittelussa ja resursseissa, valvontasuunnitelmassa ja turvallisuusviestinnässä. Onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäiseminen sekä hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen ovat keskeisiä tavoitteita. Pelastuslain soveltamisalaan kuuluu tulipalojen ennaltaehkäisyn lisäksi myös toimialaan kuuluvien muiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyä, siltä osin kun tehtävää ei ole säädetty jonkun muun viranomaisen tehtäväksi.

Valtioneuvosto teki 17.6.2011 periaatepäätöksen kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta, joka julkaistiin Sisäministeriön julkaisuna, jonka nimi on Turvallisempi huominen (SM 14.6.2012). Ohjelma jatkaa aiempia sisäisen turvallisuuden hallitusohjelmia (Arjen turvaa 23.9.2004, Turvallinen elämä kaikille 8.5.2008). Sisäisen turvallisuuden ohjelmissa yhdeksi erityiseksi tavoitteeksi asetettu asumisen ja kodin lähiympäristön turvallisuus, julkisten tilojen turvallisuus, katuruuhkien turvallisuus, oppilaitosten, työpaikkojen ja liikkumisen turvallisuus.

Vuodesta 2015 sisäisen turvallisuuden ohjelmat on korvattu sisäisen turvallisuuden strategialla. Viimeisin YTS päivitys on 2017. Hallitusohjelmissa ja sisäisen turvallisuuden tavoitteissa on asetettu tavoitteeksi, että Suomi on Euroopan turvallisimaa maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena.

Onnettomuuksien ehkäisytöiden vaikuttavuuden arviointi ja saatujen tulosten hyödyntäminen ennaltaehkäisevässä työssä on merkittävä haaste. Onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuutta pyritään arvioimaan onnettomuustilastoinnin perusteella ja tutkimushankkeilla toiminnan vaikuttavuudesta. Ehkäisevää työtä pyritään ohjaamaan valvontakäyntien, onnettomuuksien tutkimuksen ja vaikuttavuustutkimusten tulosten perusteella. Lisäksi turvallisuusviestintään otetaan mukaan paloturvallisuuden itsearviointien ja palontutkimusten tuloksia. Esimerkiksi syksyllä 2019 järjestetään Pohjois-Savon maanviljelijöille suunnattu palontutkimuksen seminaari, jossa käsitellään maakunnassa ja muualla tapahtuneita suurmaatilojen tulipaloja, niiden syttymissyitä ja keinoja tulipalojen ehkäisemiseksi ja vahinkojen pienentämiseksi. Pohjois-Savon pelastuslaitosten on myös järjestänyt jo perinteeksi muodostuneen Itä-Suomen pelastuslaitosten palontutkijoiden seminaarin keuhkain. Seminaarissa on omakustanteisesti mukana Itä- ja Keski-Suomen pelastuslaitokset, Itä-Suomen poliisin palonsyöntutkijat, vakuutusyhtiöt ja TUKES, ja käsitellään eri toimijoiden esiin nostamia ajankohtaisia asioita onnettomuuksien syissä ja palontutkimuksessa. Kevään 2018 seminaarissa oli mukana myös OTKES, ja käsiteltiin hiihtokeskusten vuokramökkien turvallisuutta.

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimen alaan kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta, ja neuvonnasta sekä toimii asiantuntijana pelastustointia koskevissa asioissa. Niin ikään huolehditaan pelastusviranomaisille kuuluvasta onnettomuuksien ehkäisystä ja pelastustoimen valvontatehtävistä. Koko pelastushenkilöstö osallistuu onnettomuuksien ehkäisytöihin.

Pelastuslaitos osallistuu myös maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön.

Pohjois-Savon pelastustoimen aluetta koskeva valvontasuunnitelma (liite 3) ja turvallisuusviestintäsuunnitelma (liite 2) on otettu käyttöön vuonna 2012 ja niitä päivitetään vuosittain. Aluepelastuslautakunnan hyväksymisessä suunnitelmassa määritellään muun muassa valvontatoiminnan järjestelyt ja turvallisuusviestinnän kohderyhmät.

3.1. Turvallisuusviestintä

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön ja koko pelastushenkilöstö osallistuu onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimen turvallisuusviestintä kattaa pelastusviranomaisten antaman koulutus-, ohjaus-, viestintä- ja neuvontatyön. Turvallisuusviestintästrategian mukaisesti tärkein tavoite on ennaltaehkäisevän viestintä- ja neuvontatyön kehittäminen. Viestinnän, neuvonnan ja kansalaisille annettavan henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvän koulutuksen ja kasvatuksen roolia halutaan korostaa tulevalla suunnittelukaudella.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toimesta annettavaa henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta järjestetään paloasemilla henkilö- ja kalustoresurssien puitteissa. Turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät ja viestinnällä tavoitettujen asukkaiden määrä vaihtelevat eri kuntien alueella. Välittömässä hälytysvalmiudessa olevan henkilöstön käyttäminen turvallisuuskoulutukseen aiheuttaa koulutuksen toteuttamisen kannalta isoja haasteita.

Viestintä-, neuvonta- ja ohjaustyön vaikuttavuutta arvioidaan pääasiassa tilastoinnin avulla, joka on lukumääräperusteinen. Vuoteen 2015 asti viestintä- ja neuvontatyön tavoitteena oli saavuttaa vuosittain 10 % alueen asukkaista. Tämä tavoite saavutettiin eri paloasemien toteuttamilla segmentoiduilla kohderyhmäkoulutuksilla ja paloasemilla järjestetyillä tilaisuuksilla. Vuonna 2016 kokonaistavoitetta on nostettu 15 %:iin maakunnan alueen väestöstä. Tämän jälkeen arviointiin on otettu mukaan myös suurempia massatapahtumia, kuten messuja ja yleisötapahtumia. Pelastuslaitoksen ja sen yhteistyökumppanien antamalla turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain 15 % alueen asukkaista.

Keinot

Koulutuksen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos on käyttänyt turvallisuusviestinnässään erilaisia kampanjoita, kohtaamistilaisuuksia, kursseja, sosiaalista mediaa sekä yleisö- ja messutapahtumia. Tehokkaaksi viestintä- ja vaikutuskeinoksi on koettu myös henkilökohtainen vaikuttaminen valvontakäynneillä ja muissa työtehtävissä. Ennaltaehkäisevä viestintä on liitetty lisäksi poistumisharjoituksiin, verkkotiedottamiseen, paloaseman avointen ovien - tilaisuuksiin, mediayhteistyöhön ja yleisötapahtumiin. Esimerkiksi yläasteiden NoHätä-kampanja ja paloturvallisuusviikko ovat vakiinnuttaneet paikkansa näiden toimenpiteiden joukossa.

Vuodesta 2018 pelastuslaitos on osallistunut Rakenna ja asu –messuille ja Kallavesi-messuille Kuopiossa. Tavoite on olla vähintäänkin em. messuilla vuosittain mukana, näkyvillä ja kohdattavissa. Lisäksi pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti Kuopion kaupungin järjestämiin turvallisuustietoiskuihin alatorin Kohtaamossa.

3.1.1. Turvallisuusviestintäsuunnitelma

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueelle on laadittu turvallisuusviestintäsuunnitelma (liite 2), joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä viestinnän ja neuvonnan. Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa on huomioitu valtakunnallisesti määritellyt painopistealueet. Suunnitelmassa esitetään yksityiskohtaisemmin viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen tavoitteet, keinot ja resurssit niiden saavuttamiseksi. Suunnitelma tarkistetaan ja sen toteutumista seurataan vuosittain.

Turvallisuusviestintäsuunnitelman toteutumista seurataan määrällisen toteutumisen lisäksi myös laadullisin kriteerein. Viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä. Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa huomioidaan turvallisuusviestinnän valtakunnalliset tavoitteet, sosiaalinen media ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusyksikön rooli ja resurssit.

3.1.2. Turvallisuuskoulutusyksikkö

Turvallisuusviestinnästä vastaa johtava palotarkastaja ja varahenkilönä on turvallisuuskoulutuspäällikkö. Turvallisuuskoulutuspäällikkö vastaa ja valvoo maksullisen turvallisuuskoulutuksen laatua, palveluja ja toteutusta. Koulutusyksikön kouluttajat avustavat tehtävän suorittamisessa (liite 2). Koulutuspalvelut on tuotteistettu selkeiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteet, toteutus ja hinnoittelu on yhtenäistetty. Palveluita tarjotaan myös pienillä paikkakunnilla. Turvallisuuskoulutuspalveluiden tilaus- ja

laskutusjärjestelmä on oma kokonaisuus. Toiminnan järjestelyissä pidetään huolta siitä, ettei byrokratia kuormittaisi kohtuuttomasti verrattuna toiminnasta saatavaan hyötyyn, joten olemassa olevia järjestelmiä pyritään käyttämään aina kun mahdollista.

Turvallisuuskoulutus on kiinteä osa pelastuslaitoksen päivittäistä toimintaa ja olemassa olevien henkilöstöresurssien käyttöä tulee tukea. Turvallisuuskoulutuksen suunnittelu- ja organisointitöiden tekemiseen työvuoron aikana kannustetaan. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tavoitteena on tarjota laadukasta turvallisuuskoulutusta, joihin kouluttajat ovat motivoituneita ja koulutettuja.

3.1.3. Sosiaalinen media

Pohjois-Savon pelastuslaitos viestii aktiivisesti myös sosiaalisessa mediassa; Facebook, Twitter ja Instagram, joiden merkitys turvallisuusviestintävälineenä on kasvanut merkittävästi. Yhtenä tavoitteena onkin kasvattaa sosiaalisen median seuraajien määrää jatkuvasti. Näitä kontakteja ei ole toistaiseksi laskettu mukaan turvallisuusviestinnän tilastoihin.

Pelastuslaitoksen henkilökunnasta koottu turvallisuusviestintätiimi vastaa viestinnän järjestämisestä, laadusta sekä palvelujen kehittämisestä, valvoo ja arvioi tavoitteiden toteutumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Paikallisesti turvallisuusviestinnän toteuttamisesta vastaavat asemavastaavat yhteistyössä turvallisuusviestintätiimin kanssa.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan alueelle on laadittu turvallisuusviestintäsuunnitelma, joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä valistuksen ja neuvonnan. Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa on huomioitu valtakunnallisesti määritellyt painopistealueet. Turvallisuusviestintää kohdennetaan paikallisesti myös valvonnan, viranomaisyhteistoiminnan ja asuinkiinteistöjen itsearviointien tuottamien tietojen kautta. Suunnitelmassa esitetään yksityiskohtaisemmin valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen tavoitteet, keinot ja resurssit niiden saavuttamiseksi. Suunnitelma tarkistetaan ja sen toteutumista seurataan vuosittain.

Turvallisuusviestintäsuunnitelman toteutumista seurataan määrällisen toteutumisen lisäksi myös laadullisin kriteerein. Annettavan valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä. Pelastuslaitoksen ja sen yhteistyökumppanien antamalla turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain 15 % alueen asukkaista.

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa huomioidaan turvallisuusviestinnän valtakunnalliset tavoitteet, sosiaalinen media ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusyksikön rooli ja resurssit.

3.2. Kaavoitus ja rakentaminen

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella haasteellisia rakennushankkeita ovat varsinkin suuret rakennukset sekä maanalaisten tilojen lisääntynyt rakentaminen. Korkeiden rakennusten lisääntyminen aiheuttaa haasteita pelastuslaitokselle kaavoituksen ja rakentamisen ohjaamisessa. Tiivis ja matala rakentaminen lisää aluepalon riskiä, mikäli tätä ei ole otettu huomioon jo aluesuunnittelussa.

Nykytila

Kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisille annetaan pelastustoimen asiantuntijapalveluita. Näihin palveluihin kuuluvat mm. lausunnot kaavoitus- ja rakennussuunnitelmista henkilö- ja paloturvallisuuden osalta, poistumisturvallisuudesta ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisesta. Riskienhallinnan yksikkö ohjaa ja yhdenmukaistaa pelastuslaitoksen rakennusvalvontaan annettavia lausuntoja ja osallistuu rakennuslupaprosessiin lausunnon antajana tai rakennusvalvonnan rakennuslupakokouksiin osallistuvana asiantuntijana. Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti vuonna 2019 perustettuihin kumppanuusverkoston valvonnan ja rakentamisen asiantuntijaverkostoihin, jotta linjaukset ja ohjaus on yhdenmukaista myös muiden pelastuslaitoksen kanssa, koska suunnittelijat ja suuret rakennusliikkeet toimivat ympäri maata.

Rakennusvalvonnan käytännöissä on kuntakohtaisia eroja. Pelastuslaitos on järjestänyt 1-2 kertaa vuodessa suunnittelu- ja koulutuspäivän maakunnan kuntien rakennusvalvonnan lupa- ja rakennustarkastajille yhtenäisten ohjeiden ja käytäntöjen edelleen kehittämiseksi. Lisäksi pelastuslaitos on järjestänyt vuosittain Pohjois-Savon rakennusteollisuuden seminaaripäivän, jossa keskustellaan alueen rakennusteollisuuden edustajien ja suunnittelijoiden kanssa yhteisistä linjauksista. Digitaalinen rakennuslupakäsittely (lupapiste.fi) ohjaa rakennuslupien lausunnot entistä enemmän Kuopioon riskienhallinnan vastuualueelle, jossa niistä vastaa lupakäsittelyyn erikoistunut palotarkastaja ja johtava palotarkastaja. Pelastuslaitoksen lupakäsittelyyn erikoistuneet palotarkastajat osallistuvat viikoittain myös Kuopion rakennusvalvonnan kokouksiin ja suunnittelijoiden ja arkkitehtien neuvontaan. Erikoistuminen ja koko maakuntaa palvelevat linjaukset vievät henkilöresursseja, ja kun rakentamisvolyymin Kuopiossa on nyt suuri, rakennuslupaprosessiin, lausuntoihin ja vaativien kohteiden katselmuksiin erikoistunut henkilöresurssi on pelastuslaitoksessa liian pieni.

Suunnittelijoita opastaminen ja vaativiin rakennushankkeisiin jo esisuunnitteluvaiheessa osallistuminen on jatkuva. Paloturvallisuuden ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottaminen rakennussuunnitelmissa tapahtuu joko rakennusvalvontaviranomaisen tai suunnittelijan pyynnöstä. Tässä kohden on havaittu, että joissain tapauksessa rakennusvalvonnat niukkoihin resursseihinsa vedoten ohjaavat suunnittelijoita pelastuslaitokselle ratkomaan rakennuslupakäsittelyssä esiin tulleita seikkoja, joka kuormittaa pelastuslaitoksen rakennuslupakäsittelyyn osallistuvia palotarkastajia entisestään.

Pelastuslain mukaisesti kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin.

Päätös

Pelastuslaitos jatkaa aktiivista osallistumista rakennushankkeiden ohjaukseen oman lainsäädäntönsä nojalla, ja osallistuu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan, jotta pelastuslaitosten antama ohjaus ja neuvonta ja linjaukset ovat kansallisesti yhteneviä. Rakennusluvista ja rakentamisen valvonnasta vastaa rakennuslupaviranomainen.

Yhtenäisten toimintalinjojen saavuttamiseksi järjestetään sisäistä koulutusta ja jatketaan rakennusvalvonnan ja pelastustoimen yhteisiä kokouksia 1-2 krt/vuosi. Yhteistyötä alueen kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisten kesken kehitetään siten, että pelastusviranomainen on mukana aluesuunnittelussa riittävän aikaisessa vaiheessa. Lausuntopyyntöjä ohjataan riskienhallinnan henkilöstön kautta joko riskienhallinnan päätoimisille palotarkastajille tai alueen palomestareille hankekokonaisuuden mukaan, siten että käytännöt ja vaatimustaso ovat yhdenmukaisia koko maakunnassa, ja pelastustoiminnan tarpeet on otettu huomioon kaavoituksessa ja rakennussuunnitelmissa.

Tarkastustehtäviä, lausuntoja ja opastusta suunnataan toimiin, joissa tarvitaan pelastusviranomaisen erityistä asiantuntemusta sekä pelastustoiminnan turvaamiseksi vaativissa kohteissa. Riskienhallinnan päätoimisten palotarkastajien tehtäväkuvia tarkennetaan. Tarvittaessa annetaan kuntien kaavoittajille, rakennusvalvontaviranomaisille ja rakennuttajille perehdytystä pelastustoimen vaatimusten huomioon ottamisessa. Suunnittelijoita ohjausta jatketaan.

Sammutusveden tarve ja pelastusteiden vaatimukset on otettu huomioon kuntien kaavoituksessa. Kuntien edellytetään huolehtivan riittävän sammutusveden saannin järjestelyistä riskialueilla ja erityisissä riskikohteissa.

3.3. Pelastustoimen valvontatehtävät

Pelastuslain (379/2011) mukaan pelastustoimen on valvottava pelastustoimen säädösten noudattamista sekä turvallisuuden ylläpitämistä palotarkastusten ja muiden valvontatoimien avulla.

Nykytila

Palotarkastusalueet ovat muodostuneet kunnittain ja palotarkastuksia tehdään pääasiassa palo- asemakohtaisesti. Palotarkastusta ja muita valvontatehtäviä tekevien viranhaltijoiden eritasoinen osaaminen aiheuttaa lisähaasteen palotarkastustoimintaan.

Pelastustoimen alueella vuosittain tarkastettavat kohteet on pystytty tarkastamaan. Erityiskohteiden valvontatyö vaatii erikoistumista. Kun kohteet ovat hajallaan ympäri maakuntaa, joutuu näihin erikoistuva palotarkastaja liikkumaan paljon ja aikaa kuluu myös matkoihin. Paloasemia on 29, eikä voida olettaa, että jokainen

paloaseman vastuuhenkilö erikoistuu kaikkiin onnettomuuksien ehkäisyyn asioihin, vaan esimerkiksi hoito- ja huoltolaitosten paloturvallisuuteen, poistumisturvallisuusarviointeihin, paloteknisiin laitteistoihin ja -tekniikoihin, savunpoistoon ja paloriski-ilmoitusprosessiin on oltava koko maakuntaa koskevaa erikoistumista yhdenmukaisten vaatimusten täyttämiseksi.

Palotarkastusten lisäksi pelastusviranomaisen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa velvoitteiden noudattamista kohteessa. Tämä tapahtuu esimerkiksi kohteen laatiman poistumisturvallisuusselvityksen, pelastussuunnitelman tai muiden kohteesta laadittujen asiakirjojen, kuten TUKESin hyväksymien tarkastuslaitosten tekemien automaattisten sammutuslaitteistojen tai paloilmittimien käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten asiakirjojen perusteella.

Pelastuslain mukaisesti pelastuslaitos perii maksun suoritetuista valvontakäynneistä niihin käytetyn ajan perusteella ja vuosittain vahvistettavan hinnaston mukaisesti. Hinnastoa on yhdenmukaistettu Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitosten kanssa. Asuin- ja vapaa-ajan rakennuksien tarkastuksista ei peritä tarkastusmaksua, pois lukien asuinkiinteistön itsearviointilomakkeen karhukirjeen jälkeen lomakkeen palauttamatta jättäminen, jonka jälkeen kohteeseen tehdään maksullinen palotarkastus.

Säädösten mukaisia valvontakäyntejä on pyritty priorisoimaan henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta vaativiin kohteisiin kuten hoito- ja huoltolaitoksiin, tuetun asumisen kohteisiin ja palvelutaloihin. Valvontakohteiden suunnitteluun tuo haastetta rakennustietokannassa olevat virheet ja palotarkastustietokannan lähtötietojen perkaaminen. Asuinrakennuksia ja vapaa-ajan asunnoissa on siirrytty asuinkiinteistöjen itsearviointiin, joissa kuntakohtaisesti on saavutettu 70-100 % tarkastusvuoden kohteista. Mikäli itsearvioinnin lomaketta ei ole palautettu, on näihin kohteisiin tehty perinteinen palotarkastus. Palotarkastus voidaan tehdä myös muusta esiin tulleesta syystä, kuten pelastuslaki 379/2011 42 §, muun viranomaisen paloriski-ilmoitukset, kohteen omistajan pyyntö tai nuohoojan antaman vikailmoituksen perusteella suoritettu tarkastuskäynti.

Jos epäillään, että kohteessa tulipalon tai muun onnettomuuden riski on lisääntynyt ja aiheuttaa vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle, kohteeseen tehdään ylimääräinen palotarkastus.

Erheellisistä paloilmoituksista johtuvien hälytysten yhteydessä järjestetään tarvittavaa opastusta ja seurataan erheellisten hälytysten määrää. Erheellisiä hälytyksiä tarkastellaan myös kohteen palotarkastuskäynnin yhteydessä.

Päätös

Pelastuslain perusteella pelastuslaitos on laatinut valvontasuunnitelman, jossa kerrotaan pelastuslaitoksen lakisääteisen palotarkastustoiminnan perusteet ja järjestelyt. Valvontasuunnitelmassa määritellään kunakin vuonna palotarkastettavaksi tarkoitetut kohteet ja niiden tarkastusvälit pelastuslaitoksen toiminta-alueella ja tarkastuskohteissa esiintyvien erilaisten onnettomuusriskien perusteella.

Palotarkastuskohteet jaetaan valvontasuunnitelman tarkoittamiksi palotarkastuskohteiksi niissä tapahtuvan toiminnan riskialttiuden ja toiminnan ympärivuorokautisuuden perusteella, sekä tulevan arvioivan paloturvallisuusmenettelyn avulla. Arvioiva palotarkastusmenettely on sisäministeriön ja kumppanuusverkoston hanke, jossa kehitetään menetelmää kohteen riskiperusteisen valvonnan määrittämiseksi. Arvioiva palotarkastusmenetelmä liitetään aikanaan valmistuvaan uuteen palotarkastusten valvontasovellukseen, joka korvaa nykyiset valvontaohjelmat. Arvioivan palotarkastusmenetelmän kehittäminen palotarkastuskohteiden turvallisuuskulttuurin systemaattiseksi arvioimiseksi pohjaa HIKLU alueen (Helsinki ja Itä-, Keski- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokset) kehitystyöhön, joka on otettu kumppanuusverkoston hankkeen pohjatyöksi. Valvonnan ja pelastuslaitoksille yhteisen valvontasovelluksen myötä kehitetään myös asiakirjavalvontaa, kaikille yhteisiä digitaalisia ilmoituslomakkeita ja niiden prosesseja.

Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa. Alueella käytössä oleva valvontasuunnitelma on julkinen. Valvontasuunnitelman sisällön ja perusteiden osalta riittävä tiedotuskanava on pelastuslaitoksen internetsivut, joiden kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät tutustumaan sen sisältöön.

Yleisellä tasolla valvontasuunnitelman laadullisina tavoitteina voidaan pitää seuraavaa:

- lainsäädännön vaatimat palotarkastustoimenpiteet on suoritettu asianmukaisesti ja palotarkastuspöytäkirja on laadittu asianmukaisesti

- palotarkastusten avulla on kehitetty palotarkastuskohteiden turvallisuuskulttuuria ja palotarkastuksilla on osaltaan annettu turvallisuusopastusta.
- palotarkastuksia suunnataan erityisesti henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta riskikohteisiin, kuten hoito-, huolto-, palvelu- ja tuetun asumisen kohteet, koulut, kokoontumis- ja liiketilat ja teollisuuden ja maatalouden suuret riskikohteet

3.4. Kemikaalivalvonta

Pelastusviranomaisen valvontavelvollisuuksia lisättiin 1.7.2005 voimaan tulleella lailla vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), jolloin valvontavelvollisuus laajennettiin koskemaan kaikkea kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Valtioneuvoston asetus 685/2015 vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta määritteli pelastusviranomaisen valvontavelvoitteen palavien nesteiden ja kaasujen vähäiselle teolliselle käsittelylle ja varastoinnille. Pelastusviranomaisen tulee tarkastaa kemikaaliasetuksessa tarkoitettu vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia harjoittava tuotantolaitos pelastuslain 79§:n mukaisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

Nykytila

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta (390/2005) edellyttää pelastuslaitossa hoitamaan yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vaarallisuudeltaan vastaavien muiden pyroteknisten välineiden varastoinnin lupahakemukset ja siihen liittyvät tarkastukset.

Ilotulitteiden varastointiin ja myyntiin liittyvät lupahakemukset ja tarkastukset on hoidettu koko alueella.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/ 1983) edellyttää tarkastuttamaan tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset poltto- ja dieselöljysäiliöt. Kuntien ympäristöviranomaisille on annettu apua heidän projekteissaan pohjavesialueiden suojelun kanssa ja annettu tietoja tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevista öljysäiliöistä. Palotarkastusten yhteydessä arvioidaan öljysäiliöiden asianmukaista sijoittelua ja uhkaa ympäristölle.

Määräaikaistarkastusten toteutumista valvotaan yhteistyössä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa. Määräaikaistarkastusten valvonnassa on puutteita. Yhteistyötä ympäristöviranomaisten kanssa on tarvetta kehittää.

Päätös

Valvontasuunnitelmassa tarkennetaan muiden tarkastusten suorittamisen laadullisia ja määrällisiä velvoitteita.

Erilaisten pelastuslaitokselle tulneiden ilmoitusten vaatimat katselmukset ja tarkastukset suoritetaan niistä annettujen ohjeiden mukaisesti.

Tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastus- velvoitteiden toteutumista valvotaan yhteistoiminnassa kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.

Ilotulitteisiin liittyvät lupa-asiat ja tarkastukset hoidetaan ilotuliteilmoituksiin ja ilotulitenäytösten lupahakemuksiin liittyen, ja vuoden vaihteen ilotulitesesonkiin liittyvään varastointiin ja ilotulitteiden kauppaan liittyen. Pelastuslaitos on sallinut myös kesämökkikauden päätösjuhlissa Venetsialaisissa, taajama-alueiden ulkopuolella tapahtuvan ilotulituksen rajoitettuna aikana yhdentoista muun pelastuslaitoksen tapaan. Ilotulite- ja kemikaaliasioiden ja –päätösten yhdenmukainen käsittely koko maakunnan alueella edellyttää näihin asioihin erikoistunutta resurssia. Yhteistyötä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa tiivistetään.

3.5. Suuret yleisötapahtumat

Nykytila

Suurten yleisötilaisuuksien järjestäjä on velvoitettu laatimaan pelastussuunnitelma pelastuslain 379/2011 ja valtioneuvoston asetuksen 407/2011 (pelastusasetus) mukaisesti. Turvallisuusjärjestelyjä on valvottu yleisötapahutumien palotarkastuksin ja opastuksin ja laadittu ohjeistus yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja palotarkastuksen toteuttamiseksi.

Yleisötilaisuuksien turvallisuuden valvonnan järjestämisessä on avustettu poliisia ja tilaisuuksien järjestäjiä. Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmalomakkeesta on laadittu nettiversio sekä opas tilaisuuden pelastussuunnitelman laatimisen tueksi. Pelastuslaitoksella on yhteinen seurantataulukko maakunnan alueella tapahtuvista yleisötilaisuuksista. Tarvittaessa kohdekunnan varallaolovahvuutta on voitu kohdentaa yleisötapahutuman vaatimusten mukaan.

On huomattava, että kaikissa kunnissa ei ole omaa ensihoitopalvelua, vaan sairaanhoitopiiri ohjeistaa ambulanssit oman riskinarvionsa perusteella. Tämä asettaa tapahtumanjärjestäjille haasteen ensiapupalvelun järjestämisestä ja edellyttää sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä pelastussuunnitelmia arvioitaessa.

Päätös

Pelastustoimen alueella järjestettävissä suurissa yleisötilaisuuksissa turvallisuusjärjestelyt ja pelastustoiminnan toimintavalmius on otettu huomioon tilaisuuksien suunnittelussa. Kehitetään ja jalkautetaan yhä yleisötapahutumien järjestäjien käyttöön laadittua pelastussuunnitelmalomakkeistoa, joissa malleina pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatimat lomakemallit.

Suurien yleisötilaisuuksien järjestäjät laativat tapahtuman pelastussuunnitelman, joka lähetetään arvioitavaksi pelastuslaitokselle ja muille viranomaisille tiedoksi mahdollisesti tarvittaviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin. Yhteistoimintaa poliisin lupaviranomaisen ja sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen kanssa kehitetään. Pelastuslaitoksen sisäistä seurantataulukkoa ja yleisötapahutumien toimintakalenteria kehitetään.

Valvotaan, että suuriin yleisötilaisuuksiin laaditaan kattava ja asianmukainen pelastussuunnitelma. Tilaisuuksien turvallisuusjärjestelyjen toteutumista tilaisuuden aikana valvotaan palotarkastuksin ennen tilaisuuden alkua sekä opastamalla ja varautumalla ennakoon tilaisuuden asettamiin vaatimuksiin.

3.6. Palontutkinta

Pelastuslaitoksen on suoritettava pelastuslain mukaan palontutkinta onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sekä toiminnan kehittämisen vuoksi.

Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 99.3 § on tutkinnasta todettu, että pelastusviranomainen voi vastaavasti tutkia valvontaansa kuuluvassa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden. Turvatekniikan keskus voi tarvittaessa myös tutkia tällaisessa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden.

Nykytila

Pelastuslaitoksella on palontutkintaan koulutetuista henkilöistä muodostettu tutkintaryhmä, yhteensä 16 henkilöä jaoteltuna eri puolille maakuntaa. Tutkintaan osallistuvilla on asianmukaiset henkilökohtaiset suojavarusteet, palontutkintasalkku, jossa ohjeistusta ja välineitä ja lisäksi Kuopiossa saatavissa lisää tutkinnassa tarvittavia välineitä ja palontutkintaan varusteltu palontutkinta-auto. Yhteistyö Itä-Suomen poliisin palonsyöntutkijoiden kanssa on saumatonta. Vakuutusyhtiöiden, valtuutettujen sähkötarkastajien ja TUKESin tukijoiden kanssa yhteistyö on jatkuvaa ja sujuvaa. Tutkinnan käynnistämiseen on luotu hälytys- ja ilmoittautumiskaavio ja tutkinnan suorittamisen peruseräatteen poliisin palonsyöntutkinta huomioon ottaen. Tutkintaan osallistuu kaksi koulutettua palontutkijaa Kuopion päivystävän palomestarin koordinoimana siten, että tutkijat eivät ole olleet osallisena tilanteen johtamiseen. Palontutkijoille on järjestetty sekä sisäistä, että ulkoista koulutusta Pelastusopiston, Poliisiammattikorkeakoulun ja Turvatekniikan keskuksen toimesta. Pronon onnettomuusselosteen sisältöön on annettu ohjausta. Pelastuslaitos on järjestänyt jo perinteeksi muodostuneen palontutkintaseminaarin, johon ovat omakustanteisesti osallistuneet Itä- ja Keski-Suomen pelastuslaitokset, Itä-Suomen poliisin palonsyöntutkinta, vakuutusyhtiöt, TUKES, Pelastusopisto ja 2018 myös OTKES.

Palontutkinta on ennaltaehkäisevää toimintaa

Pohjois-Savon pelastuslaitos järjestää syksyllä 2019 erityisesti maanviljelijöille suunnatun palontutkinta-/turvallisuusseminaarin. Ainoastaan maanviljelijöille suunnattu turvallisuusseminaari on valtakunnallisesti ensimmäinen. Seminaarissa keskitytään pääasiallisesti keinoihin, joilla ehkäistään kokonaan tai ainakin minimoidaan maatiloilla sattuvia tulipaloja, onnettomuuksia ja vahinkoja. Lisäksi seminaarissa käsitellään maakunnassa ja muualla tapahtuneita suurmaatilojen tulipaloja ja niiden syttymissyitä.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on lisäksi järjestänyt jo kevätperinteeksi muodostuneen Itä-Suomen pelastuslaitosten palontutkijoiden seminaarin, jossa käsitellään eri toimijoiden esiin nostamia ajankohtaisia kehityspiirteitä onnettomuuksissa ja palontutkinnassa. Seminaarissa ovat omakustanteisesti mukana mm. Itä- ja Keski-Suomen pelastuslaitokset, Itä-Suomen poliisin palonsyöntutkijat, vakuutusyhtiöt ja TUKES.

Päätös

Palontutkintaa kohdennetaan palokuolemien ja suurten omaisuusvahinkojen lisäksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston antamiin palontutkintateemoihin. Lisäksi voidaan pelastuslaitoksen harkinnan mukana tutkia muita toimialan kannalta merkityksellisiä tulipaloja ja onnettomuuksia. Saaduista tuloksista järjestetään palontutkijoille ja tehtävään osallistuneille henkilöille ja muulle operatiiviselle ja palotarkastushenkilöstölle sisäistä koulutusta. Kerättyjä tietoja voidaan hyödyntää myös muussa pelastustoiminnan koulutuksessa ja kalustohankinnoissa. Palontutkijoiden kokoukset ovat säännöllisiä, vähintään kaksi kertaa vuodessa, ja yhteistyötä poliisin palosyöntutkijoiden. TUKESIN ja vakuutusyhtiöiden kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen.

Palontutkintasuunnitelmassa otetaan huomioon kumppanuusverkoston teematutkinnat ja aikataulut. Saatua tutkintatietoja hyödynnetään onnettomuuksien ehkäisytyössä ja pelastustoiminnassa, alueellisessa ja valtakunnallisessa tiedottamisessa sekä ohjeistuksen ja koulutusmateriaalin kehittämisessä. Onnettomuusselosteiden täyttämistä seurataan ja annetaan tarvittaessa koulutusta ja palautetta pelastustoiminnan johtajille.

3.7. Nuohous

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos ja piirinuohoojat kahdenkeskisesti sopien irtisanoivat nuohouspiirit vuoden 2019 alusta, jolloin pelastuslain muutos piirinuohousjärjestelmän lopettamisesta astui voimaan. Koko maasta nuohouspiirit lakkasivat lopullisesti pelastuslain nojalla 1.7.2019 alkaen laissa olleen puolen vuoden siirtymäajan jälkeen.

Pelastuslaitos on perinteisesti järjestänyt piirinuohoojatapaamisen kaksi kertaa vuodessa, ja järjesti entiseen tapaan alueen nuohoojien tapaamisen keväällä 2018. Uusi tapaaminen on tulossa syksyllä 2019. Tapaaminen on avoin kaikille maakunnassa nuohoustyötä suorittaville. Alueelle on tullut nuohoojia lisää Kainuusta, Pohjanmaalta ja Keski-Suomesta, ja nuohoojat markkinoivat suoritteitaan itsenäisesti. Nuohouksen hinta on noussut hieman. Nuohoojat ovat velvollisia ilmoittamaan pelastuslaitokselle havaitsemistaan vakavista puutteista tulisijoissa ja hormoneissa. Pelastuslaitos on lisännyt nettisivuilleen nuohoojan vikailmoitusmenettelyn, joka on avoin kaikille maakunnassa toimiville nuohoojille.

Päätös

Pelastuslaitos jatkaa nuohoojien kanssa tapaamisten järjestämistä yksi- kaksi kertaa vuodessa ja seuraa nuohoustilanteen kehittymistä maakunnassa. Nuohouksen suorittamista seurataan palotarkastuksilla ja asuinkiinteistöjen itsearvioimislomakkeella. Lisäksi pelastuslaitos seuraa nuohouspalvelujen toteutumista piirinuohoojilta saatavien vikailmoitusten sekä asiakaspalautteen perusteella.

4. Omatoiminen varautuminen

Omatoimisella varautumisella (pelastuslaki 379/2011 14 §) tarkoitetaan yksittäisen henkilön, yhteisön, yrityksen tai laitoksen valmistautumista tilanteisiin, joissa normaali arki häiriintyy. Tällaisia tilanteita voivat olla onnettomuuden uhka, onnettomuus, normaaliolojen häiriötilanne tai poikkeusolot. Tapahtuneita

esimerkkejä normaaliolojen häiriötilanteista ovat mm. puhtaan veden ja elintarvikkeiden jakeluun liittyvät häiriöt sekä pitkät sähkökatkot.

Tavoitteena on ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaaminen vaaratilanteissa sekä varautuminen tulipalon sammutukseen jo kohteen omatoimisiin ponnisteluihin, joka antaa lisää mahdollisuutta pelastuslaitokselle sammutus- ja pelastustehtävien ja muiden vaaratilanteiden menestyksekkääksi hoitamiseksi.

Omatoimista varautumista tulipaloihin voidaan tehostaa käyttämällä automaattisia sammutuslaitteistoja ja paloilmoinnittelaitteistoja erityisesti niissä kohteissa, joissa tulipalon riski on tavanomaista suurempi tai seurausvaikutukset erityisen merkittäviä. Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on kyettävä varmistamaan rakennuksen käyttäjien turvallisuus varautumalla onnettomuuksiin ennakkosuunnittelulla ja ennakoivilla toimenpiteillä kuten pelastussuunnitelmilla. Pelastussuunnitelmassa on ennakoon mietitty ja suunniteltu tarvittavat toimenpiteet uhka- ja onnettomuustilanteiden varalle

Paloturvallisuusongelmat ovat erityisesti henkilöturvallisuudessa, joka näkyy palokuolemina. Palokuolemien lukumäärä on ollut nouseva eri viranomaisen toimenpiteistä huolimatta. Palokuolematilanne uhkaa huonontua edelleen, koska väestön ikääntyminen ja syrjäytyneisyyden lisääntyminen kasvattavat vaarassa olevien ihmisten määrää tulevana vuosina. Myös pienet lapset kuuluvat riskiryhmään. Erityisryhmien alentunut toimintakyky on keskeinen syy tulipalojen syttymiseen ja vahinkojen vakavuuteen sekä määrään.

4.1. Omatoimisen varautumisen suunnittelu

Poikkeusoloissa tapahtuvaa omatoimisen varautumisen johtamista varten Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alue on jaettu suojelulohkoihin. Pääperiaatteessa jokainen kunta on oma lohkonsa. Vanhat tai tulevat kuntaliitokset eivät vaikuta lohkonumerointiin tässä vaiheessa. Lohkojen rajat kulkevat vanhoja kuntien välisiä rajoja pitkin. Kunnista Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio ja Varkaus on muodostettu useampi kuin yksi lohko, johtuen kunnan suuresta asukasmäärästä. Kohteiden ja laitosten omien pelastussuunnitelmien laadintaa varten lohkojen numerointi näkyy pelastuslaitoksen nettisivuilla olevasta kartasta.

Pelastustoimelle alisteisten suojelulohkojen johtaminen tapahtuu pelastustoimen johtokeskuksesta yhteistyössä kuntien johtokeskusten kanssa. Lisäksi alueen kunnat voivat muodostaa omista resursseistaan pelastustoimintaa tukevia ryhmiä, kuten raivaus-, muonitus- ja lääkintäryhmiä.

Nykytila

Pelastuslaitos valvoo ja ohjaa ilmoitusten perusteella sekä palotarkastusten yhteydessä yritysten ja taloyhtiöiden pelastussuunnitelmien laadintaa asiakirjatarkastuksena. Pelastuslaitos ottaa vastaan ja ohjaa tarvittaessa pelastussuunnitelmavelvollisten kohteiden pelastussuunnitelmien laadintaa, mutta ei arkistoi pelastussuunnitelmia. Ne ovat kohteiden omaa työtä varten ja päivitetty pelastussuunnitelmat tulee löytyä kohteesta itseltään. Pelastuslaitoksen internet-sivuilla on koottu pelastussuunnitelmien laatimista ohjaava lomakkeisto pelastussuunnitelmavelvollisten kohteiden tekemän työn tueksi.

Pelastuslaitoksen ylläpitää alueen suojelulohkojen jakoa ja on kouluttanut oman resurssinsa tueksi reserviläisiä, joita voidaan käyttää suojelulohkojen johtokeskustoiminnassa.

Päätös

Suojelulohkojen nimettyjä henkilövarauksia ei pidetä yllä, vaan henkilövarauksissa hyödynnetään aluetoimiston vapauttamia reserviläisiä. Päivitetään omatoimisen varautumisen aluejakoa tarpeen mukaan ja varaudutaan suojelulohkojen perustamiseen tilanteen niin vaatiessa. Kartoitetaan kuntien kyky pelastustoimintaa tukevien muodostelmien muodostamiseen poikkeusoloissa.

Pelastussuunnitelmien laatimista tukevaa lomakkeistoa pidetään esillä pelastuslaitoksen internet-sivuilla, sekä seurataan kumppanuusverkoston linjauksia digitaalisten lomakkeiden käsittelyssä. Lomakkeistossa tukeudutaan kumppanuusverkoston pelastuslaitoksille yhteisiin lomakkeisiin. Pelastussuunnitelmavelvollisten tekemiä pelastussuunnitelmia seurataan valvontakäyntien yhteydessä. Pelastuslaitos antaa tarvittaessa ohjausta suunnitteluvälillisille pelastussuunnitelmien laatimisessa.

Niissä kohteissa, joissa asuvien toimintakyky on alentunut, on toiminnanharjoittaja tehnyt poistumisturvallisuusselvityksen ja käynnistänyt toimenpiteet turvallisuustason parantamiseksi. Pelastuslaitos

ohjaa keskitetysti poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa ja niiden arvioimista.

4.2. Omatoimisen varautumisen koulutus

Nykytila

Pelastuslaitos edistää omatoimista varautumista kouluttamalla tehtäviin nimettyjä henkilöitä joko itse tai yhteistyössä eri viranomaisten ja alan järjestöjen kanssa.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä esimerkiksi Pohjois-Savon pelastusalan liitto ry:n kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille. Pelastuslaitos on osallistunut yhteistyössä Pohjois-Savon kylät ry:n kanssa kyläturvallisuussuunnittelun koulutuksiin.

Päätös

Pelastussuunnitelmavelvolliset ovat tehneet omat pelastamissuunnitelmansa, joissa tarvittu yritysten ja taloyhtiöiden turvallisuushenkilöstö on nimetty ja koulutettu. Nämä kohteet ovat varautuneet ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä ja ryhtymään tarvittaessa omatoimisesti pelastustoimenpiteisiin. Kyläturvallisuuden omatoimista varautumista kehitetään kylätoiminnan kehittämisen kanssa yhdessä Pohjois-Savon kylät ry:n ja kolmannen sektorin vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä yhteistyökumppaneittensa kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille. Turvallisuuskoulutustilaisuuksissa opastetaan kohteiden vastuuhenkilöitä turvallisuusselvityksen laadinnassa. Palotarkastusten yhteydessä valvotaan turvallisuusselvityksen perusteella tarvittavien toimenpiteiden toteutumista. Omatoimisen varautumisen vaikuttavuutta pyritään arvioimaan onnettomuustilastoinnin ja palontutkinnan avulla.

4.3. Viranomaisten välinen yhteistyö

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii omalta osalta pelastustoimen ja varautumiseen kuuluvien eri viranomaistahojen yhteistyön koordinoinnista.

Pelastuslaitoksen alueelle on perustettu 2000-luvun alkupuolella maakunnallinen valmiustoimikunta, jossa jäseninä ovat alueen tärkeimmät yhteistyötahot normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Pelastusjohtaja toimii toimikunnan puheenjohtajana ja koollekutsujana. Valmiusryhmässä on edustettuna pelastuslaitoksen lisäksi Itä-Suomen poliisilaitos, Pohjois-Savon aluetoimisto, Kuopion Energia Oy, Kuopion Sähköverkko Oy, Savon Voima Verkko Oy, Pohjois-Savon Ely-keskus, Itä-Suomen Aluehallintovirasto, Väylävirasto, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Kuopion hätäkeskus, Suomen Metsäkeskus, Vapepa/SPR ja ELVAR -toimikunta.

Päätös

Pelastuslaitoksen nimeämä pelastusviranomainen toimii alueella väestönsuojeluasioiden asiantuntijana ja koordinoijana.

Pelastusjohtaja toimii maakunnallisen valmiustoimikunnan puheenjohtajana ja koollekutsujana. Valmiuspäällikkö osallistuu kuntien varautumisen ohjaukseen ja toimii valmiustoimikunnan sihteerinä. Valmiuskoordinaattori osallistuu maakunnallisten toimijoiden varautumisen koordinointiin.

Valmiustoimikunta kehittää maakunnan varautumista ja valmiussuunnittelua. Toimikunta kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Pelastuslaitoksen johtokeskus tiedottaa kunnille ja valmiustoimikunnan toimijoille häiriötilanteiden uhkasta ja tilannekuvasta.

Pelastuslaitoksen nimeämät pelastusviranomaiset antavat asiantuntija-apua kunnan valmiussuunnittelussa ja

varautumisjärjestelyissä. Pelastuslaitos osallistuu omalta osaltaan aluehallintoviraston alueellisten valmiusharjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tarvittaessa pelastuslaitos auttaa asiantuntijan roolissa alueen kuntia valmistautumaan kyseisiin harjoituksiin.

Kunnat nimeävät organisaatiostaan varautumisvastaavan ja huolehtivat omien varautumistehtäviensä lisäksi väestönsuojeluorganisaationsa rakenteesta sekä henkilövahvuuksien määrittelystä.

5. Pelastustoiminta

5.1. Toimintavalmius

Palo- ja henkilöturvallisuus voidaan taata parhaiten pyrkimällä ensisijaisesti estämään onnettomuuksien syntyminen. Onnettomuuden sattuessa kuntalaisille tulee taata kuitenkin nopea, tehokas ja tarkoituksenmukainen apu. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella onnettomuuspaikalle hälytetään aina lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat yksiköt kuntarajoista riippumatta. Pelastustoiminnan resurssit on hajautettu riskien ja läheisyysperiaatteen mukaisesti alueen paloasemille.

Tehokas pelastustoiminta katsotaan alkavaksi (SM julkaisu 21/2012), kun:

- tulipalossa vesi on työparin suihkuputkella ja sammutustoiminta on mahdollista aloittaa tai savusukellustehtävässä sitä, milloin savusukellusvalvojalle ilmoitetaan savusukelluksen aloittamisesta
- liikenneonnettomuuksissa sitä, että syttymisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet ja kiinnijuuttuneen potilaan ollessa kysymyksessä pelastusvälinesarja on selvitetty ja irrottaminen on mahdollista aloittaa
- kemikaalionnettomuudessa sitä, että kemikaalisukellus, joka edellyttää roisketiivistä suojapukua, on mahdollista aloittaa
- pintapelastustehtävässä tai ihmisen pelastamistehtävässä sitä, että pelastamisen mahdollistava kalusto on selvitetty ja tarvittava toiminta voidaan aloittaa.

Pelastustoimen alueen suurempien onnettomuus- ja vaaratilanteiden edellyttämät pelastusmuodostelmat (pelastusjoukkue ja -komppania) kootaan usealta paloasemalta ja tarvittaessa myös toiselta pelastustoimen alueelta. Yksiköiden hälyttäminen toteutetaan Pohjois-Savon hätäkeskuksen kanssa Ericaan laaditun hälytysvastesuunnitelman mukaisesti pelastustoimintaa vaativan suorituskyvyn vaatimina vasteina.

Pelastustoiminnan palvelutaso on mitoitettu vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia siten, että pelastustoiminta on nopeaa, tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa. Pelastustoiminta suunnitellaan myös siten, että toimintakyky on riittävä myös Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS 2017) mukaisissa häiriötilanteissa. Pelastuslain mukaisen pelastustoiminnan palvelutaso saavutetaan suunnittelemalla pelastustoiminta, suunnittelemalla valmius ja ylläpitämällä sitä mitoituksen ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan valmius ja muut järjestelyt suunnitellaan eri viranomaisten ja tahojen kanssa yhteistyössä hyödyntämällä resursseja omaa pelastustoimen aluetta laajemmin. Muun lainsäädännön mukaiseen pelastustoimintaan osallistutaan vastuuviranomaisen kanssa sovitavalla tavalla.

5.1.1. Päivittäiset onnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos seuraa ja ennakoi riskialueiden kehittymistä alueen kunnissa. Toimintavalmiutta ohjataan SM:n julkaisun pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 21/2012 mukaisesti. Toimintavalmiusaikojen täyttymisprosentti on ollut vuosina 2017-2018 ensimmäisen kohteessa olleen yksikön osalta 84 % ja tehokkaan pelastustoiminnan aloittamisen osalta 84 %. Pelastuslaitos on päivittämässä johtamis- ja viestiohjetta 2019.

I riskiluokan riskiruutuja sisältävissä Pohjois-Savon kunnissa paloaseman työvuorojen vahvuus on nostettu vähintään vahvuuteen 1+3, jolloin tehokas pelastustoiminta voidaan aloittaa työvuoron toimesta.

Toimintavalmiusaika on määritelty sisäministeriön julkaisun (21/2012) pelastustoimen toimintavalmiuden

suunnitteluohjeen mukaisesti:

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Sisäministeriön ohjeen vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan riskianalyysissä tarkastellaan alueen riskejä ja resursseja. Paloasemia uusittaessa ja lisättäessä selvitetään paloaseman optimaalinen sijainti toimintavalmiusaikojen perusteella.

Lähtövahvuuden turvaamiseksi paloasemien vakinaisen ja sivutoimisen henkilöstön määrä tulee pitää riittävällä tasolla.

Pelastustoimen alueella on tavoitettavissa aina vähintään yksi päivystävä palomestari ympärivuorokautisessa valmiudessa.

Sivutoimisen henkilöstön riittävyys turvaamiseksi miehistön ja yksikönjohtajien peruskursseja pyritään järjestämään kaikilla toimialueilla vuosittain.

Tavoitteena on hankkia ja ylläpitää riittävä määrä koulutuskalustoa ja alueellisia harjoituspaikko- ja myös savusukellusharjoituspaikkojen osalta. Harjoitus- ja koulutustyössä käytetään hyödyksi myös Pelastusopiston harjoitusaluetta.

Joroisten kunta siirtyy vuodesta 2021 Pohjois-Savon maakuntaan, jolloin Joroisten paloasema ja kunnassa oleva pelastustoimen harjoitusalue siirtyy Pohjois-Savon pelastuslaitoksen hallittavaksi.

Pelastuslaitos suunnittelee yhdessä naapuripelastuslaitosten kanssa hälytysvasteet ja yhteistoimintasopimukset. Sopimuksissa määritellään yhteistoiminnasta mm. pelastustoiminnan johtamisesta ja kaluston sekä henkilöstön käytöstä.

Sopimuspalokuntien yksiköiden toimintavalmius on eri riskialueiden tavoitteiden ja voimassa olevien sopimusten mukainen.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella seurataan ensimmäisen yksikön onnettomuuspaikalle saapumisajan ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan maakunnallisia keskiarvoja, joiden tavoite on ≥ 50 %.

Päätoimisen, sivutoimisen ja vapaaehtoisen pelastushenkilöstön osaamista kehitetään edelleen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Pelastusyksiköiden ja muodostelmien johtajille järjestetään pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää koulutusta suunnittelukaudella.

Palvelutasopäätöksen suunnittelukaudella operatiivisen viikkokoulutuksen lisäksi koulutuksen pääpaino kohdentuu osaamisen hallinnan lisäksi johtamis- ja viestijärjestelmiin, kuten turvallisuusverkon (TUVE), miehittämättömien lennokkien (RPAS), pelastustoiminnan kenttäjohtajajärjestelmän (KEJO) ja pelastuslaitosten yhteisen tilannekuvakeskuksen (PEL TIKE) käyttöönottoon.

Vuosien 2018-2019 aikana hätäkeskusalueen hälytysvasteet suunniteltiin ja tallennettiin uuteen Erica -hätäkeskustietojärjestelmään, jossa ne ylläpidetään pelastuslaitoksen toimesta ja joka otetaan käyttöön johtamisen avuksi myös pelastustoimen johtokeskuksessa 2020.

Paloasemien ja pelastusyksiköiden sijoitus, valmius, yhteistoimintasopimukset sekä pelastustoiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että lähtö- ja toimintavalmius on normaalioloissa kaikissa tilanteissa mahdollisimman pitkälle tavoitteiden mukainen. Tämä tulee edellyttämään paloasemien uudelleen sijoittelua muun muassa Kuopiossa.

5.1.2. Vesipelastustoiminta

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset. Vesisukellustoiminta ei ole pelastustoimen lakisäateistä toimintaa.

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta mahdollisuuksien mukaan kaikilla ensilähdön paloasemilla. I-tason vesisukellusvalmiutta ylläpidetään vain Kuopion Neulamäen paloasemalla. Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella. Pelastussukellusohjeen mukainen tasoluokitus, taulukko 1.

Vesisukellukseen osallistuvan henkilön hyväksyminen vesisukelluskelpoiseksi ja nimittäminen vesisukeltajaksi koulutusvyvyyteensä tehdään erillisellä päätöksellä. Pelastuslaitos nimeää vesisukeltajat. Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään mm. pelastussukellusohjeessa.

Suunnitelmakauden aikana määritetään myös muut vesisukellustoimintaa suorittavat palokunnat (sivutoimiset, vapaaehtoiset) sekä käynnistetään tarvittaessa ko. toiminta.

Vesipelastustoiminnan tasoluokitus	Toimintavaatimus
I Välitön vesisukellusvalmius	Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, 2 I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja
II Muu vesisukellusvalmius	Yksikön esimies, 2 väh. II-tason vesisukeltajaa ja avustaja
III Pintapelastusvalmius	Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

Taulukko 1. Pelastussukellusohjeen tasoluokitus.

5.1.3. Pintapelastus

Pintapelastus on veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa, jota suorittavan on oltava pintapelastustehtäviin soveltuva henkilö. Pintapelastajan toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään Pelastussukellusohjeessa.

Pelastuslaitoksen päätoimisilla paloasemilla on välitön pintapelastusvalmius. Lisäksi riskianalyysin mukaan määritetyillä maakunnan muilla paloasemilla (sivutoimiset, vapaaehtoiset) ylläpidetään mahdollisuuksien

mukaan pintapelastustoimintaa.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on pelastussukellusohje, joka käsittää myös pintapelastuksen ja vesisukelluksen.

Kaikilla paloasemilla on valmius mahdollisuuksien mukaan III -tasolla tapahtuvaan pintapelastukseen. Varsinaista I -tason vesisukellusvalmiutta pidetään yllä ainoastaan Kuopion Neulamäen paloasemalla.

Vesipelastustoimintaa varten on käytettävissä öljyntorjuntaan tarkoitettua venekalustoa ja osin muuhun pelastustoimintaan soveltuvaa kalustoa.

Erican hälytysvasteissa vesipelastustehtäviin hälytetään aina lähin sammutusyksikkö, jossa on pintapelastuskyky. Lisäksi hälytetään vesisukellusyksikkö Kuopiosta alle tunnin ajomatkan päähän tapahtuviin vesipelastustehtäviin.

Päätös

I -tason vesisukellusvalmiutta pidetään yllä ainoastaan Kuopion Neulamäen paloasemalla.

Kaikilla 24/7 -miehitetyillä paloasemilla pidetään yllä pintapelastusvalmiutta. Muilla paloasemilla pyritään pitämään valmius mahdollisuuksien mukaan III -tasolla tapahtuvaan pintapelastukseen.

5.1.4. Vaarallisten aineiden torjunta

Nykytila

Jokaisella 24/7 -miehitetyllä vakinaisella pelastusyksiköllä on perusvalmius välittömään kemikaalitorjunnan aloittamiseen. Sisäasiainministeriö on antanut pelastussukellusohjeen, joka sisältää myös ohjeet kemikaalisukelluksesta.

Alueella on suuria kemikaaliriskejä (mm. kuljetus ja teollisuus), joiden johdosta on varauduttu kalustollisesti noin kolmen tunnin kestosiin teknisiin torjuntatoimiin ja kemikaalisukellukseen. Henkilönsuojaimia on tämän tasoiseen toimintaan riittävästi. Käytännössä kyetään seuraaviin toimiin: pelastamistehtävät, vaara-alueen määrittäminen ja eristäminen, vuodon tiedustelu, vuodon tukkiminen ja vaarattomaksi tekeminen, sammuttaminen, rajoittaminen ja puhdistaminen. (TOKEVA -ohjeen kalustotas 3.)

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien peruskalustoa on sijoitettu ensivaiheen torjuntaa varten kaikille paloasemille. Erikoiskalustoa on keskitetty Kuopioon, Varkauteen, Siilinjärvelle ja Iisalmeen. Siilinjärven YARA:n ja Varkauden Stora Enson palokunnat varautuvat myös omalta osaltaan kemiallisten aineiden aiheuttamien onnettomuuksien torjuntaan. Koulutuksessa ja kalustohankinnoissa pyritään tekemää tiivistä yhteistyötä tehdaspalokuntien kanssa. Pelastuslaitoksella on mahdollisuus käyttää myös Pelastusopiston vaarallisten aineiden torjuntakalustoa onnettomuustilanteissa.

Päätös

Siilinjärven paloasemalle laaditaan vaarallisten aineiden torjunnan erikoissuunnitelma koskien koko maakuntaa, huomioiden erityisesti Yaran Siilinjärven tehtaiden vaaralliset kemikaalit.

Vaarallisten aineiden torjuntatoimet on järjestetty myös pitkäkestoisia onnettomuustilanteita varten yhteistyössä naapuripelastuslaitosten kanssa.

Yhteistyötä jatketaan muiden alan viranomaisten ja naapuripelastuslaitosten kanssa vaarallisten aineiden torjunnassa. Sopimus resurssien saamiseksi Pelastusopistolta ajantasaistetaan vuonna 2020.

5.1.5. Liikenneonnettomuudet

Liikenteen ja liikenneonnettomuuksien määrät ovat kasvaneet erityisesti tieliikenteessä pääpainokohteena valtatiet.

Nykytila

Kaikkien toimipisteiden pelastusyksiköillä sekä erikseen määritellyillä sopimuspalokunnilla on valmius pelastustoimintaan liikenneonnettomuuksissa.

Pelastuslaitos seuraa liikennemäärien, liikenteen laadun, liikenneonnettomuuksien ja ajoneuvojen kehitystä ja pyrkii mitoittamaan valmiutensa ja kalustonsa muuttuvan ympäristön mukaisesti.

Päätös

Pelastustoiminta liikenneonnettomuuksissa on tehokasta sekä turvallista. Valmius pyritään mitoittamaan lisääntyvän liikenteen ja kehittyvien liikennevälineiden mukaisesti.

Pelastuslaitos seuraa jatkuvasti eri liikennemuodoista ja onnettomuuksista saatavaa tutkimusaineistoa ja analysoi itse onnettomuustietojärjestelmästä saatavaa tietoa, jonka perusteella pelastustoiminnan valmius mitoitetaan. Liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti ja pyritään, että toimintatavat ja kalusto pysyvät ajan tasalla.

Yhteistyötä pelastustoiminnassa parannetaan muun muassa ensihoitoviranomaisten, poliisin ja muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa.

Liikenneonnettomuuspaikalla toiminnan turvaava suojaussuunnitelma ja toteutusohjelma toteutetaan yhteistyössä eri viranomaisten kanssa vuonna 2020.

5.1.6. Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa

Nykytila

Pelastamiseen korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa on panostettu viime vuosina paljon. Korkeaa rakentamista (yli kahdeksan kerrosta) on seurattu ja ohjeistettu. Yli 8 kerroksisten rakennusten henkilö- ja paloturvallisuus pyritään varmistamaan mm. teknisillä rakenneratkaisuilla ja automaattisilla hälytys- ja sammutusjärjestelmillä.

Menetelmiä pelastustyöskentelyyn korkealla on kehitetty sekä korkealta pelastamisen koulutusta on laajennettu.

Kuopiossa on puomitikasyksikkö, jonka ulottuvuus on noin 37 metriä. Iisalmissa ja Varkaudessa on yksikkö, jonka ulottuvuus on noin 30 metriä.

Päätös

Henkilö- ja paloturvallisuus otetaan korostetusti huomioon korkeiden rakennusten suunnitteluvaiheessa.

Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä muissa erityiskohteissa on tehokasta ja turvallista ohjeen korkealla työskentely mukaisesti.

Pelastuslaitoksen valmius pelastustoimintaan korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä maanalaisissa tiloissa suunnitellaan, ohjeistetaan ja rakennetaan yhteistyössä naapuripelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitosten yhteistoimintaan ja erityisen vaativiin pelastustehtäviin suunnitellaan vuonna 2020 ja toteutetaan vuosina 2021-2023 Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöstä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen erityisresurssiryhmä (ERE-ryhmä).

5.1.7. Luonnononnettomuudet

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii osaltaan tavallisista luonnononnettomuuksien pelastustoimista. Sääilmiöiden arvioidaan voimistuvan ilmakehän muutoksen seurauksena. Kuntien ja muiden yhteiskunnan toiminnalle tärkeiden toimijoiden varautuminen poikkeuksellisiin luonnonilmiöihin, kuten myrskyistä aiheutuviin tuulivahinkoihin, rankkasateisiin, tulviin ja muihin luonnonilmiöihin, on toistaiseksi vaihtelevaa.

Päätös

Poikkeuksellisen voimakkaiden luonnonilmiöiden aiheuttamiin häiriöihin ja onnettomuuksiin varautumiseksi vuonna 2019 laadittujen valmiuden kohottamisen parametrien käyttöönottoa tehostetaan myös muiden tilanteiden vaatimiin valmiuden kohottamistarpeisiin.

Alueen kuntia ja muita tärkeitä toimijoita ohjataan luonnononnettomuuksiin varautumisessa sekä tilannekuvan luomisessa ja sen ylläpitämisessä.

Pelastustoiminnan valmiutta laajojen luonnononnettomuuksien tuhojen torjuntaan pyritään entisestään parantamaan yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

ERE -ryhmän käyttö suunnitellaan vuonna 2020 ja toteutetaan vuosina 2021-2023.

Alueen kuntia ohjataan huomioimaan laajat häiriötilanteet ja luonnononnettomuudet osana valmiussuunnitelmia. Pelastuslaitos kehittää ja ottaa käyttöön suunnittelukaudella hätäkeskusalueen moniviranomaistoimijoille (MOVI) yhteisen tilannetietoisuuden välittämisen eTUVE- ja TUVE -videomeeting järjestelmällä.

5.1.8. Öljyvahinkojen torjunta

Nykytila

Pelastuslaitos vastaa öljyntorjunnan varautumisesta ja torjunnasta sekä sen johtamisesta maalla ja sisävesistössä pelastustoimen alueella. Pelastustoimintaa johtaa alueen pelastusviranomainen. Öljyvahingon torjuntaa johdetaan pelastuslain mukaisesti kuten mitä tahansa muuta onnettomuutta. Pelastuslaitos tekee ilmoituksen ensitorjunnan päättymisestä öljyvahingon jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle eli kunnalle. Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (PSELY) ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle. Alueen kuntien eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa jälkitorjunnasta siten kuin alueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on tarkemmin määrätty.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta sekä torjunnan valtakunnallinen järjestäminen kuuluvat sisäministeriölle. Pelastuslaitos vastaa ensitorjunnan johtamisesta sekä pelastustoimen alueen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta. PSELY osallistuu pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun.

Pelastuslaitoksella on toistaiseksi voimassa oleva öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Käyttö- ja hankintakustannuksia koskevien kohtien tarkistaminen tapahtuu joka neljäs vuosi. Suunnitelman muutos on saatettava ELY -keskukselle ja aluehallintovirastolle tiedoksi. Öljyntorjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja paloasemat varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla. Alueen kuntien perustiedot ja öljyntorjunnan valmiustasot on esitetty öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa.

Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta.

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassaolevan öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Torjuntatasot on määritelty kuntakohtaisesti. Öljyvahinkojen jälkihoito tukeutuu kuntien organisaatioihin.

Öljyntorjuntatehtävissä käytetään pelastuslaitoksen erityisesti öljyntorjuntatehtäviin hankittua kalustoa.

Pelastuslaitoksen suurimmat alukset vaativat miehistöltä asianmukaisen pätevyyskirjan sekä riittävän määrän harjoitusta ja koulutusta vuosittain, jotta aluksilla voidaan operoida turvallisesti eri vuorokauden aikoina ja sääolosuhteissa.

Päätös

Öljyntorjunta järjestetään öljyntorjuntasuunnitelman ja sen liitteiden sekä täydentävien suunnitelmien mukaisesti. Saimaan alueen pelastuslaitosten välinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma (Saimaan syväväylän alueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma) on laadittu kattamaan koko Saimaan aluetta.

Pelastuslaitoksella ja sopimuspalokunnilla pyritään pitämään riittävä määrä pätevää henkilöstöä veneiden kuljettamiseksi ja miehittämiseksi.

Pelastuslaitoksella on ELY -keskuksen vuonna 2015 hyväksymä maakunnallinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Kalustonhankintasuunnitelma on päivitetty vuosille 2019-2023. Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma tarkistetaan tai täydennetään tarvittaessa.

Yhteistyötä öljyntorjuntaan osallistuvien tahojen ja pelastuslaitosten kesken kehitetään.

Vuosittain järjestetään öljyntorjuntakoulutusta ja riittävä määrä harjoitusta aluskalustolla. Veneiden miehistön pätevyyskirjavaatimukset otetaan huomioon henkilöstön koulutuksessa.

Öljyntorjuntaan osoitetaan henkilöstöresursseja pelastuslaitoksen sisäisin järjestelyin.

5.1.9. Ilmaliikenneonnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos on laatinut viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa vuosittain tarkistettavan "Yhteistoimintaohjeen lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa Pohjois-Savon alueella" ja määritellyt hälytysohjeissa vasteet eritasoihin ilmaliikenneonnettomuuksiin hätäkeskuksen tietojärjestelmä Ericaan. Ilmailun onnettomuuksissa käytetään tarvittaessa laajasti muiden pelastustoimen alueiden resursseja. Ilma-alusonnettomuuksissa etsintä- ja pelastuspalvelua johdetaan tiiviissä yhteistyössä ilmailuviranomaisten, ensihoitoviranomaisten ja poliisin kanssa.

Päätös

Yhteistoimintaohje Pohjois-Savon alueella lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa päivitetään vuosittain.

Pelastuslaitos pystyy nopeaan ja tehokkaaseen yhteistoimintaan asianomaisten viranomaisten kanssa eritasoisissa ilmaliikenneonnettomuuksissa yhteistoimintaohjeen mukaisesti.

Toimintaa harjoitellaan säännöllisesti vuorovuosin järjestettävillä osatoiminta- ja suuronnettomuusharjoituksella.

5.1.10. Suuronnettomuudet

Nykytila

Suuronnettomuuksien hallitsemiseksi vaadittavat hälytystoimenpiteet on suunniteltu vastemäärityksessä ja viety Ericaan. Suuronnettomuusharjoituksia pidetään enintään kolmen vuoden väliajoin erityistä vaaraa

aiheuttavissa kohteissa (ulkoisen pelastussuunnitelman kohteet). Muissa kohteissa harjoitellaan säännöllisesti koulutussuunnitelman harjoitusohjelman mukaisesti.

Päätös

Suuronnettomuussuunnitelma laaditaan suunnittelukauden alussa ja sitä tarkistetaan tarvittaessa palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana.

Suuronnettomuusvalmiuksia testataan eri onnettomuustyyppiharjoituksilla vähintään kerran vuodessa eri tahojen toimijoiden kanssa ja eri puolilla Pohjois-Savoa.

Kohteissa, joihin on laadittu ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus enintään joka kolmas vuosi.

6. Pelastustoiminta poikkeusoloissa

Nykytila

Poikkeusolojen pelastustoiminta perustuu normaaliolojen järjestelmiin. Pelastustoimen johtokeskus on varauduttu perustamaan normaaliolojen häiriötilanteissa Kuopion Neulamäen paloasemalle ja poikkeusoloissa valmiussuunnitelmassa määritellyyn suojattuun väistötilaan.

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan väestönsuojeluun liittyvistä tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta sekä sovittaa yhteen eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa poikkeusolojen pelastustoiminnassa. Pelastuslaitos on sovittanut yhteen evakuoitus suunnitelmia yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa.

Pelastuslaitos huolehtii omatoimisen varautumisen organisoimisesta sekä yhteistoiminnasta niiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joille pelastuslaissa on määrätty velvoite osallistua väestönsuojeluun liittyviin varautumistehtäviin.

Päätös

Pelastuslaitoksen johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskusten yhteistyötä kehitetään vuosittain. Pelastuslaitoksen johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet.

Poikkeusolojen pelastustoimintaan käytetään pääsääntöisesti normaaliajan muodostelmien kalustoa.

Tilannekuvan luomiseen ja ylläpitämiseen käytetään saatavilla olevia yhteisesti käytettäviä järjestelmiä. Tilannekuvajärjestelmät tukevat johtamis- ja tiedottamistoimintaa. Tarpeellisia johtamisen ja tilannekuvan välittämisen mahdollisia järjestelmiä kehitetään mahdollisuuksien mukaan.

6.1. Pelastuslaitoksen ja kuntien väestönsuojelun resurssit poikkeusoloissa

Nykytila

Kukin viranomainen, virasto ja laitos vastaavat poikkeusoloissa väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta. Kuntien johtohenkilöstön koulutuksesta huolehtii valtio yhdessä pelastusopiston kanssa.

Pelastuslaitoksen oman henkilöstön vapautukset aseellisesta palveluksesta (VAP-menettely) on päivitetty ajan tasalle.

Alueen kunnissa väestönsuojelutehtäviin varatun henkilöstön koulutustilanne on epäyhtenäinen. Pelastuslaitos ylläpitää omalta osaltaan poikkeusolojen varalle tehtyjä henkilö-, rakennus- ja ajoneuvovaroja yhteistoiminnassa alueen kuntien kanssa.

Päätös

Pelastuslaitoksella ja alueen kunnissa on tarvittavat resurssit (henkilöstö, materiaali ja toimitilat) väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Kuntien varastoissa olevaa vanhentunutta väestönsuojelumateriaalia käydään läpi ja suosituksia materiaalien täydentämiseksi tehdään.

Väestönsuojelumuodostelmien koulutus- ja täydennyskoulutustarpeet sekä tavoitteet on määritelty kuntien eri toimialojen ja pelastuslaitoksen kanssa yhdessä. Samalla on kuntakohtaisesti päätetty kunkin kunnan väestönsuojeluryhmien (esimerkiksi raivaus-, muonitus- ja lääkintäryhmät) tarve ja realistiset mahdollisuudet niiden luomiseen.

Pelastuslaitos seuraa myös jatkuvasti alan teknistä kehitystä väestönvaroittamistekniikan suhteen, esimerkiksi kännykällä tapahtuva väestön varoittaminen. Uusia väestön varoittamiseen tarkoitettuja teknisiä ratkaisuja otetaan käyttöön heti kun niitä tulee saataville. Hälytysyhteyksien varmentamista eri menetelmin tehdään jatkuvasti.

Pelastusmuodostelmien ja kuntien väestönsuojelumuodostelmien koulutustarpeiden määrittelyn jälkeen laaditaan koulutussuunnitelma, jota päivitetään ja tarkennetaan vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa. Pelastuslaitos ja kunnat koordinoivat yhdessä kuntien henkilöstön väestönsuojelukoulutusta eri toimialojen määrittämien tavoitteiden mukaisesti.

Pelastuslaitoksen henkilöstön VAP-tilanne pidetään ajan tasalla. Pelastuslaitos ohjaa ja tukee kuntien valmiussuunnittelua, jonka yhteydessä käydään läpi henkilö- ja rakennusvaraustilannetta. Pelastuslaitos toimii yhteensovittajana mm. rakennusvarausten kohdalla, jotta kaikilla toimijoilla on yhteneväinen käsitys käytössä olevista rakennuksista.

Kolmannen sektorin hyödyntämistä varautumisen viestiliikenteen tukemisessa on selvitetty ja yhteyksiä ko. toimijoihin ylläpidetään myös jatkossa.

6.2. Väestön suojaaminen ja varoittaminen

Väestönsuojaamisen strategian mukaan väestön suojaamisen yleisenä tavoitteena on, että väestö kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisten suojaamismahdollisuuksien vuoksi. Poikkeusolojen osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin mahdollista, realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Normaaliolojen onnettomuuksissa ja muissa vaaratilanteissa suojaamiskeinot ovat suojautuminen asuin- tai muihin sisätiloihin sekä suojaväistö. Riskinarvioinnin perusteella muutoin vastaavissa kohteissa varaudutaan väestönsuojien käyttämiseen myös normaalioloissa.

Poikkeusoloissa väestö varaudutaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti suojaamaan olemassa oleviin väestönsuojiiin, mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuoitien avulla.

Nykytila

Pelastustoimen alueella väestönsuojapaikkoja ei voida osoittaa kaikille maakunnan alueella asuville henkilöille. Osa suojapaikoista on työpaikkojen suojissa. Mikäli yritys tai taloyhtiö ei ole varannut väestönsuojapaikkoja olemassa olevista suojista, on yrityksissä ja taloyhtiöissä varauduttava tilapäisväestönsuojien rakentamiseen. Haja-asutusalueilla ei suojapaikkoja yleensä ole ja niillä on varauduttava suojautumaan sisätiloihin ja mahdollisuuksien mukaan tilapäissuojiiin. Kunnissa tilanne vaihtelee riippuen kuntien rakennuskannasta.

Väestönvaroittimien osalta ei I- ja II riskialueilla ole ulkokuuluvuuden osalta täyttä kattavuutta.

Päätös

Pelastuslaitos on huolehtinut osaltaan siitä, että kuntien omia rakennushankkeita toteutettaessa suojapaikkoja tulee rakennettua säädösten edellyttämällä tavalla. Pelastustoimen alueen väestönsuojat on esitetty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palotarkastustietokannassa (Wisemaster). Haja-asutusalueilla kyetään tarvittaessa suojautumaan sisätiloihin ja tilapäissuojiiin.

Pelastuslaitos suunnittelee mahdolliset evakuoinnit yhteistyössä kuntien kanssa. Pohjois-Savon evakuointisuunnitelmien yhteensovittamisesta vastaa valmiuspäällikkö.

Kuntia ohjataan päivittämään evakuointisuunnitelmat palvelutasopäätöksen suunnittelukausittain tai muutoin tarpeen mukaan.

Tehdään yhteistyötä kaavoittajien ja rakennuslupaviranomaisten kanssa niin, että väestönsuojien tarve tulee otetuksi huomioon säädösten ja ohjeiden mukaisesti.

Väestön varoittamiseen tarvittavien hälytysjärjestelmien ylläpidosta vastaa pelastuslaitos. Hälytysjärjestelmän ulkokaiuttimet sijoitetaan pääsääntöisesti I- ja II- riskialueille, sekä kuntakeskuksiin (esim. paloasemalle). Hälytysjärjestelmällä pyritään kuuluvuudessa alueiden ulkokeitoon. Erikseen määritetyt teollisuuskohteet ovat velvollisia huolehtimaan väestön varoittamisesta. Haja-asutusalueilla väestön varoittamiseen käytetään ensisijaisesti olemassa olevia sähköisiä viestintäkeinoja.

Väestöhälyttimien I- ja II- riskialueiden ulkokuuluvuus rakennetaan kattavaksi 2025 mennessä.

Erityiskohteiden väestönsuojat tarkastetaan palotarkastusten yhteydessä.

7. Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on vakinaisesti miehitetyillä neljällä paloasemalla (Iisalmi, Kuopion Neulamäki, Siilinjärvi ja Varkaus) välittömässä valmiudessa pelastusyksikkö, joiden miehistövahvuus pyritään pitämään pelastussukellusohjeen mukaisena. Kuopion Petosella on synergiayksikkö, joka koostuu paloiesimiehestä, pelastajasta ja kahdesta pelastustoimintaan kykenevästä ensihoitajasta.

Muilla paloasemilla pelastusyksikkö miehitetään tarvittaessa usealle paloasemalle kohdentuvalla hälytyksellä.

Päätös

Vakinaisesti miehitettyjen paloasemien pelastusyksiköiden miehistövahvuus pyritään pitämään suunnittelukaudella vähintään 1+3 vahvuusena. Äkillisten poissaolojen takia vahvuus voi olla suunnitellusti pienempikin.

Pelastuslaitos järjestää toimintansa palvelutasopäätöskaudella niin, että pelastusyksiköiden jatkuvan valmiuden ylläpitämisessä hyödynnetään sisäisiä resurssien siirtoja. Tämän avuksi laaditaan 2020 suunnitelma, jolla kohdennetaan niukkenevat resurssit riskiarvion mukaisille suuririskisille alueille tarvittaessa muualta resurssia siirtämällä tai vähentämällä, toimintoja vähentämällä ja erikoistoimintoja keskittämällä.

Tavoitteena on, että ensimmäisenä kohteessa olevien pelastusyksiköiden miehistövahvuus täydentyy vahvuuteen 1+3 toimintavalmiusajassa hälyttämällä pelastusyksiköitä usealta paloasemalta mukaan lukien sivutoimisesti miehitetyt ja sopimuspalokuntien paloasemat.

7.1. Erikoiskalusto

Nykytila

Kolmella paikkakunnalla (Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa) on välittömässä valmiudessa puomitikasauto, jotka hälytetään läheisyysperiaatteen mukaan alueella korkealla työskentelyn tukea tarvittaviin onnettomuuksiin.

Kuopion Neulamäen paloasemalle on sijoitettu raivausauto ja erityyppisiä kalustokontteja, joilla pystytään tukemaan koko alueen pelastustoimintaa erityyppisissä onnettomuuksissa.

Kuopion Neulamäen paloasemalle on sijoitettu hydrokopteri, joka mahdollistaa vaikeissa vesistöolosuhteissa pelastustoiminnan tukemisen koko alueella.

Alueen paloasemille on sijoitettu öljyntorjunta-aluksia, jotka toimivat myös vesipelastustoiminnan tukena koko alueella. Osa aluksista on helposti liikuteltavia maitse.

Päätös

Erikoiskaluston saanti on turvattu ja yksiköt hälytetään onnettomuuspaikalle vastesuunnitelman mukaisesti toimintakyky- ja läheisyysperiaatetta noudattaen koko toiminta-alueella.

Palvelutasopäätöskaudella selvitetään riskianalyysin ja siitä seuraavan toimintakykyvaatimusten mukaisesti erikoiskaluston sijoituksen ja valmiuden tarve vuoden 2020 loppuun mennessä sekä ryhdytään selvityksen perusteella tarpeellisiin toimenpiteisiin investointisuunnittelussa.

7.2. Jälkivahinkojen torjunta

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on tehnyt eri onnettomuustilanteissa vahinkopaikoilla jälkivahinkojen torjunnan ensitoimenpiteitä. Pääosin kyseessä ovat olleet tulipalojen, vesivahinkojen ja luonnonilmiöiden seurausten kiireelliseen vahinkojen rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet. Näillä on pienennetty tai jopa estetty merkittävien sekundääristen vahinkojen syntyminen rakennukselle, irtaimistolle, tuotantovälineille ja/tai vaihto-omaisuudelle.

Toiminta on ulottunut koko Pohjois- Savon maakunnan alueelle ja kaikilla paloasemilla on valmius aloittaa torjuntatoimenpiteet. Laajemmissa tilanteissa kohteeseen kutsutaan vahingontorjuntakalustoa Varkauden, Kuopion tai Iisalmen paloasemilta, joilla on toimintaa varten varustetut kalustokontit.

Pelastuslaitos on Vahinkoalan auktorisointiryhmän (VAR) ensivaiheen jälkivahinkojen torjuntaan auktorisoima pelastuslaitos ja on solminut paikallisten vakuutuslaitosten kanssa erillissopimukset kiireellisten ensivaiheen torjuntatehtävien hoitamisesta alueellaan. Auktorisointi on viimeksi uudistettu 30.3.2018 ja on voimassa 31.3.2020 saakka.

Päätös

Pelastuslaitos jatkaa jälkivahinkojen ensivaiheen torjuntatyötä nykyisessä laajuudessa myös palvelutasopäätöskaudella.

Kalustoa kehitetään, henkilöstön osaamisen ylläpidosta huolehditaan määräajoin pidettävien koulutuksin ja jatkokoulutusta erityistehtäviin järjestetään tarpeen mukaan.

Yhteistyötä sopimuskumppaneiden kanssa pidetään yllä molemminpuolisella säännöllisellä yhteydenpidolla.

8. Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslaitoksen käytettävissä olevista voimavaroista on muodostettu hälytysvasteet pelastusyksikkö-, pelastusryhmä-, pelastusjoukkue-, pelastuskomppania- ja pelastusyhtymälähdöille. Kaluston ja muun valmiuden osalta pelastuslaitos varautuu myös laajempiin viranomaisyhteistyötä edellyttäviin onnettomuuksiin. Johtamistilat ja -välineet, viestiyhteydet, suunnitelmat, seuranta- ja taltiointivälineet sekä muu erikoiskalusto tulee olla pelastustoimen organisaation käytettävissä välittömästi onnettomuuden tapahduttua.

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen (pelastustoiminnan johtaja) tai muu palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen. Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja voi muodostaa avukseen muiden viranomaisten, laitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän. Pelastustoiminnan johtaja voi myös kutsua asiantuntijoita avukseen.

Pelastustoiminnan muodostelmat on esitetty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskianalyysiasiakirjassa. Yleisperiaatteena on se, että jokaisen muodostelman johtaja voi tarvittaessa johtaa seuraavaksi suurempaa pelastusmuodostelmaa.

8.1. Pelastusmuodostelmien johtaminen

Nykytila

Pelastusryhmän ja -yksikön johtajana toimivat päätoimisen henkilöstön lisäksi ne sivutoimiset henkilöt, joilla on yksikönjohtajan pätevyys. Yksikönjohtajana voi toimia palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Pelastusjoukkueen johtajana toimii pääsääntöisesti päätoiminen päällystöviranhaltija. Hälytysvasteet on laadittu siten, että myös naapuripaloasemien päällystöviranomaiset saavat hälytyksen ja voivat läheisyysperiaatteen mukaisesti ryhtyä johtamaan onnettomuustilannetta. Varalla olevat päällystöviranhaltijat toimivat samanaikaisesti yksikönjohtaja- ja päällystövarallaolossa ja johtavat tarvittavaa pelastusmuodostelmaa.

Mikäli pelastusjoukkueen johtaja saapuu onnettomuuspaikalle muuta muodostelmaa myöhemmin, on onnettomuuspaikalla olevan yksikönjohtajan varauduttava johtamaan pelastusjoukkuetta tilannepaikan johtajana päätoimisen päällystöviranhaltijan määräyksen mukaisesti.

Kaikilla pelastuslaitoksen kolmella päällystöpäivystysalueella on tavoitteena pitää yllä jatkuvaa päällystön johtamisvalmiutta. Varkauden toimialueen päällystöpäivystysalueella johtamisvalmiutta ylläpidetään yhteistyössä Etelä-Savon pelastuslaitoksen Pieksämäen paloasemaryhmän päällystön kanssa vuoroviikoin.

Henkilöstövaajaustilanteissa Kuopion palomestari on hoitanut tilapäisesti muidenkin alueiden päällystöpäivystystä.

Pelastuskomppanianjohtajana toimii päällystötutkinnon (AMK-, päällystö- tai palomestartutkinto) omaava henkilö. Ellei päivystysalueella ole tavoitettavissa toimiohjeen mukaista komppanianpäällikköä, pelastustoimintaa johtaa Kuopion paloaseman päivyttävä palomestari.

Suurissa onnettomuuksissa, joissa tarvitaan pelastusyhtymää (vähintään kahta pelastuskomppaniaa), pelastustoimintaa johtaa päällystötutkinnon suorittanut pelastusjohtaja tai päällikköviranhaltija tai päivyttävä palomestari.

Johtamisen avuksi varaudutaan perustamaan Kuopion Neulamäen paloasemalle Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtokeskus (PS PEL JOKE) ja tarvittaessa onnettomuuspaikalle pelastustoiminnan johtopaikka.

Suuronnettomuudet johdetaan tarvittaessa Kuopion Neulamäen paloasemalla sijaitsevasta pelastustoimen johtokeskuksesta.

Suuronnettomuuksiin varaudutaan hälytysvastesuunnittelussa siten, että onnettomuuskohteeseen hälytetään tarvittavat muodostelmat onnettomuuskohteen lähimmiltä paloasemilta. Lisäksi hälytetään esikuntaryhmään nimetyt päällystöviranhaltijat. Suuronnettomuuden aikaiset valmiussiirot suoritetaan tapauskohtaisesti alueelliset riskit ja valmius huomioiden.

Valmiustoiminta suuronnettomuustilanteissa perustuu mm. koulutukseen, harjoitteluun, riskiarvioinnin perusteella tehtyihin kalustohankintoihin sekä huolellisesti laadittuihin hälytysohjeisiin ja johtamissuunnitelmiin, joissa huomioidaan myös viestiyhteyksien, viranomaisyhteistyön ja huollon vaatimat järjestelyt. Johtamissuunnitelma on päivitetty 2019.

Päätös

Pelastustoimen johtokeskus ylläpidetään nykyaikaisilla johtamisen työtä helpottavilla välineillä, jotka mahdollistavat muun muassa reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamisen.

Johtokeskustoiminnot siirretään poikkeusoloissa suojatiloihin. palvelutasopäätöskaudella suunnitellaan johtokeskustoiminnot uudisrakennukseen Kuopiossa.

Pelastuslaitoksen pelastusyksikön- ja pelastusryhmänjohtajat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusryhmää ja -yksikköä sekä pelastusjoukkuetta ja sopimuspalokuntien yksikönjohtajat kykenevät johtamaan pelastusyksikköä ja käynnistämään pelastusjoukkueen johtamistoiminnan.

Kaikki päällystövarallaolijat ja päivystävät palomestarit kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta ja pelastuskomppaniaa.

Päällystöpäivystäjänä toimiville järjestetään vuosittain johtamisvalmiuksia kehittävät koulutustapahtumat ja testit.

Erikseen nimetyt henkilöt huolehtivat pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustoiminnasta.

Johtamiskoulutusta järjestetään vuosittain eri kohderyhmille. Koulutuksen kohteena ovat päätoimiset, sivutoimiset ja sopimuspalokuntien pelastusmuodostelmien johtajat.

Kuopion hätäkeskusalueella pelastuslaitosten yhteisen Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten tilannekeskuksen (ISTIKE) ylläpitämää tilannekuvaa, seuranta ja analysointia kehitetään palvelutasopäätöskaudella siten, että pelastuslaitosten johtokeskuksissa on käytössä mahdollisimman reaaliaikainen tilannekuva. Tilannekuvaa jaetaan tarvittaessa toisten toimijoiden tilannekeskuksille, kunnille ja muille yhteistyökumppaneille.

8.2. Päällystön päivystys- ja varallaolojärjestelyt

Nykytila

Paloasemakohtainen riskien arviointiin perustuva pelastustoiminnan valmius perustuu päivystys- ja varallaolojärjestelyiden lisäksi myös henkilöstön hälyttämiseen ilman varallaolovelvoitetta. Sivutoimisesta ja vapaaehtoisesta henkilöstöstä osallistuu hälytykseen yleensä noin 1/3 paloaseman hälytysosaston kokonaisvahvuudesta.

Pelastuslaitoksen alue on jaettu Varkauden, Kuopion ja Iisalmen päällystöpäivystysalueisiin. Kuopion päivystysalueen päivystävänä palomestarina (P31) ja samalla koko pelastuslaitoksen OTO -päällikköpäivystäjänä (P21) toimii Kuopiossa päivystävä palomestari. Kuopion päivystävä palomestari on ainoa ympäri vuorokauden (24/7) paloasemalla valmiudessa oleva päivystävä palomestari. Muilla päivystysalueilla virka-ajan ulkopuolella palomestari toimii vapaamuotoisen varallaolon kautta. Päivystysalueen varalla oleva palomestari toimii samalla paloasemansa yksikönjohtajavarallaolossa. Palomestari varallaolo voidaan tarvittaessa hoitaa myös toiselta päivystysalueelta tai yhteistoimintasopimuksen mukaisesti toisen pelastuslaitoksen toimesta.

Erillistä päällikköpäivystysjärjestelmää (P21) ei ole. Virka-ajan ulkopuolella esikunta- työskentelyn käynnistyminen on varmistettu siten, että Iisalmen päivystysalueen palomestari (P32) ja Varkauden

päivystysalueen palomestari (P33) hälytetään suurille tehtäville. Esikuntahälytys lähetetään vapaalla oleville päällystöviranhaltijoille, joilla ei ole varallaolovelvollisuutta. Työvuorossa olevat pelastustoimen viranhaltijat osallistuvat pelastustoiminnan johtamiseen pelastusjohtajan vahvistaman toimiohjeen mukaisesti.

Kaikkien kuntien paloasemalla pyritään ylläpitämään jatkuvaa yksikönjohtajavalmiutta. Lähekkäin sijaitsevat paloasemat voidaan hoitaa yhteisellä yksikönjohtajavarallaolijalla (esim. Karttula ja Tervo). Virka-ajan ulkopuolella ympärivuorokauden miehitettyjä paloasemia lukuun ottamatta vapaamuotoinen varallaolo hoidetaan päätoimisen ja sivutoimisen henkilöstön toimesta.

Päällystön eläköityminen asettaa haasteita koko alueen päällystätehtävien hoitamiseen. Samoin rekrytointivaikeus hankaloittaa virkojen täyttöä.

Pelastusjohtaja, pelastuspäällikkö tai riskienhallintapäällikkö (tai sijaisensa) voi tarvittaessa päättää paloasemilla järjestettävästä miehistötason varallaolosta esimerkiksi juhlapyhien, suurten yleisötilaisuuksien tai metsäpalovaroitustilan aikana. Päätöksenteon tukemiseksi otettiin 1.5.2019 käyttöön riskiperusteinen valmiuden kohottamisen suunnitelma.

Itä- ja Kaakkois-Suomen (Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon) pelastuslaitokset ovat tehneet yhteistoimintasopimuksen yhteisestä tilannekeskuksesta (ISTIKE), joka päivystää (24/7) vuorotellen joka neljäs viikko pelastuslaitosten johtokeskuksessa. Tämä oman toimen ohella (OTO) –toiminto syö päivittäisiä voimavaroja päivystysviikon aikana.

Päätös

Esikuntatyöskentelyyn, tilannekuvan ylläpitämiseen ja johtamisen tukitoimintoihin kehitetään malli, jossa tarvittavat toiminnot pystytään aloittamaan työ- ja varallaolovuorossa olevien pelastusviranomaisten toimesta. Tilannekuvan ylläpidon aloittaa yhteistyösopimuksen mukaisesti ISTIKE -päivystäjä, kunnes pelastuslaitoksen johtokeskus ottaa sen hoitaakseen. ISTIKE -päivystys toimii viikon kerrallaan neljän pelastuslaitoksen johtokeskuksessa.

ISTIKE –päivystys suunnitellaan vakinaistettavaksi palvelutasopäätöskaudella.

Päällikköpäivystäjä (P21) vastaa siitä, että pelastustoimintaa johdetaan suuremmissa onnettomuustilanteissa suunnitellusti, vastaa valmiuden kohottamisesta, vastaa osaltaan tiedottamisesta ja tukee pelastuslaitosten toimintaa muun muassa häiriö- ja kriisitilanteissa.

Palomestarien varallaolojärjestelmää kehitetään edelleen päällystön henkilöstörakenteen ja toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla huomioiden yhteistoimintasopimukset. Pelastustoiminnan valmiutta järjestettäessä pyritään siihen, että kussakin varallaoloringissä on vähintään viisi henkilöä.

Päällystön päivystyksestä ja -varallaolosta päätetään tarkemmin pelastuslaitoksen pelastusjohtajan toimiohjeella.

8.3. Pelastustoiminnan suunnitelmat

Nykytila

Onnettomuusriskin perusteella on suunniteltu riskin hallitsemiseksi eri viranomaisilta vaadittavat toimenpiteet, jotka on otettu huomioon hälytysohjeissa ja niiden vastesuunnittelussa.

Suuronnettomuustilanteissa pelastusmuodostelmien hälyttäminen saattaa vaatia yhteistyötä vähintään kahden eri hätäkeskuksen välillä. Eri hätäkeskuksilla on kokonaiskäsitys toisen hätäkeskuksen alueella olevista pelastustoimen käytettävissä olevista yksiköistä vain Erican kautta. Tämä voi aiheuttaa päällekkäisiä tai ylisuuria hälytyksiä.

Pohjois-Savon hätäkeskuksella on Ericassa käytössä pelastustoimen valtakunnalliset yhtenäiset hälytysohjeet. Hälytysohjeita ylläpidetään ja päivitetään jatkuvasti Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toimesta riskienarvioinnin muutostarpeiden, kuten uusien kohteiden, rakennettavien taajamien ja liikenneyhteyksien vuoksi.

Pelastuslain mukaan kuntien velvollisuutena on sammutusveden järjestäminen alueen pelastustoimen tarpeisiin. Sammutusvesijärjestelyt ja suunnitelmat perustuvat pääosin pelastusajoneuvoilla kuljetettavan sammutusveden (säiliövesi) lisäksi kuntien ylläpitämiin vesijohtoverkostoihin, niiden suurituottoisiin vesiasemiin ja paloposteihin sekä luonnonvedenottopaikkoihin. Tulipalotilanteessa voidaan vesijohtoverkostosta saada taajamissa sammutusvettä riittävästi vain suurempien vesilaitosten runkoputkistoista. Suuri määrä sammutusvettä otettuna vesijohtoverkostosta saattaa aiheuttaa veden laadun merkittävän heikkenemisen sakkautumien lähtiessä liikkeelle.

Vesihuoltolaki ei edellytä kuntia laatimaan erillistä sammutusveden hankintasuunnitelmaa. Tämän johdosta Pohjois-Savon pelastuslaitos päivittää palvelutasopäätöskaudella sammutusveden saannin turvaavan erillisen sammutusvesisuunnitelman yhdessä alueen kuntien kanssa. Perinteisestä palopostijärjestelmästä pyritään siirtämään ns. vesiasemiin. Sammutusvesisuunnitelma on laadittu 15.5.2013.

Pelastuslaitoksella on ELY -keskuksen vuonna 2015 hyväksymä maakunnallinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Kalustonhankintasuunnitelma on päivitetty vuosille 2019-2023. Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma tarkistetaan tai täydennetään tarvittaessa.

Päätös

Pelastustoiminnan suunnitelmat päivitetään pelastuslain, pelastuslaitoksen strategian ja muuttuvan toiminnan edellyttämällä tavalla. Suunnitelmat pidetään ajan tasalla.

Yksityiskohtaisempi pelastustoiminnan suunnitelma (kohdekortti) tehdään merkittävimmistä riskikohteista.

Pelastustoiminnan suunnitelmat päivitetään pelastuslain edellyttämässä aikataulussa. Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja siinä otetaan huomioon erityisriskien vaatimat toimenpiteet.

Kohdekorttia yksityiskohtaisempi pelastustoiminnan suunnitelma päivitetään johtamisjärjestelmään suuririskisistä kohteista kahden vuoden välein alkaen vuodesta 2020.

8.4. Yhteistoiminta

Pelastuslaitoksen yhteistyö eri viranomaisten kanssa on lisääntynyt uuden hätäkeskusalueen myötä. Näitä ovat erityisesti poliisi-, sosiaali- ja terveystoimintatilat sekä puolustusvoimat ja rajavartiolaitos.

Pelastuslaitoksen pääsidosryhmät viranomaistaholla ovat: eri ministeriöt ja Itä-Suomen Aluehallintovirasto, Itä-Suomen poliisilaitos, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ja ensihoitokeskus, Pohjois-Savon Ely -keskus, Kuopion hätäkeskus, Väylävirasto, Suomen Metsäkeskus, Pohjois-Savon aluetoimisto, Pohjois-Savon kuntien viranomaiset sekä kuntien eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset. Lisäksi läheistä yhteistyötä tehdään seuraavien toimijoiden kanssa: Kuopion Energia Oy, Kuopion Sähköverkko Oy, Savon Voima Verkko Oy, Vapepa/SPR ja ELVAR -toimikunta.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on solminut sopimukset yhteisestä ISTIKE -tilannekeskuksesta Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kanssa ja pelastustoiminnasta kaikkien naapuripelastuslaitosten kanssa. Lisäksi palokuntasopimukset on laadittu vapaaehtoisten palokuntien kanssa ja yhteistoimintasopimukset on laadittu järvipelastusseurojen ja puolustusvoimien kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on valtakunnallisessa yhteistyössä muiden pelastustoimen alueiden kanssa pelastusjohtajien kesken sekä eri palvelualueilla ja pelastuslaitosten välisessä verkostossa ns. kumppanuusverkostossa suunnittelemassa valtakunnallista yhteistoimintaa pelastustoimessa. Kumppanuusverkosto kokoontuu neljään eri työryhmään vähintään neljä kertaa vuodessa. Kumppanuusverkostolla on lukuisia valtakunnallisia alatyöryhmiä, joihin on nimetty jäseniä myös Pohjois-Savon pelastuslaitokselta.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä kaikkien pelastustoimen alueiden sekä maakunnassa toimivien viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa vuosittain.

Suunnittelukaudella jatketaan naapuripelastuslaitosten kanssa yhteistyötä ISTIKE-tilannekeskuksen kehittämisessä, suunnittelussa ja toteutuksessa, pelastustoiminnan yhteistoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimen eri osa-alueiden suunnittelussa, seurannassa ja kehittämisessä mukaan lukien ERE -toiminnot.

Yhteistyötä jatketaan kumppanuusverkostossa muiden pelastuslaitosten kanssa valtakunnallisella tasolla.

Kaikkien Pohjois-Savon maakunnassa pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen kanssa solmitut yhteistoimintasopimukset uusitaan tarvittaessa suunnittelukaudella.

8.5. Valmiussuunnittelu

Valmiuslain mukaan tulee valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion liikelaitosten ja muiden valtion viranomaisten sekä kuntien valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muin toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Nykyisin on havaittu, että yhteiskunnan toiminta voi häiriintyä merkittävästi myös tilanteissa, jotka eivät täytä poikkeusolojen tunnus- merkistöä. Tällöin puhutaan normaaliolojen häiriötiloista ja erityistilanteista, jotka on määritelty yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa sekä nostettu esiin kansallisessa riskiarviossa 2018.

Pelastuslaitoksen valmiussuunnittelun tarkoituksena on varmistaa pelastuslaitoksen perustehtävien hoitaminen normaaliaikojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kuntien valmiussuunnittelun tavoitteena on, että kunta pystyy tuottamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeät palvelut ja täyttämään lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa. Jotta kunnat pystyvät tuottamaan nämä palvelut, tarvitsevat ne riittävät resurssit, jotka ovat käytettävissä näissä tilanteissa.

Nykytila

Valmiuslaissa kunnille ja kuntien toimialoille on määrätty valmiussuunnittelu- ja varautumistehtäviä. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa on kunnilla merkittävä rooli peruspalvelujen tuottajana. Poikkeusoloissa varautumista johtaa, valvoo ja yhteen sovittaa valtioneuvosto sekä kukin ministeriö hallinnonalallansa. Kunnanjohtajat vastaavat kunnissaan varautumisesta ja valmiussuunnittelusta. Osassa alueen kunnista on kunnanjohtajan tueksi nimetty erikseen varautumisasioista vastaava henkilö. Valmiussuunnittelutilanne alueen kunnissa on vaihteleva.

Päätös

Pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnittelua kuntien kanssa sovitulla tavalla.

Kuntia ohjataan päivittämään toimialakohtaiset valmiussuunnitelmansa palvelutasopäätöskauden aikana. Tarvittaessa pelastuslaitos toimii asiantuntijana ja tukena kyseisessä päivitystyössä.

Pelastuslaitos järjestää alueensa kunnille kerran vuodessa varautumiseen liittyvän seminaarin, jossa keskitytään kulloinkin ajankohtaiseen teemaan. Järjestelyvastuu tilaisuuksista on valmiuspäälliköllä.

9. Ensihoitopalvelut

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon alueella yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa, toiminnasta laaditun yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tuottamiin ensihoitopalveluihin sisältyy ensihoitotoiminta (ensihoitoyksiköt) sekä ensivastetoiminta. Ensihoito-, sekä ensivastetoiminnan sisältö, yksiköt, asemapaikat ja yksiköiden taso on määritelty kulloinkin voimassa olevassa ensihoidon palvelutasopäätöksessä sekä pelastuslaitoksen ja sairaanhoitopiirin välillä tehdyssä yhteistoimintasopimuksessa. Ensihoitopalvelut on oma sektorinsa pelastuslaitoksessa ja sen kustannukset kohdennetaan kyseiselle toiminnalle.

Päätös

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää ensihoitopalvelun tuotantoaan niiden asemapaikkojen ja yksiköiden osalta, jotka on kuvattu ensihoidon palvelutasopäätöksessä sekä yhteistoimintasopimuksessa.

Pelastuslaitoksen tuottama ensivastevalmius hoidetaan pelastustoimen valmiuden yhteydessä. Ensivasteyksikön lähtövalmius on sama kuin pelastuslaitoksen paloasemien lähtövalmius. Ensivastetoimintaa kehitetään parantamalla henkilöstön osaamistasoa ja yhtenäistämällä ensivasteyksiköiden kalustoa.

Terveystieteiden tutkimuskeskusten kanssa tehdään säännöllisesti yhteistyötä osallistumalla koko Pohjois-Savon alueen ensihoitotoiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun sekä osaltaan ensihoidon palvelutasopäätöksen valmisteluun.

Pelastuslaitos pyrkii edelleen kehittämään tuottamiaan ensihoitopalveluitaan. Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja laadun varmistaminen tapahtuvat yhdessä ensihoidon järjestämisvastuussa olevan terveydenhuoltoviranomaisen kanssa.

Pelastuslaitoksella on valmius laajentaa ensihoitopalveluiden tuottamista osaltaan Pohjois-Savon alueella.

10. Resurssit ja tukipalvelut

10.1. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Pelastustoimen vaikuttavuuden ja toimintatapojen kehittäminen edellyttää systemaattista oman toiminnan seuraamista sekä osallistumista alaa palveleviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Pelastuslaitos ja pelastuslaitoksen henkilöstö osallistuvat erilaisiin valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Päätös

Uusia toimintatapoja kehitetään yhteistyökumppaneiden kanssa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa saatuja tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnassa. Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana erilaisissa valtakunnallisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Pelastuslaitoksen sisäisiä kehitysprojekteja varten käytössä on projektipankki, joka mahdollistaa käynnissä olevien projektien seuraamisen ja valmistuneiden projektien tuloksien hyödyntämisen.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta on osa kaikkia pelastuslaitoksen keskeisimpiä toimintaprosesseja. Toimintaa kehitetään esimerkiksi valtakunnallisissa pelastusjohtajien kokouksissa ja kumppanuusverkoston avulla. Valtakunnallisessa kumppanuusverkostossa ovat edustettuina pelastuslaitoksen turvallisuus- ja riskienhallinta-, pelastustoiminta-, ensihoito- ja tukipalvelutoiminnot.

Tutkimus- ja kehittämishankkeista viestitään sekä omalle henkilöstölle sisäisessä intranetissä että pelastuslaitoksen sidosryhmille internet- ja sosiaalisen median sivuilla. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella hankkeiden vastuuhenkilöt viestivät sidosryhmille hankkeiden tavoitteista, tuloksista ja ajankohtaisista asioista pelastuslaitoksen internetsivuilla.

10.2. Henkilöresurssit ja henkilöstöjohtaminen

Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö on suhteutettu ja sijoitettu pääasiassa alueen riskien, riskiarvion ja toiminnan perusteella. Sisäistä liikkuvuutta on vahvistettu. Muodollisten kelpoisuusehdot täyttävien hakijoiden rekrytointi on toisinaan haasteellista erityisesti pienillä paloasemilla. Lisäksi sivutoimisen henkilöstön määrä on laskenut viime vuosina. Sivutoimisen henkilöstön määrän ylläpitämiseksi maakunnan eri paloasemilla järjestetään aktiivista viikkoharjoitustoimintaa, yhteistyötä eri paloasemien kesken sekä muun muassa avoimien ovien päiviä, joissa viranhaltijat ja sivutoiminen henkilöstö kertovat monipuolisesta toiminnastamme. Lisäksi usealla paloasemalla on nuoriso-osastot, jonka toimintaan osallistuvat nuoret saavat koulutuksessaan merkittävää kansalaisosaamista häiriö- ja onnettomuustilanteissa toimimiseksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstösuunnitelmassa on otettu huomioon ikääntymisen, osatyökykyisyyden ja erilaisten poissaolojen aiheuttamat työkykyratkaisut ja niiden vaikutukset palvelutasopäätökseen. Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä kuvatut pelastuslaitoksen palvelut talousarvioissa esitetyille henkilöstöresursseilla. Talousarvioesityksessä (2020) henkilötyövuosien määräksi on arvioitu 296. Sivutoimisen henkilöstön lukumäärä on ollut 31.12.2018 yhteensä 470 henkilöä.

Strategioita toteutetaan ja toimintaa johdetaan prosessien mukaisesti hyvällä yhteistyöllä, yhtenäisillä toimintatavoilla ja toimintaa oikein arvioimalla. Pelastuslaitoksen toiminnassa on mukana tiimejä, jotka toimivat pelastuslaitoksen strategian mukaisesti toimintaa kehittäen. Organisaation ja työmenetelmien virtaviivaistamiseksi, toiminnan yhdenmukaistamiseksi sekä laadun ja tehon kehittämiseksi on tehtävä edelleen töitä. Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla on muistettava panostaa motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen henkilöstöön sekä hyvään esimiestyöhön.

Pelastuslaitos järjestää ja tukee henkilöstön osaamisen kehittämistä eri keinoin. Koulutusta toteutetaan sekä sisäisellä että ulkoisella koulutuksella. Keskeisiä keinoja osaamisen kehittämiseksi ovat perehdyttäminen, työssä oppiminen, projektit ja tiimitoiminta, oppisopimuskoulutus sekä ammatillinen täydennyskoulutus.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöjohtamisen tavoitteena on motivoitunut ja työstään innostunut, osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö sekä hyvä esimiestyö.

Pelastustoimen kiinnostavuuteen ja pelastuslaitoksen maineeseen hyvänä työnantajana kiinnitetään huomiota työhyvinvoinnin lisäksi myös ulkoisessa viestinnässä. Viestinnässä tuodaan esille pelastustoimi houkutteleva ammattialana ja sivutoimisen henkilöstön tärkeä rooli osana pelastustoimintaa ja pelastustoiminnan taidot merkittävänä kansalaisosaamisena.

Pelastuslaitoksen virkarakenne ja työtehtävät suunnitellaan palvelutarpeen mukaisesti. Tilanteen vaatiessa otetaan huomioon henkilöiden työkyky ja ikääntymisen aiheuttamat haasteet. Avoimeksi tulevat virat ja toimet täytetään henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön sisäistä liikkuvuutta kehitetään eri paloasemien ja eri sektoreiden välillä. Pelastuslaitoksen kaikki yli kolme (3) kuukautta kestävät viran- ja toimensijaisuudet ovat sisäisessä haussa henkilöstön haettavana.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnassa on mukana koulutus- ja resurssikeskus. Koulutus- ja resurssikeskus suunnittelee ja toteuttaa pelastustoimen ja ensihoidon riittävät henkilöstöresurssit yhteistoiminnassa muiden esimiesten kanssa. Koulutus- ja resurssikeskus hyödyntää toimintavalmiuteen liittyviä resursseja koko maakunnan näkökulmasta tarkasteltuna mahdollisimman tasapuolisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti huomioiden riskiarviointi. Koulutus- ja resurssikeskus tulee ottamaan toiminnan kehittyessä henkilöstöresurssisuunnittelun lisäksi kantaa myös muun muassa pelastuslaitoksen henkilöstön sisäiseen ja ulkoiseen koulutukseen liittyviin kysymyksiin.

Strategista henkilöstöjohtamista ohjaavat Kuopion kaupungin henkilöstöstrategia, Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstösuunnitelma sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työyhteisön työhyvinvointisuunnitelma. Työhyvinvointisuunnitelmassa on nostettu yhdessä henkilöstön edustajien kanssa esille työhyvinvointiin, työoloihin ja muihin henkilöstöasioihin liittyvät kehittämiskohteita ja työhyvinvointisuunnitelma päivitetään vuosittain. Kehittämiskohteiden perusteella suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet. Työhyvinvoinnin toteutumista seurataan muun muassa Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työsuojelutoimikunnassa.

Henkilöstön osallistamista oman työnsä ja laajemmin pelastuslaitoksen toiminnan kehittämiseen mahdollistetaan muun muassa aloitetoiminnalla, tiimityöllä sekä erilaisiin projekteihin ja työryhmiin osallistumisella. Myös sisäinen intranet tarjoaa mahdollisuuden kehittämisideoiden esittämiseen ja ideoiden jatkotyöstämiselle. Pelastuslaitoksen ja Kuopion kaupungin sisäisellä intranetillä on keskeinen rooli työyhteisöviestinnässä esimiesten toteuttamien yksikköpalavereiden, apellien, tiedotteiden ja sähköpostin lisänä. Henkilöstöä rohkaistaan aktiiviseen työn kehittämiseen aloitetoiminnan ja kehittämisohjelmien kautta.

Hyvä ja laadukas esimiestyö on tärkeää sekä operatiivisessa että hallinnollisessa työssä. Esimiehiä koulutetaan erilaisten koulutusmahdollisuuksien avulla ja yhteisissä esimiestilaisuuksissa. Tukea esimiestyöhön on saatavilla tarvittaessa. Lisäksi esimiestyön tukena on muun muassa henkilöstöhallinnon toteuttamat esimieskirjeet, joissa kerrotaan esimiehille ajankohtaisista asioista.

Yhteistoiminta on keskeinen osa henkilöstöjohtamista. Yhteistoiminnan foorumina toimii Kuopion kaupungin yhteistyötoimikunnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitoksen oma työsuojelutoimikunta. Työsuojelutoimikunnan kokouksissa käsitellään mm. työsuojelua, työturvallisuutta ja työhyvinvointia koskevia asioita yhdessä työnantajan, työsuojeluvaltuutettujen ja ammattiyhdistysten edustajien kanssa.

Työkyvyn tukeminen ja henkilöstön työhyvinvointi ovat erityisen tärkeitä asioita ammattialan fyysinen ja henkinen vaativuus huomioiden. Työpaikkaselvityksiä on tehty yhteistyössä työterveyshuollon kanssa paloasemilla 3-5 vuoden välein, tilanteen vaatiessa tai kun olosuhteet ovat muuttuneet. Työpaikkaselvitykseen kuuluu työn ja työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi työpaikkakäynnin ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen.

Pelastuslaitos ja työterveyshuolto tekevät tiivistä yhteistyötä henkilöstön työkyvyn ja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Tavoitteena on terveyden ja työkyvyn säilyminen vähintään työtehtävien vaatimalla tasolla. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstön käytettävissä on työterveyspainotteinen sairaanhoitopalvelu. Työterveyshuoltopalveluiden tuottajia ovat Järvisseudun työterveyshuolto Oy, Pihlajalinna Oy sekä Lapinlahden kunta/terveyskeskus.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa määritellään työterveyshuoltopalveluiden taso. Toimintasuunnitelma päivitetään vuosittain. Henkilöstön työkykyä ja työhyvinvointia seurataan määräaikaisten terveystarkastuksin ja aina tarvittaessa. Terveystarkastuksen tavoitteena on työntekijän terveyden sekä toimintakyvyn selvittely, ylläpitäminen ja edistäminen. Ikääntymisen tuomia ongelmia seurataan tarkasti ja niihin on pyritty löytämään ratkaisuja. Esimiehiä on koulutettu aktiivisen aikaisen tuen eli varhaisen puuttumisen mallin mukaisten keskustelujen toteuttamiseen.

Operatiivisen pelastushenkilöstön fyysinen toimintakyky testataan säännöllisesti erillisen ohjeistuksen mukaisesti. Paloasemilla on mahdollisuus ylläpitää fyysistä toimintakykyä ja lisänä on työnantajan työkykyä ylläpitävä toiminta (esim. Sporttipassi).

Henkisen työhyvinvoinnin turvaamiseksi pelastuslaitoksella on käytössään defusing-toiminta, jonka tarkoituksena on traumaattisten kokemusten välitön purku. Tarvittaessa hyödynnetään myös työterveyspsykologin palveluita.

Työtapaturmia pyritään ennaltaehkäisemään tehokkaasti mm. ohjeistamalla ja perehdyttämällä henkilöstöä, kiinnittämällä huomiota läheltä piti – tapahtumien raportointiin. Pelastuslaitoksella on käytössä ”Pera” riskienarviointiin ja läheltä piti-tilanteiden raportointiin tarkoitettu työkalu, jonka aktiiviseen käyttöön henkilöstöä kannustetaan. Työtapaturmien lukumäärää ja työtapaturmista johtuvia työstä poissaoloja pyritään vähentämään aiempien vuosien tasosta.

Pohjois-Savon pelastuslaitokselle on perustettu sairauspoissaolo- ja työtapaturmatyöryhmät. Työryhmien tehtävänä on seurata poissaolojen kehitystä ja pohtia keinoja, kuinka sairauspoissaoloja ja työtapaturmia voitaisiin ennalta ehkäistä.

Henkilöstöhallinnossa kehitetään henkilöstöjohtamista tukevia toimintaprosesseja ohjeiden muodossa, kouluttamalla esimiehiä sekä luomalla tarvittaessa toimintamalleja hallinnollisiin asioihin. Käytössä ovat mm. esimiehille suunnatut esimieskirjeet ja yhteiset esimiestilaisuudet.

Osaamista kehitetään kaikissa henkilöstöryhmissä. Osaamisen kehittäminen on suunniteltu ja toteutettu siten, että henkilöstöllä on riittävät tiedot sekä taidot hoitaa työtehtävänsä ammattitaitoisesti ja turvallisesti. Perehdyttämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Pelastuslaitoksen henkilöstö hyödyntää aktiivisesti Kuopion kaupungin henkilöstön kehittämisen toimintamallia ja sisäistä koulutusohjelmaa. Koulutussuunnitelmat tehdään paloasemittain ja koulutustapahtumia sekä niihin osallistumista seurataan henkilökohtaisesti. Kehityskeskustelujen yhteydessä kartoitetaan osaamistaso ja laaditaan henkilökohtainen kehityssuunnitelma. Tavoitteena on, että pelastuslaitokselle on luotu oppimismyönteinen ilmapiiri, jossa henkilöstö voi käyttää luontevasti omia vahvuuksiaan ja osaamistaan. Sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokuntien koulutus on suunniteltu ja toteutettu siten, että henkilöstöllä on riittävät tiedot ja taidot hoitaa tehtävänsä tehokkaasti sekä turvallisesti.

10.3. Talous

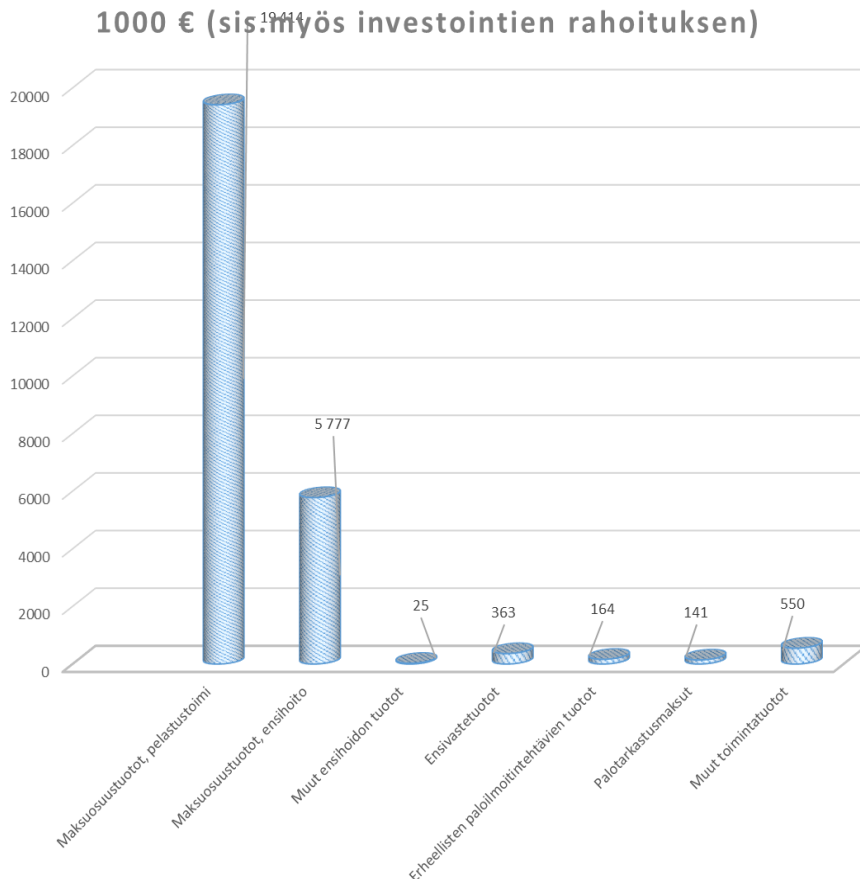
Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminta rahoitetaan 94,1 %:sti kuntien maksamilla yhteistoimintasopimukseen perustuvilla maksuosuuksilla. Vuoden 2019 maksuosuudet ovat n. 19,4 milj. €. Muut tuotot koostuvat palvelujen myyntituotoista, joista ensivastetulot ovat merkittävin tuloerä, rahoitusosuuksista öljyntorjuntakuluihin, tarkastusmaksutuotoista sekä erheellisten paloilmoitintehtävien ja koulutustoiminnan tuloista. Muiden tuottojen arvioitu määrä vuodelle 2019 on 1,2 milj. €.

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille, joka yhteistoimintasopimukseen perustuen maksaa ensihoidon kulut. Vuoden 2019 tuloarvio on 5,6 milj.€. Muista ensihoidon tuloja ovat kaluston myyntituotot ja Kelan korvaukset työterveyshuollon kululuihin.

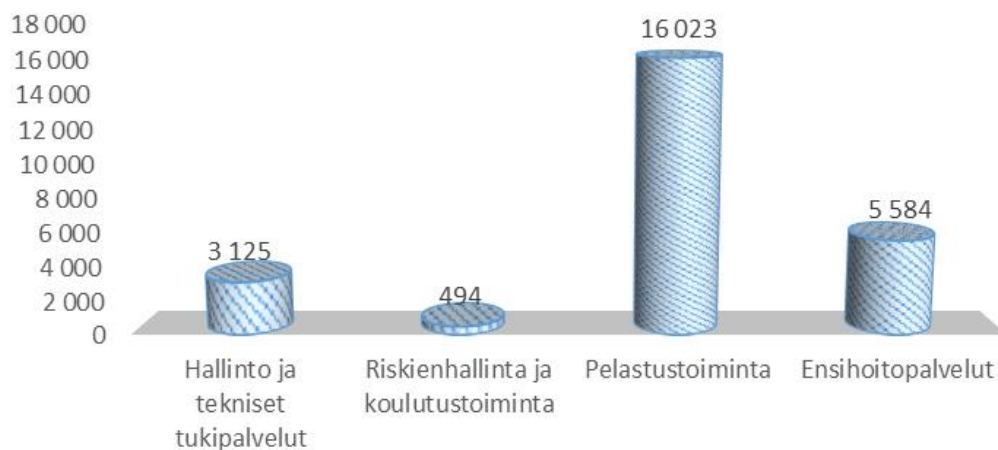
Pelastuslaitoksen käyttötalouskuluista 72,3 % on henkilöstökuluja, 13,8 % tarvikkeiden ja palvelujen ostokuluja, 13,5 % vuokria ja muiden kulujen osuus on 0,5 %.

Investointien nettomenot ovat vuositasolla alle miljoona euroa.

TOIMINTATUOTTOJEN JAKAUTUMINEN V. 2019, 1000 € (sis. myös investointien rahoituksen)

KÄYTTÖTALOUSKULUJEN JAKAUTUMINEN V. 2019, 1000 €

Pohjois-Savon pelastuslaitos on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö Kuopion kaupungin kirjanpidossa ja noudattaa talouden pidossa Kuopion kaupungin ohjeita. Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta hyväksyy pelastuslaitoksen talousarvioesityksen kuntia kuultuaan, jonka jälkeen Kuopion kaupunginvaltuusto vahvistaa pelastuslaitoksen talousarvion. Yhteistoimintasopimuksella on sovittu kustannusten jaosta kuntien kesken.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta on tuloksellista ja talouden suunnittelu ja toteutus linjataan huomioiden kuntatalouden yleinen kehitys. Pelastuslaitoksen talousarvio ohjaa pelastuslaitoksen toimintaa.

10.4. Hallintopalvelut

Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Kuntakonsernilla tarkoitetaan niiden yhteisöjen kokonaisuutta, jotka on sisällytetty kunnan konsernitaseeseen. Pohjois-Savon pelastuslaitos on Kuopion kaupungin erillinen taseyksikkö.

Kuopion kaupungin toimielimiä ovat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, lautakunnat, johtokunnat ja muut hallintosäännössä määrättyt toimielimet. Kaupunginvaltuusto päättää mm. kaupungin strategiasta sekä toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista. Kaupunginhallitus johtaa kaupungin hallintoa ja taloutta ja vastaa sen toiminnan tuloksellisuudesta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä kaupunginvaltuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti. Kaupungin johdon muodostavat kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, asiakkuusjohtajat ja palvelupäälliköt.

Lautakunta hoitaa tehtäviä tietyllä hallinnonalan kokonaisuudella. Lautakuntien ja johtokuntien toiminnasta määrätään kaupungin hallintosäännössä sekä niiden toimintasäännössä. Kaupunginhallitus nimeää oman edustajan kuhunkin lautakuntaan. Edustajalla on kokouksessa puhevalta, mutta ei äänivaltaa. Yksi lautakunnista on maakunnallinen, Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta.

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta toimii Kuopion kaupunginvaltuuston ja Kuopion kaupunginhallituksen alaisuudessa. Lautakuntaan kuuluu 9 jäsentä sekä kaupunginhallituksen edustaja ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Lautakunnan jäsenet ja varajäsenet valitaan sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään Pohjois-Savon alueellisen pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Lautakunta on asemaltaan kuntalain (410/2015) 51§:n tarkoittama lautakunta.

Aluepelastuslautakunnan tehtävänä on mm. hyväksyä kuntien pelastustoimen palvelutasot kuntia kuultuaan, tehdä esitys vuotuiseksi toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi, hyväksyä vuotuinen käyttösuunnitelma sekä päättää määrärahojen jakamisen yleisistä periaatteista ja kuntakohtaisesta kustannustenjakoperiaatteesta siltä osin kuin siitä on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Muista aluepelastuslautakunnan tehtävistä on määrätty Kuopion kaupungin hallintosäännössä. Lautakunta voi siirtää toimivaltaansa pelastusjohtajalle ja muille viranhaltijoille hyväksymälläan toimintasäännöllä. Aluepelastuslautakunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Aluepelastuslautakunnan esittelijänä toimii pelastusjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan pelastusjohtajan sijaisena toimiva viranhaltija. Sihteerinä lautakunnan kokouksissa toimii henkilöstö- ja hallintopäällikkö.

Pelastuslaitoksen organisaatiosta päättää aluepelastuslautakunta. Pelastuslaitoksen toimintaa johtaa ja valvoo pelastusjohtaja lähimpinä alaisinaan sektoripäälliköt. Heidän lisäksi laitoksen johtamistoimintaan osallistuvat muut esimiesasemassa olevat henkilöt. Pelastusjohtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää pelastuslaitoksen toimintaa sekä vastata pelastuslaitoksen toiminnan, talouden, henkilöstön ja organisaation kehittämisestä. Pelastusjohtajan 1. sijaisena toimii pelastuspäällikkö ja 2. sijaisena riskienhallintapäällikkö. Muita sektoripäälliköitä ovat ensihoitopäällikkö sekä henkilöstö- ja hallintopäällikkö.

10.5. Tekniikka

Tekniikan palveluita tuottavat kalustomestari, kalustoesimies (virkaa ei ole täytetty), autonasentaja, elektroniikka-asentaja ja kalustonhuoltaja. Lisäksi kaluston kehittämiseen ja hankintasuunnitelmien laadintaan osallistuu pelastustoimintatiimi, joka koostuu koko pelastuslaitoksen alueelta valituista henkilöistä siten, että kaikki kolme toimialuetta ovat edustettuina. Tiimin vetäjänä toimii palomestari. Tiimin toimintaan osallistuvat myös pelastuspäällikkö ja riskienhallintapäällikkö, joka vastaa teknisistä palveluista.

Teknisissä palveluissa huolehditaan pelastuslaitoksen kaluston huollosta, korjaustoiminnasta, kalustokirjanpidosta, varaosien, tarveaineiden, työkalujen, paloasemien omien polttoainesäiliöiden polttoainehuollon järjestämisestä, keskitetyistä kalusto- ja suojavarustehankinnoista sekä pidetään yllä kaluston

ja varusteiden seurantarjestelmää. Lisäksi tekniset palvelut huolehtivat ajoneuvojen, alusten ja peräkärryjen rekisteröinnistä ja katsastuksista, liikennevakuutusasioista ja paineilmahengityskompressorien määräaikaistarkastuksien toteuttamisesta, paineilmapullojen katsastuksista ja ilmanlaadun mittauksista. Tekniset palvelut ohjaavat ja valvovat työvuorojen palomiesten osallistumista paineilmahengityslaitteiden, käsisammuttimien, pintapelastuspukujen huoltoon. Kalustomestari osallistuu investointihankintojen valmisteluun ja kilpailutukseen sekä hankintojen toteutukseen. Tekniset palvelut vastaa paloasemien välisistä kalusto- ja varustetoimituksista ja tekee myös uuden ajoneuvo- ja muun teknisen kaluston käyttöönottokoulutusta. Pelastustoimen käyttämissä henkilösuojalaitteissa (esimerkiksi vesisukellus- ja paineilmahengityslaitteet) on paljon määräaikaistarkastuksia ja muita huoltotoimenpiteitä, joita hoitaa näihin erikoistunut, pitkän työkokemuksen omaava joukko. Lisäksi teknisissä palveluissa kunnostetaan ja kehitetään pelastuslaitoksen viestikalustoa, ajoneuvokaluston sähkölaitteita ja osaltaan huolletaan ulkohälyttimiä, osallistutaan niiden asennuksiin, vastaanottotarkistuksiin ja toimintakunnon seurantaan.

Päätös

Teknisten palveluiden henkilöstön erityisosaamista ylläpidetään ja kehitetään. Tekniset palvelut tarjoavat mahdollisuuksien mukaan uravaihtoehtoja palomiehille, joiden savusukellus- ja pelastustoimintaan osallistumisen toimintakyky ei ikääntymisen tai muiden syiden osalta ole mahdollista, ja joilla on erikoisosaamista teknisen palvelujen tehtäviin. Tekniset palvelut ja pelastustoimintatiimi osallistuvat investointihankkeiden valmisteluun. Pelastustoimintatiimin työ on aktiivista sammutus- ja pelastustyökalujen ja viestivälineiden toiminnan yhteensovittamiseksi ja kehittämiseksi.

10.6. Toimitilat

Nykytila

Pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kukin kunta vastaa alueellaan siitä, että pelastuslaitoksen käyttöön osoitetaan tarvittavat tilat. Pelastuslaitos vuokraa tarvittavat tilat ensisijassa alueen kunnilta. Pelastuslaitoksella on käytössä 29 paloasemaa ja sopimuspalokunnilla kuusi. Uusien paloasemien rakentamistarve arvioidaan toiminnallisten tarpeiden sekä riskianalyysin perusteella, kuntien kaavoitus- ja rakentamissuunnitelmia seuraten. Aluepelastuslautakunta määrittelee tilatarpeen kiinteistöjä peruskorjattaessa ja uusinvestointeja tehtäessä sekä tekee vuosittain tarpeelliset esitykset alueen kunnille.

Päätös

Pelastuslaitoksen käyttöön suunniteltuja paloasemia on rakennettu ja rakennetaan alueille, missä riskialueiden toimintavalmiusvaatimuksen perusteella edellytetään pelastustoimen palveluita tai muut toiminnalliset syyt sitä edellyttävät.

Suunnitelma uusien ja peruskorjattavien paloasemien tarpeesta ja sijoittamisesta tehdään yhteistyössä kuntien kanssa ja riskialueiden kehittymisselvityksen pohjalta. Lähivuosina uudet paloasemat on suunniteltu rakennettaviksi Kuopion Nilsijään, Petoselle ja kaupungin keskusta, Neulamäkeen sekä Pielavedelle, Siilinjärvelle, Varkauteen ja Leppävirralle. Rautavaaralle ja Kiuruvedelle on valmistunut uudet paloasemat viime palvelutasopäätöskaudella. Peruskorjaukset on tehty Tuusniemen ja Sonkajärven paloasemille.

Tavoitteena on pitää pelastuslaitoksen käytössä olevat tilat ja sopimuspalokuntien tilat hyvässä kunnossa työturvallisuus- sekä toiminnalliset vaatimukset huomioiden. Lisäksi Varkauteen on kaavailtu öljyntorjuntatukikohtaa, joka valmistuessaan hyödyttäisi kaikkia lähialueen pelastuslaitoksia.

Riskialueiden kehittymisselvitykseen pohjautuvaa suunnittelua hyödynnetään paloasemien tarpeista ja sijoituksesta päätettäessä. Suunnitelman perusteella valmistellaan tarveselvitykset ja esitetään tulevat paloasemien sijoituspaikkavaihtoehdot.

Aluepelastuslautakunta arvioi vuokrattavien tilojen osalta tilantarpeen ja tekee vuosittain esitykset alueen kunnille pelastuslaitoksen tarpeista. Pelastuslaitos arvioi sopimuspalokuntien käytössä olevien pelastustoimen tilojen tarpeen.

Vuosikorjausten ja perusparannusten ohjelmointia kehitetään yhteistyössä kiinteistöjen omistajien kanssa. Käynnistetyt rakennus- ja peruskorjaushankkeet viedään loppuun yhteistyössä kuntien kanssa.

10.7. ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät

Palotarkastustoimintaa suunnitellaan sekä seurataan palotarkastusohjelmiston avulla ja siirretään Pronto -tietojärjestelmään. Tulevaisuudessa Varanto -hankkeen kehittymisen myötä käyttöön otettava kaikille pelastuslaitoksille yhteinen valvontasovellus huolehtii tietojen taltioinnista varanto -tietojärjestelmään. Turvallisuusviestinnän tapahtumat raportoidaan suoraan Pronto -tietojärjestelmään jo nyt.

Pelastuslaitoksen ensihoitoyksikköihin, johtautoihin sekä sammutusautoihin on hankittu ajoneuvotietokoneet ja niissä pelastustoimen ajoneuvoissa on käytössä pelastustoiminnan kenttäjohtojärjestelmä (PEKE), joka korvautuu myöhemmin viranomaisten yhteisellä kenttäjohtojärjestelmällä (KEJO). Näiden lisäksi on käytössä tukitoimintojen tarvitsemia hallinnollisia tietojärjestelmiä, sekä ISTEKKI Oy:n tuottamat tietopalvelut.

Valtion tietohallinnon turvallisuusverkko TUVE otetaan käyttöön pelastustoimen kaikissa tietojärjestelmissä. TUVE –verkon käyttö aloitetaan johtokeskuksessa johtamisen tukemiseen.

Alueen kuntien keskustaajamiin ja suurimpien kuntien muullekin taajama-alueille on sijoitettu kiinteitä väestöhälyttimiä, jotka on tarkoitettu ulkona liikkuvan väestön varoittamiseen. Hälyttimien kuuluvuusalueiden ulkopuolella käytetään liikkuvia hälyttimiä.

Informaatioteknologian ja sovellusohjelmistojen hyväksikäytön lisääntyessä tietojärjestelmien käytettävyys, yhteensopivuus ja ylläpito ovat muodostuneet haasteeksi. Tieto- ja viestintäteknologian ja sovellusten ylläpito ja kehittäminen hoidetaan ICT –asiantuntijan toimesta yhteistyössä pelastuslaitoksen henkilöiden kanssa.

Päätös

Pelastuslaitoksella on käytössään toimintakykyinen tietojärjestelmä, joka tukee päivittäisten onnettomuuksien, suuronnettomuuksien, häiriötilojen ja poikkeusolojen tehokasta johtamistoimintaa sekä tilannekuvan ylläpitämistä. Järjestelmä on tarpeellisilta osiltaan yhteensopiva muiden toimintaa tukevien tietojärjestelmien kanssa.

Johtokeskustoiminnoissa TUVE –verkko otetaan käyttöön vuonna 2020 Erica–clientin toteuttamana ja muut TUVE –verkkoon liittyvät tietojärjestelmät toteutetaan suunnittelukaudella. TUVE –verkkoon tukeutuva KEJO otetaan käyttöön järjestelmien uudistamisen mukaisesti.

Tieto- ja viestintätekniikan ylläpidossa on riittävät resurssit, siten että tietojärjestelmien hyväksikäyttö tukee ja tehostaa pelastuslaitoksen toimintaa ja pelastuslaitos pystyy tukemaan kuntien johtokeskustoimintaa tilanteen niin vaatiessa.

Tarvittavien laitteiden ja johtamissovelluksien hankinta ja käyttö otetaan huomioon investointi- suunnitelmaa ja kalustohankintoja tehtäessä. Eri järjestelmien tarvitsemien laitteiden ja sovellusten jatkuvaan ylläpitoon panostetaan toimintavarmuuden turvaamiseksi.

Pelastuslaitos hankkii ja ylläpitää kuntien alueella I ja II -riskialueilla sekä pääteiden varsien suuremmissa taajamissa väestönhälyttämiseen tarvittavat määräysten mukaiset kiinteät väestöhälyttimet. Pelastuslaitos ylläpitää tietoa väestönhälytintien kattavuudesta ja suunnittelee toimenpiteet katvealueiden hälyttämiseen.

10.8. Kalusto ja varusteet

Kaluston uusimisen ja kehittämisen tulee olla jatkuvaa, jotta voidaan työskennellä turvallisella, luotettavalla ja nykyajan vaatimukset täyttävällä kalustolla. Hyvä ja tarkoituksenmukainen, nykyaikainen kalusto ja suojavarusteet ovat tehokkaan ja turvallisen työskentelyn edellytyksiä, ja motivoi koko henkilökuntaa työssään. Hyvät työskentelyn edellytykset edesauttavat myös sopimuspalomiehiä pysymään pelastuslaitoksen toiminnassa mukana.

Henkilökohtaiset suojavarusteet tulee olla nykyaikaisia sekä voimassa olevien määräysten mukaisia ja niitä uusitaan tarpeen mukaan. Puhdas paloasema -käytäntöjen ja hyvän varusteiden huollon avulla saadaan syöpävaarallisille yhdisteille altistumista vähennettyä.

Teknisiä palveluita kyetään tuottamaan myös normaaliajan, häiriötilojen, poikkeusolojen ja näiden erityistilanteiden aikana.

Nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien kalusto on pääosin hyvin nykyaikaista. Suojavarusteita tarkastetaan vuosittain ja uusitaan tarvittaessa. Sammutusasuiissa on siirrytty kalvopukuihin, jotka on nähty suojaavammaksi pienhiukkasaltistumisen suhteen, ja sammutustehtävien jälkeiseen kaluston ja varusteiden käsittelyyn kiinnitetään huomiota. Teknisten palvelujen jatkuva saatavuus huolto- ja hankintatoimessa on koordinoitu kalustomestarin ja kalustoesimiehen kautta koko alueella.

Kuopion päivystävällä palomestarilla ja varalla olevilla palomestareilla on käytössään pelastustoiminnan johtamista varten varusteltu johtauto. Pelastuslaitoksen käytössä olevien sammutusautojen keski-ikä vuonna 2018 on 15,7 vuotta ja säiliöautojen keski-ikä noin 16,6 vuotta. Pelastuslaitoksella on käytettävissään muutamia vara-autoja, joita käytetään varsinaisen hälytyskaluston ollessa huollossa tai tarkastuksissa ja sammutus- ja pelastustyön kurseilla, jotta koulutukseen ei tarvitse kiinnittää hälytyskalustoa. Hankintasuunnitelman mukaisesti sammutus-, säiliö- ja muuta raskasta ajoneuvokalustoa tulisi uusia vähintään kaksi autoa/vuosi. Raskaita ajoneuvoja (kuorma-autoja ja erikoisajoneuvoja) on yhteensä 75 ja johto- ja miehistöautoja (pakettiautoja ja vanhoja ambulansseja) on 36. Veneitä on 45 ja kausikalustoa (mönkijät, moottorikelkat, hydrokopteri) 20. Peräkärryjä ja venetrailereita, jarrullisia katsastettavia ja jarruttomia perusperäkärryjä, on yhteensä 132.

Sopimuspalokuntien käytössä on sopimusten mukaisesti pääasiassa pelastuslaitokselta saatuja sammutus- ja säiliöautoja; osa autoista on yli 25 vuotta vanhoja.

Päätös

Pelastuslaitoksen välittömässä valmiudessa käytettävää ajoneuvokalustoa uusitaan siten, että sammutus- ja säiliöautot ovat hyvässä toimintakunnossa. Ajoneuvokaluston keski-ikä pyritään pitämään enintään 15-20 vuodessa. Säiliöautojen ja muun varakaluston määrä arvioidaan kriittisesti toimintavalmiuteen ja tavoitettavuuteen perustuen. Kalustoa kierrätetään vilkkaammilta paloasemilta hiljaisimmille paloasemille. Kalustosuunnitelma ohjaa ajoneuvojen ja kaluston hankintaa sekä niiden sijoittelua paloasemille.

Sopimuspalokuntien sopimusten mukaista sammutus- ja säiliöautokalustoa uusitaan kierrätyksen kautta siten, että autot ovat toimintakuntoisia ja keski-ikä pyritään pitämään enintään 25 vuodessa.

Ajoneuvojen kierrätyksen tavoitteena on se, että palokunnilla on käytössään tehtäviinsä nähden mahdollisimman sovelias ajoneuvokalusto. Lisäksi otetaan huomioon ajoneuvojen kunto ja ajokilometrien määrä. Miehistö- ja tarkastusautot uusitaan keskimäärin viimeistään 10 vuoden ikäisenä. Vanhojen ambulanssien käytöstä ensivastetoimintaan luovutaan sitä mukaa, kun yksittäisten ambulanssirunkojen korjaus- ja ylläpitokustannukset tulevat epätarkoituksenmukaiseksi. Pelastuslaitos on hankkinut neljä leasing-autoa nopeuttaakseen vanhojen miehistö- ja päivystysautojen uusimista, jotka voidaan lunastaa 0 e hintaan viiden vuoden sopimuskauden päätyttyä.

Pelastuslaitoksen käytössä on riittävä määrä pelastustoimen tehtäviin soveltuvia veneitä. Veneiden ja alusten uusimistarve on yksi alus tai vene/vuosi. Veneiden uusinnassa tulee ottaa huomioon tarkoituksenmukaisuus ja että veneen hallinnasta ei tule ylimääräistä haastetta kuljettaja- ja konemiesten pätevyysvaatimusten kanssa, kuitenkin niin, että venekalusto tukee alueellista öljyntorjuntasuunnitelmaa.

Muun pelastustoiminnan edellyttämä ajoneuvo- ja irtokaluston laatu, määrä sekä uusimisen tarve on määritelty erikseen tarkempien sopimusten ja suunnitelmien perusteella.

Kestävä kehitys, ympäristötekijät ja ilmastomuutos otetaan huomioon kalusto- ja varustehankinnoissa, ja sähkö- ja hybridautojen kehitystä seurataan.

Ajoneuvojen uusiminen ja kierrätys toteutetaan kaluston hankintasuunnitelman mukaisesti. Sopimuspalokuntien käytössä oleva pelastustoimen ja sopimusten kannalta tarpeeton ajoneuvokalusto jätetään uusimatta ja poistetaan käytöstä. Pelastuskaluston ja varusteiden toimintakuntoa seurataan niin, että sillä kyetään tehokkaaseen ja turvalliseen toimintaan muuttuvassa toimintaympäristössä.

10.9. Sopimuspalokunnat

Nykytila

Pelastustoimen alueella on 6 sopimuspalokuntaa. (Kuopion VPK, Peltosalmen VPK, Yara, Stora Enso, Koivujärven varikko ja Karjalan lennosto). Palokuntasopimuksia on jossain määrin uusittu vuosien varrella. Suuressa osassa sopimuksia edellytetään sopimuspalokuntien henkilöstöltä hälytysvahvuuden lisäksi savusukelluskelpoisen henkilöstön minimivahvuutta määrääjassa. Savusukeltavien sopimuspalokuntalaisten terveyttä ja työkykyä seurataan säännöllisesti. Sopimuspalokunnilla on myös nuorisotoimintaa.

Päätös

Alueella on riskeihin nähden tarkoituksenmukainen sopimuspalokuntajärjestelmä. Sopimuspalokuntien savusukellustehtäviin määritellyn henkilöstön terveys ja työkyky tulee olla riittävä ja sitä seurataan säännöllisesti ohjeiden mukaisesti. Mahdollisimman monella sopimuspalokunnalla on nuorisotoimintaa.

Sopimuspalokuntajärjestelmän ylläpitäminen otetaan huomioon toimintasuunnitelmaa, talousarviota ja investointisuunnitelmaa tehtäessä. Palokuntasopimusten toteutumista seurataan. Sopimuspalokuntien nuorisotoimintaa tuetaan.

10.10. Palomuseo

Pohjois-Savon palomuseo sijaitsee Kuopion Neulamäen pääpaloaseman yhteydessä (Volttikadun toimipisteessä).

Pohjois-Savon palomuseon rakentaminen alkoi jo vuonna 1995. Yhtenä merkittävän kimmokkeena museon rakentamiselle oli Kuopion kaupungin muuttuminen pelastusosaamisen keskuksesi, kun Pelastusopisto siirtyi vuonna 1992 Kuopioon.

Palomuseo avattiin 23.7.2001. Palomuseo tallentaa, tutkii sekä välittää tietoa alueen paloasemien, niiden miehistön ja palo- ja pelastustoimen historiasta ja perinteistä esineiden, valokuvien ja tarinoiden kautta. Palomuseo edistää alan tuntemusta suurelle yleisölle. Museo säilyttää vanhaa perinnettä ja pyrkii dokumentoimana myös uuden laitoksen historiaa ja alan kehitystä tehtäväkentän muutosten taustalla. Palomuseon esinekokoelmat on digitoitu ja valokuvattu vuosina 2013-2014 Kuopion kaupungin käyttämään Musketti-museoarkistointiohjelmaan. Pohjois-Savon palomuseossa käy lähes 2000 henkilöä vuosittain.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää Pohjois-Savon palomuseota. Palomuseoon ei ole pääsymaksua. Palomuseo on avoinna ryhmille sopimuksen mukaan. Lisäksi se on avoinna pelastuslaitoksen avoimien ovien päivinä sekä yhteistyössä Kuopion paloveteraanit ry:n kanssa kesäaikana.

Museossa olevat esineet pidetään kunnossa ja uudet esineet digitoidaan. Periaatteena on, ettei esineitä saa käyttää muuhun kuin museotarkoitukseen. Mahdolliseen kaluston lainaukseen myöntää luvan museosta vastaava henkilö. Pelastuslaitoksella on tällä hetkellä kalustoa, josta osa säilytetään museointia varten. Säilytettävä kalusto luetteloidaan ja säilytetään. Toiminnassa huomioidaan myös nykyisen kaluston muuttuminen aikojen saatossa historiallisesti arvokkaaksi. Kalusto, joka halutaan myöhemmin museoitavaksi, on etukäteen määritettävä säilytettäväksi.

11. Kehittämissuunnitelma ja kustannusvaikutukset

11.1. Pelastustoimi

Pelastuslaitoksen toimintaa tehostetaan muiden muassa kehittämällä prosesseja, toiminnan laatua ja yhteistyötä kehittämällä muiden pelastuslaitosten erityisesti suurten ja pitkäkestoisten onnettomuuksien torjunnassa. Merkittävimpiä muita kehittämistavoitteita ovat muun muassa valistuksen ja neuvonnan lisääminen, kuntien varautumisen tukeminen, pelastustoiminnan johtamisen ja pelastustoiminnan valmiuden parantaminen sekä

kiireellisen ensihoidon kehittäminen alueella.

Sisäministeriön määrittelemä usean pelastuslaitoksen yhteinen jatkuvasti miehitetty tilanne- ja johtokeskus (TIKE/JOKE) suunnitellaan palvelutasopäätöskaudella. Samassa yhteydessä suunnitellaan operatiivinen johtamisjärjestelmä eri johtamistasoineen toimimaan koko tilanne-/johtokeskuksen toiminta-alueella pelastuslaitosten yhteistyönä.

Pelastuslaitoksen ja hätäkeskuksen edelleen kehittyvä tietotekniikka edellyttää ICT-järjestelmien luotettavuudesta sekä käytettävyydestä huolehtimista. Suunnittelukaudella siirrytään käyttämään TUVE – verkkoa kaikissa pelastuslaitoksen toiminnoissa. Tämä aiheuttaa myös tilaturvallisuuden parantamisen kaikilla paloasemilla kiinteistöissä sekä myös pelastus- ja ensihoitoajoneuvoissa.

Palvelutasopäätöksen mukainen pelastustoimen kehittäminen toteutetaan kustannustehokkaasti. Kustannuskehitys pidetään maltillisella tasolla, ellei toimintaympäristössä tapahdu sellaisia ennakoimattomia muutoksia tai hälytystehtävämäärän odottamatonta kasvua, joita ei ole kohtuudella voitu ottaa huomioon palvelutasopäätöstä laadittaessa.

Pelastuslaitokselle laaditaan vuosittain aluepelastuslautakunnan käsittelemä talousarvioehdotus. Ehdotuksesta pyydetään kuntien lausunnot ennen varsinaista talousarviokäsittelyä. Aluepelastuslautakunta esittää talousarvion hyväksyttäväksi Kuopion kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Henkilöstön vuorovahvuutta tarkastellaan päätoimisilla paloasemilla siten, että tilapäisesti työvuoron vahvuus voi olla alle 1+3 äkillisten ennakoimattomien poissaolojen takia (valmiudentasaussuunnitelma). Tarvittaessa valmiutta tasataan suunnitelmallisesti myös huomioiden maakunnan päiväpaloasemilla oleva henkilöstö. Radikaaleimpana vaihtoehtona on myös jonkun paloaseman määräaikainen sulkeminen ja henkilöstön siirtäminen toiselle paloasemalle.

11.2. Ensihoitopalvelut

Ensihoitopalveluita kehitetään laadullisesti ja sisällöllisesti alan säädösten lisäksi terveysviranomaisen laatiman ensihoitotoimintaa ohjaavan ensihoidon palvelutasopäätöksen sekä pelastuslaitoksen ja terveysviranomaisen solmiman yhteistoimintasopimuksen vaatimusten pohjalta.

Ensihoitotoiminnan taloutta ja toimintaa seurataan pelastuslaitoksessa erillään pelastustoimesta. Ensihoitopalvelun ja ensivastetoiminnan talousarvio sekä laskutus toteutetaan yhteistoimintasopimusten mukaisesti sairaanhoitopiiriltä.

11.3. Projektit

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu edelleen ja jatkuvasti useisiin projekteihin ja hankkeisiin, joissa tutkitaan ja kehitetään kansallisia ja kansainvälisiä tapoja toimia paremmin yhteistyössä monien eri viranomaisten muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston suunnittelu- ja työryhmissä valmistellaan valtakunnallisia ohjeita ja suunnitelmia. Näiden avulla ohjataan ja tehostetaan toimintoja, jotta vältetään päällekkäinen toiminta ja tehostetaan yhteistoimintaa.

Hankkeet rahoitetaan yleensä ulkopuolisen rahoituksen kautta ja pelastuslaitoksen osuus muodostuu pääasiassa henkilöstömenojen kautta.

12.Päätöksen laadinta ja voimassaoloaika

Tämä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätös on voimassa määräajan 1.1.2020- 31.12.2023. Päätös kumoaa voimaan tullessaan 28.10.2015 vahvistetun palvelutasopäätöksen.

Nykyinen pelastuslaki (379/2011) astui voimaan 1.7.2011 ja Laki Pelastuslain muuttamisesta (1353/2018) 1.1.2019. Pelastuslain lisäksi myös muussa lainsäädännössä on pelastustoimelle asetettuja tehtäviä. Mikäli huomattavia säädösuudistuksia tulee palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana, palvelutasopäätös käsitellään aluepelastuslautakunnassa muutoksineen uudelleen.

13.Palvelutason seuranta

Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä yhteen sovittaa eri ministeriöiden toimintaa pelastustoimessa. Toimialueellaan pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa valvoo aluehallintovirasto.

Pelastustoimen palvelutason toteutumista lakisääteisellä tasolla seurataan ensisijaisesti pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmällä (PRONTO), pelastuslaitoksen omalla seuranta- ja raportointijärjestelmällä, saadun palautteen perusteella sekä sisäisen valvonnan avulla.

Palvelutasopäätöksen liitteet

Valvontasuunnitelma 31.1.2019
Turvallisuusviestintäsuunnitelma 31.1.2019
Rakennusinvestointisuunnitelma 2020-2023
Pelastuslaitoksen paloasemaverkosto 2020

Palvelutasopäätöksen viiteaineisto

Pohjois-Savon pelastuslaitos alueellinen riskiarvio 30.11.2018
PS_Riskimatriisityökalu alueellinen_30.11.2018
Riskianalyysi 2015

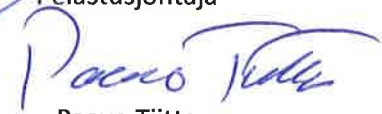

VALVONTASUUNNITELMA
POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Riskienhallinta

Hyväksytty 31.1.2019 otettavaksi käyttöön

Jukka Koponen
Pelastusjohtaja

Paavo Tiitta
Riskienhallintapäällikkö

Sisällys

1 VALVONTASUUNNITELMAN TARKOITUS	5
2 KÄYTETYT TERMIT	6
3 VALVONTASUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN.....	10
4 VALVONTATOIMENPITEIDEN MAKSULLISUUS	10
5 VALVONTATOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU	10
5.1 Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeus.....	11
5.2 Valvontakäyntien suunnittelu	11
5.3 Valvontakäyntien vaihtuva teema	11
5.4 Valvontatoimenpiteistä ilmoittaminen	12
6 ASIAKIRJAVALVONTA.....	12
6.1 Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta	12
6.2 Asuinrakennusten, yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmien valvonta	12
6.3 Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat	13
6.4 Valvontakohteen huolto- ja kunnossapito ym. asiakirjat	13
6.5 Nuohoojien vikailmoitukset	13
7. TURVALLISUUSVIESTINTÄ.....	14
8 VALVONTAKOhteet	14
8.1 Yritysten, laitosten ja vastaavien kohteiden valvontakäynnit	14
8.2 Asuinrakennuksien ja niihin verrattavien valvontakohteiden valvontakäynnit.....	14
8.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinrakennuksien valvontakäynnit.....	15
8.4 Määräaikaisen valvontakäynnin aikavälin määrittäminen	15
8.5 Määräaikaisen valvontakäynnin aikavälin muuttaminen	16
8.6 Vuoden 2019 tarkastettavien valvontakohteiden määrä	16
9 VALVONTAREKISTERI.....	17
9.1 Tilastointi.....	17
9.2 Palotarkastuspöytäkirjojen käsittely	17
9.3 Valvontatietojen ja luottamuksellisten tietojen käsittely.....	19
9.4 Asiakirjojen pyytäminen ja luovutus	19
10 VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN JA TAHOJEN KANSSA	19
10.1 Turvallisuus ja kemikaalivirasto	20
10.2 Kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaiset	20
10.3 Suunnittelijat ja rakennusliikkeet.....	22
10.4 Poliisi	22

10.5 Kuntien ja kuntayhtymien terveys- ja sosiaalityö23	23
10.6 Itä-Suomen Aluehallintoviranomainen24	24
10.7 Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus24	24
10.8 Ympäristöviranomaiset24	24
10.9 Häätokeskuslaitos25	25
10.10 Tarkastuslaitokset26	26
10.11 Muut yhteistyötahot26	26
11 EPÄSÄÄNNÖLLISESTI SUORITETTAVAT TARKASTUKSET26	26
11.1 Erityiset palotarkastukset.....26	26
11.2 Korjausmääräysten suorittamisen valvonta (jälkivalvonta).....27	27
11.3 Ylimääräiset palotarkastukset.....27	27
11.4 Paloriski-ilmoitusten tarkastukset.....28	28
11.5 Muut tarkastukset.....28	28
12 VALVONTAA SUORITTAVAT VIRANHALTIJAT28	28
13 VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....28	28
14 KEMIKAALIKOhteiden VALVONTA29	29
14.1 Ilmoitukset, niiden käsittely ja päätökset29	29
14.2 Tarkastukset30	30
14.3 Poikkeukset30	30
15 VALVONTATYÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMA30	30
16 VALVONTASUUNNITELMAAN VAIKUTTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ.....32	32
LIITTEET	

1 VALVONTASUUNNITELMAN TARKOITUS

Voimassaolevan pelastuslain 379/2011 mukaisesti siinä tai sen nojalla annetuissa säädöksissä ei enää määritellä palotarkastettavia kohteita, vaan pelastuslaitos määrittelee itse palotarkastettavat kohteet alueellaan ja kohteissa esiintyvien riskien perusteella. Riskien arvioinnissa kansallisesti arvokas kulttuuriomaisuus on huomioitu Haag-inventointiluettelon mukaisesti. Inventointiin on sisällytetty tieteellisesti, taiteellisesti tai historiallisesti arvokasta kiinteää ja irtainta kulttuuriomaisuutta.

Pelastuslaitos suunnittelee etukäteen sille pelastuslaissa määritellyn valvontavelvoitteen toteuttamisen, suunnittelu tapahtuu käytössä olevalla palotarkastusohjelmalla. Valvontasuunnitelma perustuu pelastuslaitoksen hyväksyttyyn palvelutasopäätökseen ja riskien arviointiin. Valvonta toteutetaan valvontakäynneillä (palotarkastukset), asiakirjavalvontana, viranomaisten yhteisinä tarkastuksina (käyttöönotto- ja muut tarkastukset) ja kohteisiin ohjatun paloturvallisuuden itsearvioinnin kautta.

Valvonta kohdistuu lainsäädännössä pelastusviranomaisten valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamiseen, toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi sekä toiminnan tuloksellisuuden seurantaan. Valvonnassa korostetaan kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa.

Pelastuslain yleinen toimintavelvollisuus, huolellisuusvelvoite, varovaisuus tulen käsittelyssä, avotulen teko, kulotukset ja ilmoitusvelvollisuuden tiedostaminen kuuluvat valvontakäynnillä huomioitaviin asiakokonaisuuksiin.

Valvontakäynneillä eli yleisillä palotarkastuksilla valvotaan ensisijaisesti:

- omatoimisen varautumisvelvoitteen toteutumista
- rakennusten henkilö-, palo- ja poistumisturvallisuutta
- sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden kunnossapitoa
- nuohouksen suoritusta ja ilmanvaihdon puhdistusta
- palovaroittimien hankintaa ja kunnossapitoa
- pelastussuunnitelmien laatimista
- pelastusteiden esteettömyys ja toimivuutta
- hoitolaitosten sekä palvelu- ja tukiasumisen poistumisturvallisuutta
- yleisötilaisuuksien henkilö-, poistumis- ja paloturvallisuutta
- kohteiden kemikaalivalvontaan liittyvät asiat

Asiakkaan tekemä itsearviointi kohteensa turvallisuudesta pelastusviranomaisen lähettämän lomakkeen ja kirjasen perusteella. Lähtökohtana on pelastusviranomaisen valvontavastuulla olevat asiat. Aiemmin käytetty termi on ollut omavalvonta. Palautuneet lomakkeet arvioidaan ja kohteisiin tehdään tarvittaessa valvontakäynti.

Valvontakäynnin yhteydessä pelastusviranomainen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden noudattaminen kohteessa. Tämä tapahtuu tarkastamalla, että kuhunkin kohteeseen henkilö- ja paloturvallisuuden turvaamiseksi asennettujen sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden määräaikaistarkastukset on suoritettu asianmukaisesti. Myös muut asiakirjat, joilla palotarkastuskohteen edustaja osoittaa noudattaneensa pelastuslain 2. ja 3. luvussa esitettyjä velvoitteita, tarkastetaan.

Valvontakohteessa, jossa on väestönsuoja, se tarkastetaan valvontakäynnin osana suhteessa väestönsuojan normaaliajan käyttöön ja väestönsuojasta annetun asetuksen velvoitteisiin. Väestönsuojan vuositarkastuksen, huollon ja tiiveyskokeen suorittamista arvioidaan asiakirjojen kautta.

Pelastusviranomaiset valvovat pelastuslain (379/2011) ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain eli ns. kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) toteutumista. Pelastusviranomaisilla on tehtäviä myös öljyvahinkojen torjuntalain (1673/2009) mukaan.

Kaikkea viranomaistoimintaa säätelevät mm. hallinnolliset yleislait kuten hallintolaki (434/2003), kielilaki (423/2003), saamen kielilaki (1086/2003), laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999), henkilötietolaki (523/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003) ja laki kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003).

2 KÄYTETYT TERMIT

Nimike	Määritelmä
Asiakirjavalvonta	Asiakirjavalvontaa ovat dokumenttien perusteella tehdyt lausunnot, viranomaispäätökset ja muut viranomaisen määrittelemät toimenpiteet, jotka kohdistuvat pelastuslaitoksen valvonnan kohteena oleviin rakennuksiin/toiminnallisiin kokonaisuuksiin tai yleisötapahtumiin. Jos asiakirja otetaan vastaan, kirjataan tulleeeksi ja arkistoidaan ilman aktiivista arviointia, sitä ei lasketa asiakirjavalvontasuoritteeksi.
Paloturvallisuuden itsearviointi	Asiakkaan tekemä itsearviointi kohteensa turvallisuudesta pelastusviranomaisen vakioimalla lomakkeella. Lähtökohtana on pelastusviranomaisen valvontavastuulla olevat asiat.

Ilotulitemyyntipisteen tarkastus	Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 63 § ja 64 § mukainen valvontakäynti, joka kohdistuu pyroteknisten tuotteiden varastointiin kaupan yhteydessä.
Jälkitarkastus	Valvontakäynti, jossa valvotaan, että hallintopäätöksessä aiemmin annettuja korjausmääräyksiä on noudatettu. Jälkitarkastus toimitetaan palotarkastuksella annettujen määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä palotarkastusta.
Jälkivalvonta	Jälkivalvonnalla tarkoitetaan annettujen korjausmääräyksen toteutumisen valvontaa. Jälkivalvontaa voidaan suorittaa tilanteen mukaan esim. jälkitarkastusten ja asiakirjavalvonnan avulla.
Kohde	Kohde on se, jolle, jota varten tai johon kohdistuen valvontaa tehdään tai valvonta kohdentuu.
Maanalaisen polttoainesäiliön tarkastus	Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen maanalaisen öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983) mukainen tarkastus tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevan maanalaisen öljysäiliön tarkastamiseksi ennen säiliön peittämistä. Muiden polttoainesäiliöiden osalta tarkastus perustuu pelastusviranomaisen kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) ilmoitusvelvollisten kohteiden osalta tekemään päätökseen.
Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin käyttöönottotarkastus	Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) mukainen käyttöönottotarkastus, joka kohdistuu vaarallisten kemikaalien käsittelyä tai varastointia harjoittavaan kohteeseen. Tarkastus tulee tehdä ennen toiminnan aloittamista.
Pyydetty palotarkastus	Kiinteistön omistajan tai haltijan pyynnöstä suoritettava palotarkastus tehdään aina pelastusviranomaisen harkinnan mukaan, ks. ylimääräinen palotarkastus.
Valvontaväli	Valvontaväli on ajanjakso, joka on riskien arviointiin perustuen määritelty kohteen määräaikaisten palotarkastusten väliseksi ajaksi.
Vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavan kohteen tarkastus	Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) mukainen valvontakäynti, joka ei ole kohteen yleinen palotarkastus.
Valvontakohde	Palotarkastusohjelmistossa valvontakäynti kohdennetaan yleensä kiinteistöön. Työryhmä suosittelee ryhmittelemään kohteen toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi, esim. kauppakeskus on yksi kohde eikä kiinteistössä toimivien toiminnanharjoittajien määrä.

Yhdistetty tarkastus	Valvontakäynti, jolla sama pelastusviranomainen tarkastaa samalla kertaa kohteen pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain perusteella.
Yhteistarkastus	Valvontakäynti, jossa kahden tai useamman eri viranomaisen edustajat suorittavat samalla tarkastuskäynnillä valvontakohteessa tarkastuksensa samanaikaisesti.
Yleinen palotarkastus = määräaikainen valvontakäynti	Valvontasuunnitelman mukaisin määrävälein tehtävä pelastusviranomaisen valvontakäynti, josta käytetään myös nimitystä määräaikainen palotarkastus.
Yleisötilaisuuden palotarkastus	Pelastusviranomaisen yleisötilaisuuden dokumenttien ja arvioidun riskin perusteella ennen yleisötilaisuuden alkamista suorittama valvontakäynti, jossa tarkastetaan tapahtuman turvallisuusjärjestelyt.
Ylimääräinen palotarkastus	Pelastusviranomaisen harkinnan mukaan suoritettava valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu tai kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräisiä ennakoimattomia palotarkastuksia tehdään esimerkiksi seuraavien erityisten syiden vuoksi: • nuohoojan, tarkastuslaitoksen, toisen viranomaisen tai kuntalaisen ilmoitus palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä puutteista • huomattavaa palovaaraa aiheuttavan rakennus- tai muun työmaan aloittamisen yhteydessä • epäily, että palo- ja poistumisturvallisuudessa tai muussa henkilöturvallisuudessa on oleellisia puutteita • teematarkastukset esim. muiden viranomaisten kanssa
Öljylämmityslaitteiston käyttöönotto	Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) 39 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on ilmoitettava pelastusviranomaiselle myös sellaisen sumutuspolttimella varastetun öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta, joka ei ole edellyttänyt 32 §:n mukaista ilmoitusta. Tarkastus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa käyttöönotosta.
Hallintopakko	Viranomaisen toimivaltaan kuuluva julkisen vallan käyttämistapa, johon viranomainen voi turvautua saadakseen hallintopäätöksen kohteen noudattamaan lakia, lain nojalla annettua määräystä tai hallintopäätöksessä määriteltyjä velvoitteita, kieltoja tai rajoituksia. Hallinnollisia pakkokeinoja ovat uhkasakko sekä keskeyttämis- ja teettämisuhka. Näihin kuuluvat tarvittavat asianosaisten kuulemiset sekä hallinto-oikeuskäytännöt.

Hallintopäätös	Viranomaisen päättää hallintoasian käsittelyn tekemällä hallintopäätöksen. Hallintopäätöksen tehdessään viranomaisen soveltaa lainsäädäntöä yksittäistapaukseen. Pelastusviranomaisen yleisin käyttämä hallintopäätös on palotarkastuspöytäkirja.
Paloriskiasunto	Asunto, jossa toinen viranomaisen on havainnut ilmeisen palonvaaran tai onnettomuusriskin, ja josta tulee pelastuslain (379/2011) 42 § mukaan ilmoittaa pelastusviranomaiselle.
Erityinen palotarkastus	Uudisrakennus- tai saneerauskohteessa tehtävä valvontakäynti, jonka rakennusvalvontaviranomaisen on määritellyt käyttöönottotarkastuksen ja toiminnan aloittamisen ehdoksi.
Rakennuksen käyttöönottokatselmus	Uudisrakennus- tai saneerauskohteessa tehtävä rakennusluvassa määritelty rakennusvalvontaviranomaisen valvontakäynti, josta hän on ilmoittanut pelastusviranomaiselle, jotta pelastusviranomaisen voi osallistua katselmukseen. Pelastusviranomaisen antaa asiantuntijalausunnon rakennuskohteen sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden ja poistumisreittien osalta. Pelastusviranomaisen ei ole näissä tapauksissa valvova viranomaisen, käyttöönottoon liittyvät määräykset antaa rakennusvalvontaviranomaisen.
Hallintopäätös	Valvontakäynnillä laadittava pöytäkirja, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on laadittava, jos pelastusviranomaisen muutoin valvonnan yhteydessä antaa 81 §:ssä tarkoitetun korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan. Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (685/2015) 37 §:n mukaisesti kemikaaliturvallisuuslain 27 a §:n 2 momentissa mainitusta tarkastuksesta laadittava pöytäkirja.
Palotarkastuspöytäkirja-luonnos	Valvontakäynnin jälkeen kirjoitettava pöytäkirja, joka toimitetaan kiinteistölle kuulemista varten kahden viikon kuluessa.
Kuuleminen	Palotarkastuspöytäkirjaluonnos toimitetaan kiinteistölle kuulemista varten, kuulemisaikana käytetään kahta viikkoa. Kiinteistön toimittaman selvityksen jälkeen kirjoitetaan varsinainen lopullinen palotarkastuspöytäkirja eli hallintopäätös.
Palotarkastuspöytäkirja	Kuulemisen jälkeen kirjoitettava valituskelpoinen pöytäkirja, joka toimitetaan kiinteistölle kahden viikon kuluessa.

3 VALVONTASUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN

Pelastuslaitoksen velvollisuus tiedottaa toiminnastaan ja siten myös valvontasuunnitelmasta perustuu kuntalakiin (410/2015) ja hallintolakiin (434/2003).

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma on julkinen. Valvontasuunnitelman sisällön ja perusteiden osalta tiedotuskanavana on pelastuslaitoksen internet- sivut, joiden kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät tutustumaan sen sisältöön. Lisäksi vaihtuvien valvontateemojen osalta tiedotusta tehdään median kautta. Valvontasuunnitelma on nähtävissä pelastuslaitoksen toimipisteissä.

Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa. Valvontasuunnitelma toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastolle (Pelastuslaki 379/2011, 79 §).

4 VALVONTATOIMENPITEIDEN MAKSULLISUUS

Pohjois-Savon pelastuslaitos perii maksun pelastuslain 379/2011 96 § mukaisesti valvontasuunnitelman mukaisista valvontatoimenpiteistä. Taksoista päättää aluepelastuslautakunta vuosittain pelastuslaitoksen virkatoimien taksojen yhteydessä. **Liite 1.** Taksapäätös on nähtävillä pelastuslaitoksen internet-sivuilla ja lisätietoja antavat myös paloasemien asemavastaavat. Taksapäätöksessä on esitetty maksuttomat ja maksulliset valvontakäynnit ja muut valvontasuoritteet.

Pelastuslain 96 § 4 momentin nojalla maksut saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa enintään korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksun määräytymisen perusteena olevan palvelun saamisesta. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

5 VALVONTATOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontatoimenpiteet suunnitellaan ottaen huomioon seuraavat hyvän hallintotavan periaatteet:

- **Yhdenvertaisuusperiaate** edellyttää, että hallinnossa asioivia kohdellaan tasapuolisesti.
- **Suhteellisuusperiaate** edellyttää, että julkista valtaa käytettäessä otetaan huomioon kohtuullisuuden vaatimus.

- **Objektiviteettiperiaate** edellyttää, että viranomaisen toimintaan eivät vaikuta epäasialliset vaikuttimet ja että viranomaisen toiminta aina on puolueetonta ja myös vaikuttaa sellaiselta kansalaisen näkökulmasta.
- **Luottamuksensuojaperiaatteen** mukaan hallinnon asiakkailla on oikeus odottaa ennakoitavaa ja johdonmukaista ratkaisulinjaa, joka ei yllätyksellisesti tai takautuvasti muutu.
- **Tarkoitussidonnaisuuden periaate** edellyttää yleisesti, että viranomaiselle lainsäädännöllä annettua julkista valtaa käytetään siihen tarkoitukseen, johon se on tarkoitettu.
- **Julkisuusperiaate** on keskeinen hyvän hallinnon vaatimus.
- **Palveluperiaate** edellyttää, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja asioimista koskevaa tarpeellista neuvontaa, viranomainen tiedottaa palveluista ja yksilöiden oikeuksista niihin, ja että hallinto on kuitenkin tuloksellista, tehokasta ja joustavaa.

5.1 Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeus

Kiinteistön omistajat, haltijat ja toiminnanharjoittajat ovat myös muutoin kuin palotarkastuksen yhteydessä velvollisia pyynnöstä toimittamaan alueen pelastusviranomaiselle maksutta valvonnassa tarvittavia asiakirjoja.

Palotarkastusten toimittamista varten pelastusviranomaisella on oikeus valvontatehtävän suorittamiseksi, salassapitosäännösten estämättä, saada viranomaisten rakennustiedostoista rakennusta, sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja alueellisesti, rakennustyyppien mukaisesti tai muulla tavalla ryhmiteltyinä luetteloina. (Pelastuslaki 379/2011, 89 §)

5.2 Valvontakäyntien suunnittelu

Valvontakäyntien suunnittelu tehdään kuukausitasolla palotarkastusohjelman avulla. Seuraavan tarkastusvuoden suunnittelu tehdään kalenterivuositain edellisen vuoden loppuun mennessä. Suunnittelu tehdään koko tarkastusvuodelle siten, että tarkastukset on tehty marraskuun loppuun mennessä. Ohjelma ohjaa suunnittelua edellisen valvontakäynnin perusteella. Suunnittelun yhteydessä tarkastetaan valvontakohteen lähtötiedot. Valvontakäynnit suoritetaan tarkastusvuonna kuukausisuunnitelman mukaisesti.

5.3 Valvontakäyntien vaihtuva teema

Valvontakäynnit voidaan suunnitella teemoiltaan vuosittain ajankohtaisten ja painopistealueiden mukaan. Teemoina voivat olla ne asiakokonaisuudet, joista esimerkiksi edellisenä vuonna on aiheutunut runsaasti tulipaloja tai muita onnettomuuksia. Valvontakäyntejä voidaan painottaa myös pelastuslaitoksen suorittaman palontutkinnan esiin tuomien seikkojen tai pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palontutkintaryhmän painopistealueiden ja teemojen mukaan.

5.4 Valvontatoimenpiteistä ilmoittaminen

Viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. (Hallintolaki 434/2003, 39 §)

Palotarkastuksista ilmoittaminen hoidetaan kuntien virallisilla ilmoitustauluilla.

Varsinainen valvontakäynnistä suorittamisen sopiminen tapahtuu palotarkastuskohteen vastuuhenkilön kanssa. Vastuuhenkilölle toimitetaan tietoa valvontakäynnistä ennakkokirjeen ja sen liitteiden avulla.

6 ASIAKIRJAVALVONTA

6.1 Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta

Näissä kohteissa toiminnanharjoittajan on etukäteen laadittu selvityksin ja suunnitelmin (Valtioneuvoston asetus poistumisturvallisuusselvityksestä 292/2014) ja niiden perusteella toteutetuin toimenpitein huolehdittava, että asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina.

Pelastuslain 379/2011 mukaan toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa kuntaa ja muuta julkisoikeudellista yhteisöä.

Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan myös yritystä ja muuta yhteisöä, joka kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai muutoin vastaa tai huolehtii hoitolaitoksen ylläpidosta tai palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä.

Pelastuslaitos valvoo pelastuslain 379/2011, 19 § tarkoitettujen poistumisturvallisuusselvitysten laatimista ja niiden edellyttämien toimenpiteiden toteutumista palotarkastusten yhteydessä, sekä erillisellä kohdekohtaisella seurannalla. Pelastusviranomainen antaa tarvittaessa neuvontaa poistumisturvallisuusselvityksen laadinnasta vastaavalle toiminnanharjoittajalle tai palvelu- ja tukiasumisesta vastaavalle taholle.

Pelastusviranomainen arvioi ja ilmoittaa huomioistaan toiminnanharjoittajalle, täyttyvätkö poistumisturvallisuus pelastuslain 18 § velvoitteet. Mikäli poistumisturvallisuusselvitys voidaan hyväksyä, pelastuslaitos lähettää toiminnanharjoittajalle hyväksynnästä allekirjoitetun asiakirjan.

6.2 Asuinrakennusten, yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmien valvonta

Asuinrakennusten sekä yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmia ja niiden ajantasaisuutta valvotaan palotarkastusten yhteydessä. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

Mikäli yritysten ja laitosten pelastussuunnitelma voidaan hyväksyä, pelastuslaitos lähettää toiminnanharjoittajalle hyväksynnästä allekirjoitetun asiakirjan.

6.3 Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat

Pelastusviranomaisen arvioi sille toimitetun yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja turvallisuusjärjestelyt pelastuslain velvoitteiden pohjalta ja palauttaa suunnitelman tarvittaessa täydennettäväksi. Yleisötilaisuusalueella suoritetaan lisäksi tarvittaessa valvontakäynti. Pelastuslaitokselle toimitetusta yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmasta ilmoitetaan tarvittaessa poliisille ja terveysturvaviranomaiselle. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

6.4 Valvontakohteen huolto- ja kunnossapito ym. asiakirjat

Pelastusviranomaiselle toimitettavat asiakirjat liittyvät erilaisten laitteistojen määräaikaistarkastuksista ja huolloista sekä erilaisten asiakokonaisuuksien suorittamisesta/olemassaolosta syntyvien pöytäkirjojen ja muiden dokumenttien valvontaan, kuten sammutus- ja pelastustöitä helpottavat laitteistot (paloilmoitin, sammutuslaitteisto ja savunpoistolaitteisto), räjähdysuojasasiakirja (ATEX), nuohous, ilmanvaihdon puhdistuksen, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastus, alkusammutuskalusto, henkilökunnan koulutus, sähkölaitteistojen tarkastus, väestönsuojan tarkastus. Asiakirjavalvontaa tehdään valvontakäynnin yhteydessä sekä erikseen saatujen dokumenttien perusteella.

Sisäasiainministeriön asetuksessa väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta 506/2011, 20 § todetaan, että väestönsuoja ja sen laitteistot tulee tarkistaa vähintään kymmenen vuoden välein. Suoritetusta suojan määräaikaistarkastuksesta ja tiiveyskokeesta tulee olla esittää tarkastuspöytäkirjat pelastusviranomaiselle.

Lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella väestönsuojasta tulee olla laadittuna käyttöönoton suunnitelma, mikäli väestönsuoja on jossain muussa kuin väestönsuojakäytössä, jossa tuodaan esiin tapa, keinot ja resurssit, jolla väestönsuoja saadaan väestönsuojakäyttöön pelastuslaissa vaaditussa ajassa.

Pelastuslaitokselle valvontakohteesta, huoltoilikkeeltä tai tarkastuslaitokselta lähetetyt palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvien laitteistojen määräaikaistarkastusten/-huoltojen pöytäkirjat tarkastetaan. Tarkastuksen jälkeen pöytäkirjassa havaituista merkittävistä puutteista lähetetään valvontakohteen edustajalle selvityspyyntö (asiakirjavalvontalomake) miten pöytäkirjoissa esitetyt puutteet aiotaan korjata ja missä ajassa, tarvittaessa valvontakohteessa suoritetaan ylimääräinen palotarkastus, joka kohdistetaan yleensä ainoastaan pöytäkirjassa esitettyjen puutteiden tarkastukseen.

Asiakirjoja koskevat tiedot kirjataan palotarkastuspöytäkirjaan asiakirjavalvontaosioon, palotarkastusohjelmaan ja ko. asiakirjat sijoitetaan valvontakohteen asiakirjoihin.

6.5 Nuohoojien vikailmoitukset

Nuohoojilla on velvollisuus pelastuslain 379/2011, 61 § mukaisesti ilmoittaa muun muassa tulisijoissa, savuhormeissa ja kattoturvavarusteissa havaitsemistaan vioista ja puutteista pelastusviranomaiselle.

Pelastuslaitokselle nuohoojalta saapunut vikailmoitus tarkastetaan, jonka jälkeen puutteista lähetetään harkinnan mukaan nuohoushuomautus. Nuohoushuomautuksessa pyydetään korjaamaan havaitut puutteet ja ilmoittamaan pelastuslaitokselle, kun korjaukset on suoritettu (asiakirjavalvonta). Mikäli ilmoitusta ei saada, kohteeseen voidaan suorittaa ylimääräinen palotarkastus. Käsitellyt nuohoushuomautukset liitetään kunkin kohteen asiakirjoihin WiseMaster- palotarkastusohjelmaan.

Vuoden 2019 alusta koko Pohjois-Savon maakunta on siirtynyt vapaaseen nuohoukseen, jossa kiinteistönomistajilla on velvoite huolehtia kiinteistön tulisijojen ja savuhormien nuohouksesta ja varmistua siitä, että nuohouksen suorittajalla on nuohoojan ammattitutkinto.

Nuohoojan tulee pelastuslain mukaan ilmoittaa pelastuslaitokselle havaitsemistaan vakavista turvallisuuspuutteista, jota varten pelastuslaitoksella on sähköpostiosoite (psnuohoojanvikailmoitukset@kuopio.fi). Pelastuslaitos seuraa sähköpostiin tulleita vikailmoituksia. Saadun ilmoituksen perusteella kohdealueen asemavastaava suorittaa tarvittaessa asiakirjavalvontaan perustuvan yhteydenoton kohteeseen tai palotarkastuksen.

7. TURVALLISUUSVIESTINTÄ

Pelastuslaitos suorittaa valvontakäyntien yhteydessä turvallisuusviestintää erillisen turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti. Pelastuslaitoksen tavoitteena on saavuttaa turvallisuusviestinnässä 15 % alueen väestöstä vuonna 2019.

Turvallisuusviestintään osallistuvat kaikki pelastuslaitoksen vakinaiset työntekijät. Sivutoiminen henkilöstö osallistuu turvallisuusviestinnän tehtäviin yhdessä vakinaisen henkilöstön kanssa.

Pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusosasto suorittaa erilaisia turvallisuuskoulutustilaisuuksia, -harjoituksia ym. asiakkaan tilausten mukaisesti. Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti kansalliseen STEK:n koordinoimaan paloturvallisuusviikkoon, jolloin kaikissa kunnissa on paloasemat avoinna yleisölle, ja Neulamäen paloasemalla 112 päivään helmikuussa, sekä mahdollisuuksien mukaan messu- ja muihin yleisötapahtumiin. Pelastuslaitos osallistuu kyläturvallisuushankkeeseen yhteistyössä Pohjois-Savon kylät ry:n kanssa.

8 VALVONTAKOhteet

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Riskeinä voidaan tällöin tarkastella henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvia uhkia. Valvontakäynnit kohdennetaan näiden riskien perusteella.

Kaikkia palotarkastuskohteita kutsutaan valvontakohteiksi. Valvontakohteiden vuosi- ja kuukausitason suunnittelu ja palotarkastusten seuranta tehdään WiseMaster - palotarkastusohjelmalla.

8.1 Yritysten, laitosten ja vastaavien kohteiden valvontakäynnit

Valvontakohteiden tarkastusväleinä käytetään liitteen 2. tarkastusvälitaulukkoa ja tarkastusvälejä muutetaan tarvittaessa yleisen onnettomuuskehityksen perusteella. Taulukko päivitetään vuosittain.

8.2 Asuinrakennuksien ja niihin verrattavien valvontakohteiden valvontakäynnit

Asuinrakennuksien (valvontaluokka A7, omakotitalot, rivi- ja paritalot, kerrostalot) ja vapaa-ajan asuntojen (valvontaluokka A8) valvontaväli on 10 vuotta. Valvontaa varten pelastuslaitoksen toiminta-alueen kukin

kunta on jaettu 10 palotarkastusalueeseen, jossa valvontakohteet ovat vuosittain jaoteltuina. Omakotitalojen ja vapaa-ajan asuntojen osalta valvonta toteutetaan paloturvallisuuden itsearviointina, joka kohdennetaan kullekin vuodelle suunnitellulle valvonta-alueelle muiden asuin-kohteiden valvonnan tapaan.

Paloturvallisuuden itsearviointi toteutetaan siten, että valvottaville kohteille lähetetään itsearviointikirje, itsearviointilomake ja palautuskuori. Itsearvioinnin voi palauttaa myös sähköisesti. Palautettujen itsearviointilomakkeiden vastaukset tallennetaan tietokantaan, josta voidaan seuloa vastauksia. Mikäli itsearviointikohteiden vastausten tarkastuksessa havaitaan jotain sellaista, joka edellyttää kiinteistön valvontakäynnin tarvetta, suoritetaan kohteeseen palotarkastus (valvontakäynti). Kiinteistöihin joista ei ole palautettu paloturvallisuuden itsearvioinnin lomaketta, suoritetaan valvontakäynti. Asuinrakennuksiin tehdään myös kohdennettuja, riskinarviointiin perustuvia valvontakäyntejä. Valvontakäyntejä tehdään myös pelastuslaitokselle tiedoksi saatettujen paloriski-ilmoitusten perusteella.

8.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinrakennuksien valvontakäynnit

Kerros- ja rivitalot, jotka ovat pelastussuunnitelmavelvollisia, tarkastetaan 10 vuoden välein.

8.4 Määräaikaisen valvontakäynnin aikavälin määrittäminen

Uusien valvontakohteiden tarkastusväli määritetään pelastuslaitosten kumppanuusverkoston valvontatyöryhmän esityksen pohjalta, käyttäen valvontakohteiden tarkastusväli-aulukkoa. **Liite 2.**

Valvontakohteen kuuluessa useaan tarkastusryhmään, tarkastusvälinä käytetään sitä tarkastusväliä, joka on lyhyempi.

Valvontavälin arviointi perustuu seuraaviin tekijöihin:

- toiminnan laatuun ja laajuuteen eri vuorokauden aikoina
- valvontakohteen käyttäjäryhmään
- henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvaan uhkaan
- tuotantoon ja valmistukseen liittyviin tekijöihin (palovaarallisuusluokitus)
- valvontakohteessa havaittujen olosuhteiden asianmukaisuuteen
- valvontakohteen valvontahistoriaan ja tarkastuksilla tehtyihin havaintoihin
- valvontakohteen rakenteellisiin ratkaisuihin
- sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden olomassaan
- valvontakohteen sisäisen valvonnan toimivuuteen
- valvontakohteen omatoimiseen varautumiseen
- riskien arviointiin ja riskialueuokitukseen
- pelastuslaitoksen toimintavalmiuteen

Lisäksi turvallisuuskulttuuria voidaan arvioida seuraavilla mittareilla:

- havaitaan samoja puutteita jatkuvasti
- korjausmääräysten toteutuminen
- joudutaanko korjausmääräyksille antamaan jatkoaikaa
- pelastussuunnitelma ja sen päivitykset

- henkilökunnan koulutus ja harjoitukset
- valvontakohteen turvallisuuteen liittyvä laatujärjestelmä ja sen jalkauttaminen
- omaavalvonnan toteutuma ja sen arviointi
- valvontakohteen sitoutuminen annettujen korjausmääräysten toteuttamiseen
- omaehtoinen varautuminen on yli lakisääteisen tason
- muiden tahojen tekemät turvallisuusauditoinnit

8.5 Määräaikaisen valvontakäynnin aikavälin muuttaminen

Tarkastusvälin arviointia suoritetaan jatkuvasti valvontakäyntien yhteydessä ja valvontakohteessa tapahtuneet muutokset vaikuttavat tarkastusväliin olennaisesti. Valvontakohteen tarkastusvälin muutoksen arvioinnissa käytetään kohdassa 8.4 esitettyjä kriteereitä.

Tarkastusväliä voidaan pidentää tai lyhentää suositellusta keskimääräisestä tarkastusvälistä tapauskohtaisesti. Mikäli turvallisuuskulttuuri on kohteessa keskimääräistä paremmin, tarkastusväliä voidaan pidentää ja vastaavasti, jos turvallisuuskulttuuri henkilö- ja paloturvallisuuden on keskimääräistä huonommin, tarkastusväliä voidaan lyhentää.

Vastuupalotarkastaja tekee esityksen valvontavälien muuttamisesta valvontakäynnillä suorittamansa riskienarvion perusteella. Päätöksen tekee johtava palotarkastaja tai riskienhallintapäällikkö. Kohteen tarkastusväliä ei voida pidentää, mikäli kohteessa on henkilöturvallisuuteen liittyvä vakava puute tai korjausmääräyksiä ei ole noudatettu.

8.6 Vuoden 2019 tarkastettavien valvontakohteiden määrä

Vuodelle 2019 valvontakohteita on seuraavasti:

Kohdetyyppi	Kaikki kohteet	2019 tarkastuskohteet
A1 Ympäri vuorokautinen käyttö	452	186
A2 Opetusrakennukset	314	97
A3 Kokoontumis- ja liiketilat	1359	359
A4 Teollisuus - ja varastorakennus	1218	270
A5 Maatalouden tuotanto	1281	318
A6 Muut rakennukset	570	71
A7 Asuinkohteet (omakotitalot, rivitalot, kerrostalot)	64144	251 rt, kt, okt 6400 paloturvallisuuden itsearviointi
A8 Vapaa-ajan kohteet	22885	27 1500 paloturvallisuuden itsearviointi

9 VALVONTAREKISTERI

Pelastuslain 379/2011 § 93 perusteella pelastuslaitoksella on oikeus ylläpitää henkilörekisteriä valvontatehtäviä sekä valmiuden tarkastamista varten. Rekisteriin saa tallentaa pelastuslain 15, 16, 19, 21, 61, 62 ja 90 § mukaisia valvontatoimenpiteisiin liittyviä tietoja. Rekisterin käyttöoikeudet ovat ainoastaan pelastusviranomaisiksi nimetyillä viranhaltijoilla. Pelastuslaitos käyttää valvontatoimien rekisteröintiin käytössä olevaa palotarkastusohjelmaa.

9.1 Tilastointi

Toteutunutta valvontaa tarkastellaan kolmannesvuosittain ja saadut tulokset ilmoitetaan pelastuslaitoksen johtoryhmälle, aluepelastuslautakunnalle ja Kuopion kaupungille kaupungin toiminnallisten tavoitteiden seurannan mukaisesti. Valvontakäyntien lukumäärät kirjataan PRONTO tietokantaan onnettomuuksien ehkäisyn osioon.

9.2 Palotarkastuspöytäkirjojen käsittely

Palotarkastuksista, yleisötilaisuuksien tarkastuksista ja asiakirjavalvonnan perusteella annetuista korjausmääräyksistä tai välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan keskeyttämisistä laaditaan pelastuslain 379/2011, 80 §:n mukaisesti ensin tarkastuspöytäkirja. Pöytäkirjasta käytetään nimitystä palotarkastuspöytäkirjaluonnos, luonnokseen liitetään valitusosoitus hallintolain 434/2003 mukaisesti.

Pöytäkirja tulee myös laatia, jos pelastusviranomainen antaa muutoin kuin valvontakäynnin yhteydessä esim. asiakirjavalvonnan perusteella valvontatehtäväänsä liittyvän korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan.

Pelastuslaissa ei ole erityisiä säännöksiä kuulemisesta, joten lähtökohtaisesti noudatetaan hallintolakia. Hallintolain 34 §:n mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Hallintolain yleinen lähtökohta on, että asianosaista kuullaan kirjallisesti eli varataan tälle mahdollisuus toimittaa kirjallinen vastine kuulemisen kohteena olevista asiakirjoista (HE 72/2002). Hallintolain 37 §:n mukaan viranomaisen on pyynnöstä varattava asianosaiselle tilaisuus esittää vaatimus tai selvitys suullisesti, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi ja kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia. Suullinen kuulemismenettely edellyttää asianosaisen nimenomaista tahdonilmaisua suulliseen kuulemiseen. Muut asianosaiset on kutsuttava samanaikaisesti paikalle, jos se on välttämätöntä asianosaisten oikeuksien tai edun valvomiseksi.

Velvollisuus kuulla asianosaista ei riipu korjausmääräyksen laadusta tai viranomaisen ratkaisusta. Myös niissä tapauksissa, joissa johtopäätelmänä on ”ei huomautettavaa”, tulee kuuleminen suorittaa asianmukaisesti. Sopivanmittaisena kuulemisaikana voidaan pitää kahta viikkoa siitä, kun asiakas saa palotarkastuspöytäkirjaluonnoksen.

Hallintolain 36 §:n mukaan asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle varattu määräaika. Kuulemista koskevassa pyynnössä on tarvittaessa yksilöitävä, mistä seikoista selitystä pyydetään. Asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin. Asiakirjoja ei kuulemisvaiheessa lähetetä todisteellisesti. Palotarkastuspöytäkirjaluonnos voidaan toimittaa asiakkaalle kirjallista kuulemista varten tavanomaisella postilla tai sähköpostilla. Tässä vaiheessa asiakirja ei vielä ole valmis.

Kuulemisen jälkeen asiakkaalla kuultavana olleesta palotarkastuspöytäkirjaluonnoksesta laaditaan valituskelppoinen palotarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan kohteen edustajalle. Palotarkastuspöytäkirjaan liitetään mukaan valitusosoitus. Tarvittaessa palotarkastuspöytäkirja (hallintopäätös) toimitetaan todisteellisesti.

Kuulemisen kohteena oleva asia voidaan ratkaista ilman asiakkaalta saatavaa selvitystä, mikäli selvitystä ei saada määräaikaan mennessä pöytäkirjan vastaanottamisesta.

Pöytäkirja on pelastuslain 80 §:n 4 momentin nojalla viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille. Velvoitteita sisältävä hallinnollinen päätös on toimitettava todisteellisesti. Mikäli pöytäkirja ei pidä sisällään velvoittavaa määräystä, riittää toimittaminen tavallisella kirjeellä, jonka lisäksi asiakirja voidaan toimittaa esimerkiksi sähköpostilla.

Tavallisena postina voidaan toimittaa hallintopäätökset, jotka eivät sisällä velvoittavia päätöksiä. Tällöin vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä ja sähköpostin kolmantena päivänä sen lähettämisestä.

Pelastuslaitos katsoo palotarkastuspöytäkirjan olevan valmis, kun se valvontakäynnin ja tarvittavan kuulemisen jälkeen on allekirjoitettu, samalla asiakirjan katsotaan tulleen julkiseksi.

Pelastuslaitoksen hallintopäätökset perustuvat pelastuslain 2. ja 3. lukuun (*ns. perustelupykälät*), lisäksi voidaan käyttää maankäyttö- ja rakennuslain alaisia säädöksiä ”referenssimateriaalina”, siitä kuinka asia tulisi saattaa lainsäädännön vaatimalle tasolle.

Määräysten tukena voidaan käyttää myös asiakkaalle suunnattuja erikseen laadittuja ohjemateriaaleja, joiden avulla asiakas voi tarkemmin tutustua määräykseen liittyviin teknisiin asioihin.

Mikäli valvontakäynnin yhteydessä käsitellään kemikaaliturvallisuuteen liittyviä asioita, ne kirjataan samaan pöytäkirjaan muun valvonnan havaintojen kanssa. Pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain nojalla annetut määräykset erotellaan riittävän selkeästi toisistaan niin, että kohteen edustajalle on selvää, kumman lainsäädännön perusteella ne on annettu.

Palotarkastuspöytäkirjoista ja muista valvontatoimintaan liittyvistä asiakirjoista ei oteta tarpeettomia paperikopioita. Valvonnassa tarvittavat paperitulosteet arkistoidaan arkistointiohjeen mukaisesti.

Palotarkastuspöytäkirjat tallennetaan käytössä olevaan WiseMaster- palotarkastusohjelmaan. Valvontarekisterin kaikki tiedot tarkastetaan aina tarkastuksen yhteydessä ja tarpeettomat tiedot poistetaan.

9.3 Valvontatietojen ja luottamuksellisten tietojen käsittely

Pelastuslain 379/2011 93 §:n mukaan pelastuslaitos saa ylläpitää henkilörekisteriä rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvontatehtävää varten. Pelastusviranomaiset saavat käyttää rekisterissä olevia henkilötietoja työtehtäviinsä liittyen.

Viranomaisen asiakirja on määritelty julkisuuslain 5 §:ssä ja sillä tarkoitetaan pelastuslaitoksen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka pelastuslaitos tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu pelastuslaitokselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Kunnallisen viranomaisen asiakirjoja koskeva laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta mukaan viranomaisen asiakirja voi olla julkinen, ei- julkinen tai salassa pidettävä. Viranomaisen asiakirja on oletusarvoisesti julkinen, ellei jokin lakiin perustuva seikka tee siitä salassa pidettävää.

Julkisuuslain 24 §:ssä (621/1999) on erikseen määritelty ne asiakirjat, jotka ovat joko kokonaan tai osittain salassa pidettäviä.

9.4 Asiakirjojen pyytäminen ja luovutus

Pelastusviranomaisen tekemän palotarkastuspöytäkirjan julkisuus ja sen luovuttamisperiaatteet perustuvat lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Julkisuusperiaatteena on, että palotarkastuspöytäkirja on julkinen asiakirja, ellei sitä ole perustelluista syistä luokiteltu salaiseksi. Tällöinkin salaus koskee vain niitä pöytäkirjan kohtia, jotka ovat perusteltavissa säädöksissä esitetyillä kohdilla (621/1999, 24§). Pöytäkirjan tai raportin luovutuksesta päättää erillisen harkinnan mukaan johtava palotarkastaja tai hänen esimiehensä. Tietojen salaamisen päättää valvontatehtävän suorittanut pelastusviranomainen.

10 VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN JA TAHOJEN KANSSA

Pelastusviranomaisilla on muiden viranomaisten työtä tukeva asiantuntijarooli. Useissa säädöksissä annetaan pelastusviranomaisille oikeus ja velvollisuus antaa lausuntoja turvallisuuden näkökulmasta. Asiantuntijaroolia voidaan toteuttaa myös yhteisvalvonnoissa.

Yleisenä viranomaisten yhteistoimintamuotona on yhteisvalvontakäyntien tekeminen tarkoituksenmukaisissa kohteissa. Yhteisvalvonnoissa tulee kiinnittää huomiota viranomaisten välisiin toimivaltakysymyksiin.

Pelastusviranomaisen toimivalta nojautuu pelastuslain, kemikaaliturvallisuuslain ja öljyvahinkojen torjuntalain säädöksiin. Pelastusviranomaisen omasta valvontakäynnistä tehdään aina oma hallintopäätös.

Pelastusviranomaisella on rinnakkainen ja osittain päällekkäinen valvontavelvoite muutamien muiden valvontaviranomaisten kanssa. Tarkastusten lisäksi pyritään yhteistyöhön tiedonvaihdoissa, varsinkin kun toisen viranomaisen myöntämät luvat esim. ympäristöluvut vaikuttavat valvontavälien määrittämiseen. Osa keskeisistä yhteistyötahoista on alueellisesti tunnistettavissa paikallisen turvallisuussuunnittelun kautta.

10.1 Turvallisuus ja kemikaalivirasto

Pelastusviranomaisen osallistuu mahdollisuuksien mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suorittamilla laajamittaiseen vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin liittyvillä tarkastuksilla, saatuaan kutsun em. tarkastustilaisuuteen.

Pelastusviranomaisen antaa lausunnot Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pyytämistä erilaisista asiakirjoista.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 32 § velvoittaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimittamaan tiedon laajamittaisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin lupapäätöksestä myös pelastusviranomaiselle. Ennen turvallisuusselvityskohteen lupapäätöksen johtopäätösten ilmoittamista TUKES:n on varattava pelastusviranomaiselle mahdollisuus esittää mielipiteensä turvallisuusselvityksestä. TEKES:n on myös toimitettava turvallisuusselvitystä koskevat johtopäätökset tiedoksi pelastusviranomaiselle samoin kuin tehtävistä käyttöönottotarkastuksista ja tarkastusohjelman mukaisista tarkastuksista. Tarkastuksista ilmoittamisvelvoite koskee myös hyväksytyjä tarkastuslaitoksia. Samaisessa asetuksessa on myös säädetty toiminnanharjoittajan veloitteesta ilmoittaa pelastusviranomaiselle öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta, joka on pelastusviranomaisen tarkastettava kolmen kuukauden sisällä.

Pelastuslain 379/2011, 81 § mukaan pelastusviranomaisen suorittaessa pelastuslain mukaista valvontatehtävää havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen veloitteiden toteuttamisessa ja arvio puutteiden aiheuttavan vakavaa varaa henkilöturvallisuudelle ja puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

Laki pelastustoimen laitteista 10/2007 17 § velvoittaa pelastusviranomaisen ilmoittamaan palotarkastuksessa tai muussa toiminnassaan havaitsemistaan pelastustoimen laitteita taikka asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Valtioneuvoston asetuksen kaivosturvallisuudesta 1571/2011 17 § ja 18 § mukaan kaivosviranomaisen on ilmoitettava kaivoksen tarkastuksesta sekä toimitettava tarkastuskertomus asianomaiselle pelastusviranomaiselle. 1.1.2011 alkaen Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii kaivosviranomaisena.

10.2 Kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaiset

Yhteistyössä kaavoittajan kanssa pelastusviranomaisen toimii asiantuntijana seuraavissa asioissa: Alueen saavutettavuus, sammutusveden saanti, pelastustoiminnan tilantarve, tapahtuneet onnettomuudet, riskialueet ja pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen huomioimisen vaikutukset.

Pelastusviranomaisen antaa pyydettyä kaava- ja rakennuslupa-asiakirjoista lausuntoja. Lausuntojen maksullisuus on määritelty pelastuslaitoksen palveluhinnastossa. Hinnasto päivitetään vuosittain.

Pelastusviranomaisen antaa tarvittaessa asiantuntijalausuntoja rakennuksien käyttöönottoon liittyen Pohjois-Savon maakunnan rakennusvalvontaviranomaisten ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kesken sovitun mukaisesti. Käynti työmaalla tehdään yleensä kohteen vastaavan työnjohtajan kanssa rakennusvalvontaviranomaisen tai kohteen edustajan kanssa sopien. Pelastusviranomaisen ei ole tässä tapauksessa valvova viranomaisen, vaan käyttöönottoon liittyvät määräykset antaa rakennusvalvontaviranomainen.

Pelastuslaitos määrittelee valvontasuunnitelmassa kohteet, joissa se katsoo ennen rakennuksessa tapahtuvan toiminnan aloittamista tehtävän valvontakäynnin olevan tarpeen (erityinen palotarkastus). Käynti tehdään sen jälkeen, kun rakennusvalvonta on antanut rakennukselle käyttöönottoluvan. Valvontakäynti on tällöin kohteen ensimmäinen määräaikainen palotarkastus. Asianosaisena on tällöin kiinteistön omistaja ja/tai kohteen toiminnanharjoittaja.

Kuopion kaupungissa (liitoskuntien Karttula, Vehmersalmi, Nilsinä, Maaninka, Juankoski) pelastusviranomaisen osallistuu rakennuslupien käsittelyyn ns. lausuntotyöryhmässä. Muiden kuntien osalta pelastusviranomaisen osallistuu rakennuslupien käsittelyyn pyydettyä.

Pelastusviranomaisen antaa asiantuntijalausunnon rakennuskohteen henkilö- ja paloturvallisuudesta, sekä sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden ja poistumisreittien määräysten mukaisuudesta, rakennusvalvontaviranomaiselle rakennuksen käyttöönottokatselmuksessa.

Pelastusviranomaisen on mukana rakennuslupakäsittelyssä rakennusvalvontaviranomaisen niin pyytäessä, lista yleisimmistä kohteista:

- hoiva- / hoitolaitos
- rakennukset joissa on tuettua asumista
- senioritalot
- poistumisturvallisuusselvityskohteet ja muut aluehallintoviranomaiselle ilmoitus- tai lupavelvolliset kohteet, (päiväkoti joka toimii vain päiväaikaan ei kuulu poistumisturvallisuusselvitysvollisiin)
- kokoontumis- ja liiketilat (sisältää mm. koulut ja päiväkodit)
- majoitus- ja ravitsemustoiminta ja leirintäalueet (myös tilapäiset)
- kulttuuriomaisuutena suojelut kohteet
- vaativat ja kooltaan suuret tuotanto- ja varastotilat
- palo- ja räjähdysvaaralliset tilat (ilmoitusvelvolliset)
- maatilat joille alueellinen ympäristökeskus on antanut luvan

Yleensä pelastusviranomaisen läsnäolo katselmuksella kirjataan rakennuksenvalvonnan käyttöönottokatselmuspöytäkirjaan.

Pelastusviranomaisen voi pyydettyä suorittaa myös ennakoivia rakennuksen käyttöönottoon liittyviä valvontakäyntejä pelastustoimen asioista rakennustyömaan vastaavan työnjohtajan kanssa.

Pelastusviranomaisen suorittaa rakennuksen käyttöönottokatselmuksen oman sisäisen ohjeen mukaisesti.

Tarkastusten maksullisuus on määritelty pelastuslaitoksen palveluhinnastossa.

Pelastusviranomaisen osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan alla olevan listan mukaisissa kohteissa (uudisrakennus- tai saneerauskohde) rakennusvalvontaviranomaisen käyttöönottokatselmukseen, josta on ilmoittanut pelastusviranomaiselle.

- hoiva- / hoitolaitos
- rakennukset joissa on tuettua asumista
- senioritalot
- poistumisturvallisuusselvityskohteet ja muut aluehallintoviranomaiselle ilmoitus- tai lupavelvolliset kohteet, päiväkotien jotka toimivat vain päiväaikaan eivät kuulu poistumisturvallisuusselvitysvollisiin

- kokoontumis- ja liiketilat (sisältää mm. koulut ja päiväkodit)
- majoitus- ja ravitsemustoiminta ja leirintäalueet (myös tilapäiset)
- kulttuuriomaisuutena suojeltuihin kohteisiin
- vaativat ja kooltaan suuret tuotanto- ja varastotilat
- palo- ja räjähdysvaaralliset tilat (ilmoitusvelvolliset)
- maatilat joille alueellinen ympäristökeskus on antanut luvan
- pelastusviranomaisen ei ole mukana rakennusvalvonnan käyttöönottokatselmuksissa, jotka suoritetaan autohalleissa, jotka sijaitsevat asuinkerrostalojen yhteydessä

Pelastusviranomaisen osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan rakennusvalvontaviranomaisen pyynnöstä suurempien rakennushankkeiden suunnittelun aloituskokouksiin ja varsinaisen rakennustyön aloitusta ennen pidettäviin aloituskokouksiin.

Sammutus- ja pelastustyötä helpottavilla laitteilla varustettujen rakennusten käyttöönottotarkastuksiin pelastusviranomaisen osallistuu harkintansa mukaan silloin, kun rakennuksen käyttötapa on joku muu kuin edellä mainittu.

Pelastuslain 379/2011, 81 § mukaan pelastusviranomaisen suorittaessa pelastuslain mukaista valvontatehtävää havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvio puutteiden aiheuttavan vakavaa varaa henkilöturvallisuudelle ja puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Pelastusviranomaisen ilmoittaa valvontakäynneillä havaitsemistaan rakennusluvan vastaisessa käytössä olevista kohteista paikalliselle rakennusvalvontaviranomaiselle.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015 36 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimittamaan tekemänsä päätökset ja tarkastuspöytäkirjat vähäisestä kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tiedoksi kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Sama velvoite koskee myös päätöksiä kemikaalien tilapäisestä vähäisestä toiminnasta.

10.3 Suunnittelijat ja rakennusliikkeet

Pelastusviranomaisen antaa pyydettyä rakennussuunnitelmista lausuntoja, ja neuvottelee ennen suurien rakennushankkeiden suunnittelun aloittamista rakennuttajan kanssa henkilö- ja paloturvallisuuden periaatteista. Lausuntojen maksullisuus on määritelty pelastuslaitoksen palveluhinnastossa.

Pelastusviranomaisen hyväksyy automaattisen paloilmoittimen toteutuspöytäkirjat.

Pelastusviranomaisen voi pyydettyä suorittaa myös ennakoivia rakennuksen käyttöönottoon liittyviä valvontakäyntejä pelastustoimen asioista rakennustyömaan vastaavan työnjohtajan kanssa.

Pelastusviranomaisen suorittaa rakennuksen käyttöönottokatselmuksen oman sisäisen ohjeen mukaisesti.

Lausuntojen maksullisuus on määritelty pelastuslaitoksen palveluhinnastossa.

10.4 Poliisi

Ilotulitusnäytöksiä valvoo poliisi. Poliisin tulee pyytää lausunto ilotulitenäytöksestä pelastusviranomaiselta. Lisäksi poliisin tulee toimittaa päätöksestä kopio pelastusviranomaiselle. (819/2015, 61 §).

Pelastusviranomaisen antaa poliisille toimitetusta ilotulitusnäytöksen ilmoituksesta lausunnon, sen antaminen tapahtuu ns. läheisyysperiaatteella.

Ampuma-aseasetuksen (145/1998) 10 §:ssä säädetään asealan elinkeinoluvan hakemisesta. Hakemukseen on liitettävä sen kunnan palo- ja pelastusviranomaisen sekä poliisilaitoksen lausunto, jonka alueella asealan elinkeinoa aiotaan harjoittaa. Lausunnon antaminen tapahtuu keskitetysti Kuopiosta.

Pelastusviranomaisen antaa pyydettyä myös muita lausuntoja poliisille.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma tulee toimittaa pelastusviranomaiselle arvioitavaksi.

Pelastusviranomaisen on tarvittaessa toimitettava suunnitelma poliisille sekä ensihoidosta vastaavalle terveysviranomaiselle (PelL 16 §).

10.5 Kuntien ja kuntayhtymien terveys- ja sosiaalitoimi

Pelastusviranomaisen käsittelee pelastuslain 379/2011 42 § mukaiset paloriski-ilmoitukset, joita sosiaali- ja terveysviranomaiset tai joku muu taho on toimittanut pelastusviranomaisen tietoon. Paloriski-ilmoitus käsitellään pelastuslaitoksen sisäisen ohjeen mukaisesti ja tarvittaessa kohteeseen tehdään valvontakäynti (palotarkastus). Paloriskiasuntojen käsittelyn yhteydessä tehdään yhteistyötä erityisesti ympäristöterveysvalvonnan kanssa. Asunnoissa saattaa olla molempien viranomaisten valvontavastuulle kuuluvia asioita.

Vanhuspalvelulain (980/2012) mukaan, mikäli alueen pelastustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeesta olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännöksen estämättä viipymättä ilmoitettava asiasta kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle.

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan muun muassa palo- ja pelastustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Sosiaaliviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa pelastuslain 379/2011 42 § mukaisesta havaitsemastaan onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle salassapitosäännösten estämättä.

Yhteistyötarpeet voi tulla esille esimerkiksi valvontatyön yhteydessä havaittujen eläinten hoitamiseen liittyvien epäkohtien myötä. Tällöin pelastusviranomaisen velvollisuus on tehdä eläinsuojeluilmoitus kunnan eläinlääkärille. (Eläinsuojelulaki 247/1996.)

Majoitushuoneistoja koskevat ilmoitukset ja niihin liittyvät valvontakäynnit on ilmoitettava pelastusviranomaiselle (Terveysuojelulaki 763/1994 15 §).

Ympäristöterveysvalvonnan kanssa tehdään lisäksi yhteistyötä yleisötapauksissa ja kemikaaliturvallisuudessa.

10.6 Itä-Suomen Aluehallintoviranomainen

Pelastusviranomainen antaa tarvittaessa lausuntoja seuraavien toimialojen asioissa:

- yksityisten terveystalvelujen luvat
- oikeusturva ja luvat
- ympäristöluvut
- alkoholin anniskeluluvat

Pelastuslaitos osallistuu pyydettyä tarkastuksille aluehallintoviranomaisen kanssa.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 36 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimittamaan tekemänsä päätökset ja tarkastuspöytäkirjat vähäisestä kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tiedoksi aluehallintovirastolle (työsuojaus). Sama velvoite koskee myös päätöksiä kemikaalien tilapäisestä vähäisestä toiminnasta. Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun STM:n (1053/2011) asetuksen mukaan lupahakemukseen ja toiminnan aloittamista koskevaan ilmoitukseen on liitettävä pelastusviranomaisen lausunto.

Pelastuslaitos antaa lausunnon silloin, kun on kyseessä uusi toimintayksikkö. Mikäli kyseessä on toimisto tms. kohde, pelastuslaitos ei suorita erityistä palotarkastusta, koska kohde on käyttöön hyväksytty rakennusvalvontaviranomaisen käyttöönottokatselmuksessa. Rakennusvalvonta hyväksyy ko. tilat katselmuksessaan rakennusluvan mukaiseen käyttöön. Mikäli katselmuksessa on havaittu puutteita rakennusvalvontaviranomainen vastaa niiden huomioimisesta käyttöönottovaiheessa.

Pelastuslaitos suorittaa kohteen toiminnanharjoittajan kanssa tiedon saatuaan kohteessa erityisen palotarkastuksen viimeistään kolmen (3) kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta.

10.7 Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pelastusviranomainen antaa pyydettyä lausuntoja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvontaan liittyvistä asioista.

Patoturvallisuuslain 494/2009, 14 § mukaisesti patoviranomaisen on varattava pelastusviranomaiselle tilaisuus tulla kuulluksi ennen padon luokittelupäätöksen tekemistä ja asiakirjojen hyväksymistä. Päätös ja myös päivitetty vahingonvaaraselvitys on annettava tiedoksi pelastusviranomaiselle.

10.8 Ympäristöviranomaiset

Pelastusviranomainen valvoo tärkeillä pohjavesialueilla olevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastusvelvoitetta ja ilmoittaa tietoonsa tulleet poistetut öljysäiliöt ympäristöviranomaiselle (KTM:n päätös 344/1983). Öljysäiliöitä tarkastavien yritysten toimittamille pöytäkirjoille suoritetaan asiakirjavalvontaa. Asiassa on syytä tehdä yhteistyötä kunnan ympäristöviranomaisen kanssa.

Pelastusviranomainen antaa lausuntoja kunnallisen ympäristöviranomaisen ympäristölupiin.

Pelastuslain 379/2011, 81 § mukaan pelastusviranomaisen suorittaessa pelastuslain mukaista valvontatehtävää havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvio

puutteiden aiheuttavan vakavaa varaa henkilöturvallisuudelle ja puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 36 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimittamaan tekemänsä päätökset ja tarkastuspöytäkirjat vähäisestä kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tiedoksi ympäristönsuojeluviranomaiselle. Sama velvoite koskee myös päätöksiä kemikaalien tilapäisestä vähäisestä toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksen kaivannaisjätteistä 190/2013, 5 § mukaan ympäristölupaviranomaisen on pyydettävä kohteen sisäisestä pelastussuunnitelmasta pelastusviranomaisen lausunto. Velvoite koskee suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen sisäistä pelastussuunnitelmaa. Valvontaviranomaisen on lisäksi toimitettava sisäiseen pelastussuunnitelmaan tehtyt tarkistukset pelastusviranomaiselle. Lisäksi lupaviranomaisen on toimitettava lupapäätös ja hakemukseen liittyvät pelastussuunnitelmaa koskevat muut asiakirjat pelastusviranomaiselle huomioon otettavaksi niiden toimialalla tehtäviä suunnitelmia varten (esim. ulkoinen pelastussuunnitelma).

10.9 Hätäkeskuslaitos

Pelastusviranomaisen hyväksyy paloilmoittimen toteutuspöytäkirjan ja lähettää sen asiakkaalle allekirjoitettuna. Toteutuspöytäkirjaan kirjataan kohteen hälytysvaste ja pelastuslaitoksen muut vaatimukset. Asiakkaan lisäksi kohteen toteutuspöytäkirja toimitetaan tiedoksi toimenpiteitä varten paikalliselle rakennusvalvontaviranomaiselle ja Kuopion hätäkeskukseen.

Hätäkeskus perustaa toteutuspöytäkirjan mukaisesti tietojärjestelmänsä kohteen tiedot ja jättää kohteen nk. testaustilaan odottamaan kohteen käyttöönoton ilmoitusta.

Paloilmoittimen käyttöönotto tapahtuu paloilmoittimen käyttöönottotarkastuksen ja rakennuksen loppukatselmuksen jälkeen. Paloilmoittimen käyttöönottotarkastuksen suorittaa TUKES:n hyväksymä tarkastuslaitos ja loppukatselmuksesta vastaa rakennusvalvontaviranomainen. Kun rakennusvalvontaviranomainen on hyväksynyt rakennuksen käyttöön rakennuslupapäätöksen mukaisesti, ovat rakennuksen sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet myös hyväksytyt. Kun katselmuksen on tehty ja rakennus ja paloilmoitin hyväksytty käyttöön tarkastuspöytäkirjojen huomioiden mukaisesti, kohteen omistaja ilmoittaa hätäkeskuslaitoksen nettisivuilla olevien ohjeitten mukaisesti Kuopion hätäkeskukseen ja pelastuslaitokselle kohteen käyttöönotosta. Hätäkeskus kytkee kohteen paloilmoittimen valvontatilaan kohteesta tulevan ilmoituksen perustella. Automaattisen paloilmoittimen käyttöönoton prosessi on kuvattu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen nettisivuilla.

Sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden olemassa olon rakennuksessa hyväksyy rakennusvalvontaviranomainen myöntämässään rakennuslupapäätöksessä, jossa paloilmoittimella on voitu antaa rakenteellisia tai pinta-aloihin liittyviä helpotuksia, tai se on ollut edellytyksenä rakennuksen rakentamiselle. Tällöin paloilmoittimen poistaminen vaatii rakennusvalvontaviranomaisen päätöksen. Pelastusviranomaisen antaa lausunnon rakennuslupakäsittelyssä.

10.10 Tarkastuslaitokset

Pelastusviranomaisen osallistuu mahdollisuuksien mukaan tarkastuslaitosten suorittamiin automaattisen paloilmoitin ja sammutuslaitteiston käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksiin, saapuneen ilmoituksen perusteella.

Pelastuslaitos suorittaa laitokselle saapuneille automaattisen paloilmoitin ja sammutuslaitteiston käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksien pöytäkirjoille asiakirjavalvontaa ja tarvittaessa suorittaa ko. valvontakohteissa ylimääräisen palotarkastuksen.

Laki pelastustoimen laitteista 10/2007, 13 § velvoittaa tarkastuslaitosta ilmoittamaan alueen pelastusviranomaiselle tarkastustoiminnassaan havaitsemista vakavista puutteista, jotka koskevat palonilmaisulaitteistoa tai automaattista sammutuslaitteistoa.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 32 § velvoittaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimittamaan tiedon laajamittaisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin lupapäätöksestä myös pelastusviranomaiselle. Ennen turvallisuusselvityskohteen lupapäätöksen johtopäätösten ilmoittamista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on varattava pelastusviranomaiselle mahdollisuus esittää mielipiteensä turvallisuusselvityksestä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on myös toimitettava turvallisuusselvitystä koskevat johtopäätökset tiedoksi pelastusviranomaiselle samoin kuin tehtävistä käyttöönottotarkastuksista ja tarkastusohjelman mukaisista tarkastuksista. Tarkastuksista ilmoittamisvelvoite koskee myös hyväksytyjä tarkastuslaitoksia.

10.11 Muut yhteistyötahot

Pelastuslaitos osallistuu sovittaessa yhteisiin tarkastuksiin, Valviran, liikenteen turvallisuusvirasto Trafin, Huoltovarmuuskeskuksen, onnettomuustutkintakeskuksen, puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen ja tullin kanssa.

11 EPÄSÄÄNNÖLLESTI SUORITETTAVAT TARKASTUKSET

11.1 Erityiset palotarkastukset

Pelastuslaitos voi valvontasuunnitelmassaan määritellä kohteet, joissa se katsoo ennen toiminnan aloittamista tehtävän valvontakäynnin olevan tarpeen. Käynti tehdään sen jälkeen, kun rakennusvalvonta on antanut rakennukselle käyttöönottoluvan. Valvontakäynti on tällöin kohteen ensimmäinen määräaikainen palotarkastus. Asianosaisena on tällöin kiinteistön omistaja ja/tai kohteen toiminnanharjoittaja.

Pelastuslaitos suorittaa tarvittaessa sellaisiin uudisrakennus- tai saneerauskohteisiin valvontakäynnin (erityinen palotarkastus), joissa rakennusvalvontaviranomainen on rakennuslupapäätöksessään määritellyt pelastuslaitoksen suorittaman palotarkastuksen toiminnan aloittamisen ehdoksi.

Pelastuslaitos voi suorittaa erityisen palotarkastuksen myös rakennusvalvontaviranomaisen ilmoittaessa valvontasuunnitelman kohdassa 10.2 esitettyjen kohteiden käyttöönottokatselmuksesta, joihin pelastusviranomaisen ei ole päässyt osallistumaan.

Erityisessä palotarkastuksessa arvioidaan em. toiminnanharjoittajien kykyä huolehtia pelastuslain 379/2011

2. ja 3. luvussa esitettyjen velvoitteiden toteutumista ja sitä miten asiat on esitetty kohteen pelastussuunnitelmassa.

Mikäli pelastusviranomaisena osallistuu yhdessä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa rakennuksen käyttöönottokatselmukseen ja allekirjoittaa pelastustoimen katselmuksen osalta rakennusvalvontaviranomaisen laatiman pöytäkirjan, pidetään katselmusta erityisenä palotarkastuksena.

11.2 Korjausmääräysten suorittamisen valvonta (jälkivalvonta)

Pelastuslain 379/2011 81 §:n mukaan valvontatoiminnan yhteydessä havaitusta palo- tai henkilöturvallisuuden puutteesta tulee kirjoittaa palotarkastuspöytäkirjaan yksiselitteiset korjausmääräykset säädösviitteineen sekä määräaika toimenpiteen korjaamiseksi.

Jokaista annettua korjausmääräystä on aina valvottava. Vakavammista puutteista annettujen kirjallisen korjausmääräysten noudattaminen todennetaan suorittamalla kohteessa jälkipalotarkastus. Lievemmissä puutteissa jälkivalvonta voidaan toteuttaa muulla luotettavalla tavalla, kuten esimerkiksi asiakkaan tekemän ilmoituksen, sähköposti- tai puhelinkeskustelun, kolmannen osapuolen tarkastus-, puhdistus- tai korjauspöytäkirjan toimittamisen tms. perusteella.

Jälkipalotarkastuksella tarkastetaan, että puutteet on korjattu annettujen määräysten mukaisesti. Huomattavia puutteita palo- ja henkilöturvallisuudessa, joita on valvottava paikan päällä tehtävällä jälkipalotarkastuksella:

- vakavat puutteet poistumisjärjestelyissä
- turvallisuutta ylläpitävän laitteen toimimattomuus tai vakava puute
- useita merkittäviä puutteita palo- tai henkilöturvallisuudessa
- asiakas ei tee ilmoitusta annettujen korjausmääräysten suorittamisesta tai muutoin saadaan tietää, ettei annettuja korjausmääräyksiä ole suoritettu.

11.3 Ylimääräiset palotarkastukset

Ylimääräisiä palotarkastuksia suoritetaan jonkin ennalta suunnitellun teeman tai pelastusviranomaiselle tulleen ilmoituksen perusteella.

Ylimääräisiä palotarkastuksia suoritetaan esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:

- kohteessa, josta on tehty pelastuslain 379/2011, 42 § 2 momentin mukainen ilmoitus
- tarkastuslaitoksen tekemän ilmoituksen perusteella
- merkittävää palovaaraa aiheuttava rakennus- tai muu työmaa
- ravintolatiloiissa tapahtuvat kausitarkastukset
- kohteesta on tullut tarkastuspyyntö
- nuohoojan vikailmoituksen käsittelyn yhteydessä
- sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteistojen asiakirjavalvonnan seurauksena
- operatiivinen toiminta aiheuttaa tarpeen tarkastukselle

11.4 Paloriski-ilmoitusten tarkastukset

Pelastuslain 379/2011 42 §:n mukaisien ns. Paloriski-ilmoitusten ylimääräiset palotarkastukset suoritetaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksella erillisen ohjeen mukaisesti. Ilmoituksen jälkeen suoritettavalle ensimmäiselle ylimääräiselle palotarkastukselle pyritään saamaan aina mukaan kaikki, ne viranomaiset joilla voidaan olettaa olevan toimivaltuuksia tarkastuksen kohteessa.

11.5 Muut tarkastukset

Pelastusviranomainen suorittaa pyydettyä pelastusteiden käyttökelpoisuuden tarkastamisen.

12 VALVONTAA SUORITTAVAT VIRANHALTIJAT

Valvontakäyntejä suorittavat pelastusviranomaiset, eli kaikki pelastuslaitoksen päätoimiset viranhaltijat. Poistumisturvallisuuskohteiden ja vaativien palotarkastuskohteiden palotarkastuksia suorittavat päätoimiset palotarkastajat ja päällystöviranhaltijat. Valvontakohteiden jako vastuupalotarkastajien välillä toteutetaan palotarkastusohjelman avulla ja siitä vastaa asemavastaava tai toimialueen palopäällikkö.

13 VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Valvonnan toteutumista arvioidaan palotarkastusohjelmasta saatavien tilastojen perusteella kolmannes vuosittain vertaamalla suoritettua vuosisuunnitelmaan ja edellisten vuosien tuloksiin siltä osin, kun se on mahdollista.

Mittareiksi on valittu tunnuslukuja, joiden tuottaminen onnistuu Pronon valmiiden työkalujen avulla. Vaikuttavuuden arviointia pyritään kehittämään omatoimisesti ja huomioiden valtakunnallinen kehitystyö.

Mittari	Lisätiedot
Henkilövahingot tulipaloissa	Palokuolemat ja vakavat loukkaantumiset
Osuus asuinrakennuspaloista, joissa ei ole ollut palovaroitinta [%]	Tarkastelut aineiston sallimissa rajoissa erillisissä pien-, rivi- ja ketju- sekä asuinkerrostaloissa
Rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen määrä valvontasuunnitelman mukaisissa ryhmissä suhteutettuna asukaslukuun [1/as*a]	A1-A8
Osuus kaikista rakennuspaloista ja rakennuspalovaaroista, joissa alkusammutusta yritettiin	Tarkastelut aineiston sallimissa rajoissa
Osuus asuinrakennuspaloista ja asuinrakennuspalovaaroista, joissa alkusammutusta yritettiin	Tarkastelut aineiston sallimissa rajoissa

Tarkastusprosentti	
Palotarkastajan oma arviointi tekemistään palotarkastuksista	Kerätään vuosittain
Onnettomuuksien ehkäisyyn käytetyt resurssit suhteessa asukaslukuun [htv/as]	Vertailukohtana muut alueet tai valtakunnallinen keskiarvo

14 KEMIKAALIKOhteiden VALVONTA

Pelastuslain lisäksi pelastusviranomaisen on säädetty yhdeksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) valvontaviranomaiseksi. Kemikaaliturvallisuuslain tavoitteena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja.

Pelastusviranomaisen tekee muunkinlaisia hallintopäätöksiä, kuin pöytäkirjamallisia. Näitä ovat esimerkiksi saapuneista kemikaali-ilmoituksista tehdyt päätökset ja saapuneiden ilmoitusten käsittelemättä jättämisestä tehdyt päätökset.

Pelastusviranomaisen valvontavastuu kattaa vähäistä kemikaalien käsittelyä ja varastointia, nestekaasun käyttöä ja varastointia, öljylämmityslaitteistoja, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastustoimintaa ja räjähteiden varastointia ja osin räjähteiden varastointia sekä pyroteknisten tuotteiden varastointiin kaupan yhteydessä tai luovutukseen yksityiseen kulutukseen koskevat tehtävät.

Pelastusviranomaisen vastaanottaa ja suorittaa sille määriteltäviä kemikaalivalvontaan liittyviä säädöksissä kerrottuja tehtäviä. Keskeisimpiä ovat kemikaalilaki 685/2015, kemikaaliasetus 675/1993, laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, VN asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta 819/2015, sekä Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015.

Alle ilmoitusrajan jäävien, sekä ilmoitusrajan ylittävien vähäisten kohteiden vuosittain tapahtuva valvonta suoritetaan määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä.

Osa kemikaalivalvontaan liittyvistä valvontasuoritteista tapahtuu asiakirjavalvontana, (sisältää mm. pientalojen maanalaisten öljysäiliöiden katsastusveloitteen), Ktm päätös Maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983.

14.1 Ilmoitukset, niiden käsittely ja päätökset

Pelastusviranomaisen tekee lupapäätöksiä toiminnanharjoittajan ilmoitusta koskevassa asiassa seuraavien, valvontatehtäviin liittyvien, lakien ja asetusten pohjalta: laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015 sekä VN asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta 819/2015.

Päätöksessään valvontaviranomainen voi asettaa toiminnanharjoittajalle tarpeellisia ehtoja turvallisuusvaatimusten täyttämiseksi. Pelastusviranomainen voi myös hyväksyä, että päätöksen perusteella suoritettava tarkastus voidaan korvata laissa tarkoitetun tarkastuslaitoksen tarkastuksella.

VN asetuksen 685/2015 vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 33 §:ssä mainitaan, että ilmoitus on tehtävä kirjallisesti vähintään kuukausi ennen teollisen käsittelyn tai varastoinnin aloittamista pelastuslaitokselle. Ilmoitus tehdään Pohjois-Savon pelastuslaitoksen nettisivuilla olevalla lomakkeella, jossa on myös ilmoituksen palautusosoite pelastuslaitoksen sähköpostiin (pskemikaali-ilmoitukset@kuopio.fi.) Pelastuslaitos varaa päätöksen toimitusajaksi kaksi kuukautta kemikaali-ilmoituksen saapumispäivästä lukien.

Kemikaalipäätökset tekee johtava palotarkastaja tai hänen sijainen.

14.2 Tarkastukset

Pelastusviranomainen tarkastaa toiminnanharjoittajan toimintatavat ja teknisen toteutuksen seuraavien lakien ja asetusten mukaisesti: laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015 sekä räjähdeasetus 473/1993.

Pelastusviranomainen voi hyväksyä, että tarkastus voidaan korvata myös laissa tarkoitetun tarkastuslaitoksen tarkastuksella.

14.3 Poikkeukset

Pelastusviranomainen voi, 390/2005 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 36 §, mukaisesti yksittäistapauksissa rajoittaa vaarallisten kemikaalien säilytysmääriä tai määrätä säilytykselle muita turvallisuuden kannalta tarpeelliseksi katsottuja rajoituksia tai ehtoja.

15 VALVONTATYÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Tärkeimpiä tehtäviä valvontatyön kehittämisessä on valvontatoimien tasapuolinen mitoittaminen valvontatyöhön osallistuvan henkilöstön kesken. Valvontatoimia jaettaessa tulee mahdollisuuksien mukaan huomioida henkilöstön muut tehtävät pelastuslaitoksella ja mitoittaa henkilökohtaiset suoritteet kokonaisuus huomioiden. Muuttuvat työmenetelmät ja säädösperusta edellyttää myös henkilöstön täydennyskoulutusta ja henkilöstön kehittämissuunnitelman tekemistä.

Valvontakäyntien suunnittelua tehostetaan siten, että tarkastukset suunnitellaan ja suoritetaan kalenterivuoden marraskuun loppuun mennessä.

Kerros- ja rivitalojen osalta tutkitaan valvontakäyntien lisäksi omavalvonnan kohdentamista asuinhuoneistoihin siten, että valvonta kohdistuisi sekä asukkaiden, että taloyhtiöiden vastuulla olevien pelastuslain velvoitteiden suorittamiseen.

WiseMaster -palotarkastusohjelman rakennustietokanta päivitetään vuosittain. Palotarkastusohjelman käyttökoulutusta lisätään.

Pelastuslaitos laatii jatkossa valvontasuunnitelmassa esiintyvien valvontasuoritteiden osalta toimintaohjeet.

- pöytäkirjaohje
 - o asiakirjojen luovuttaminen
- valvontamaksut
- valvontakohteille etukäteen lähetettävä materiaali (mm. etukäteiskirje)
- väestönsuoja valvontakäynnin osana
 - o väestönsuojan toimintakuntoon saattosuunnitelma
- asiakirjavalvonta
 - o WiseMaster- palotarkastusohjelman asiakirjavalvontatoimintojen käyttäminen
 - o nuohoojan vikailmoitus käsittely
 - o sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden määräaikaistarkastukset
- pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen omavalvontaa kehitetään
- pelastuslain 42 § käsittely
- pelastuslain vastainen toiminta (pelastusrikkomus)
- hallintopakkokeinot (pakkokeinojen käyttö)
- rakennusluvan vastainen käyttö (ilmoitusmenettely)
- poistumisturvallisuusselvityksen käsittely
- pelastussuunnitelmat
 - o rakennusten
 - o yleisötilaisuuksien
- turvallisuusviestintä valvontatehtävissä
- paloilmoittimen toteutuspöytäkirja
 - o paloilmoittimen käyttöönotto
- kemikaalivalvonta
 - o tärkeillä pohjavesialueilla olevien öljysäiliöiden katsastusvelvoitteen valvonta
 - o ilotulitusmyyntipaikkojen päätökset ja tarkastukset
- erityisen palotarkastuksen suorittaminen
- rakennustyömaiden vastaavan mestarin tarkastuslista pelastusviranomaisen vastuualueelta

16 VALVONTASUUNNITELMAAN VAIKUTTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

- 1) Pelastuslaki 379/2011 (huomioitu muutos pelastuslakiin koskien nuohousta 1.1.2019 alkaen)
- 2) Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005
- 3) Ktm päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983
- 4) VN asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015
- 5) Kuntalaki 410/2015
- 6) Hallintolaki 434/2003
- 7) Hallintolain käyttölaki 586/1996
- 8) Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007
- 9) Korkolaki 633/1982
- 10) VN asetus poistumisturvallisuusselvityksestä 292/2014
- 11) VN asetus pelastustoimesta 407/2011
- 12) SM asetus väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta 506/2011
- 13) Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
- 14) Laki pelastustoimen laitteista 10/2007
- 15) VN asetus kaivosturvallisuudesta 1571/2011
- 16) Ampuma-aseasetus 145/1998
- 17) Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012
- 18) Terveysturvallisuuslaki 763/1994
- 19) Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- 20) Vanhuspalvelulaki 980/2012
- 21) Lastensuojelulaki 417/2007
- 22) STM asetus yksityisistä sosiaalipalveluista 1053/2011
- 23) Patoturvallisuuslaki 494/2009
- 24) VN asetus kaivannaisjätteistä 190/2013
- 25) Kemikaaliasetus 675/1993
- 26) VN asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta 819/2015
- 27) Öljyvahinkojen torjuntalaki 1673/2009
- 28) Eläinsuojelulaki 247/1996
- 29) MMM asetus Tuettavaa rakentamista koskevista paloteknisistä vaatimuksista 474/2014
- 30) Kaivoslaki 621/2011
- 31) Laki pelastustoimen laitteista 10/2007
- 32) Kielilaki 423/2003
- 33) Saamen kielilaki 1086/2003
- 34) Henkilötietolaki 523/1999
- 35) Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki 13/2003
- 36) Laki kunnallisesta viranhaltijasta 304/2003

LIITTEET

- Liite 1 Valvontasuunnitelman mukaisten valvontakäyntien maksut
- Liite 2 Valvontakohteiden tarkastusvälit

Liite P-S al.pel.ltk 17.10.2019

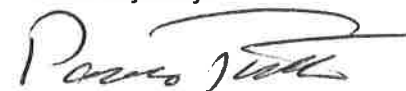
TURVALLISUUSVIESTINTÄSUUNNITELMA 2019

POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Riskienhallinta

Hyväksytty 31.1.2019 otettavaksi käyttöön

Jukka Koponen
Pelastusjohtaja

Paavo Tiitta
Riskienhallintapäällikkö

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	3
2	KÄSITTEET.....	3
3	OPPIMISTAVOITTEET.....	4
	3.1 IKÄRYHMÄT.....	6
	3.2 ERITYISRYHMÄT.....	10
	3.3 MASSAVALISTUSTILAISUUDET.....	12
	3.4 TURVALLISUUSVIESTINTÄ MEDIASSA.....	12
	3.5 TURVALLISUUSVIESTINTÄ MUUN TOIMINNAN YHTEYDESSÄ.....	13
	3.6 YHTEYDENOTTOIHIN VASTAAMINEN.....	14
4	YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA.....	14
	4.1 PELASTUSOPISTO.....	14
	4.2 SPEK/POHJOIS-SAVON PELASTUSALAN LIITTO RY.....	14
	4.3 POLIISI.....	14
	4.4 MEDIA.....	14
	4.5 MESSUT, MUU YHTEISTYÖ.....	15
5	TURVALLISUUSVIESTINNÄN MAKSULLISET PALVELUT.....	15
	5.1 TARJOTTAVAT PALVELUT.....	16
	5.2 MARKKINOINTI.....	16
	5.3 KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT.....	16
	5.4 TALOUDELLISET TAVOITTEET.....	17
6	TURVALLISUUSVIESTINNÄN JÄRJESTELYT.....	17
	6.1 SUUNNITTELU JA JOHTAMINEN.....	17
	6.2 HENKILÖSTÖ.....	17
7	POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN VISIO JA ARVOT.....	19

1 JOHDANTO

Viestintä ja valistus on tärkein ja kustannustehokkain keino vaikuttaa alueen kokonaisturvallisuustasoon. Siksi viestintä- ja valistustoimintaan tulee panostaa. Turvallisuusviestintä perustuu pelastuslakiin (379/2011). Sisäasiainministeriö ohjaa viestintää ja valistusta Pelastustoimen valistus- ja neuvontatyön strategian sekä Pelastustoimen toiminta- ja taloussuunnitelman avulla. Viestinnässä ja turvallisuusvalistuksessa huomioidaan pelastuslaitoksen arvot: luotettavuus, ammattitaitoisuus ja inhimillisyys.

Turvallisuusviestintäsuunnitelma selvittää Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valistustoiminnan toteuttamismallin. Turvallisuusviestintäsuunnitelma perustuu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen voimassa olevaan palvelutasopäätökseen noudattaen siinä esitettyjä periaatteita. Tässä suunnitelmassa selkeytetään erityisesti viestintä- ja valistustyön resurssien kohdentamista lakisääteisten valistustehtävien hoitamiseen ja pelastuslaitoksen tarjoamaan maksulliseen turvallisuuskoulutukseen.

Pohjois-Savon pelastuslaitos antaa turvallisuusviestintään liittyvää valistusta, neuvontaa ja koulutusta paloasemittain 15 %:lle Pohjois-Savon maakunnan väestöstä. Tämän lisäksi pelastuslaitos antaa maksullista turvallisuuskoulutusta sitä haluaville kuntien ja -yhtymien henkilöstölle sekä yrityksille ja yhteisöille.

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa esitetään kunkin kohderyhmän valistustilaisuuden minimitavoitteet ja taulukkomuodossa kunkin kohderyhmän määrälliset tavoitteet liite 1. ja turvallisuusviestinnän vuosikello liite 2., sisällöt ja kohderyhmien määrälliset tavoitteet ovat osaltaan vuosittain muuttuvia.

2 KÄSITTEET

Onnettomuuksien ehkäisy on toimintaa, jolla pyritään estämään onnettomuuksien tapahtuminen ja minimoimaan vahingot etukäteen. Pelastuslakia 379/2011 sovelletaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn.

Omatoiminen varautuminen on hätätilanteisiin varautumista, jota tekevät yksityiset ihmiset ja yhteisöt. Pelastuslain 379/2011 14 § mukaan rakennuksen omistajan ja haltijan, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan, viraston, laitoksen ja muun yhteisön on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan varauduttava onnettomuuksiin ja koulutettava henkilökuntaansa esiintyvien riskien mukaisesti. Yrityksille annetaan asiantuntija-apua sammutus- pelastus ja ensiapuvälineiden määrän ja laadun suhteen.

Valistustoiminnalla tarkoitetaan pelastuslain 379/2011 27 § mukaista pelastustoimen alaan kuuluvaa lakisääteistä valistustoimintaa. Yritysten ja laitosten henkilökunnan kouluttaminen on osa omatoimista varautumista eikä kuulu pelastuslaitosten lakisääteisiin tehtäviin.

Turvallisuuskoulutus on kaikkea sitä koulutusta, jota annetaan turvallisuustietojen, turvallisuustaitojen ja turvallisuusasenteiden parantamiseksi. Tässä suunnitelmassa turvallisuuskoulutuksella tarkoitetaan niitä pelastuslaitoksen tuottamia koulutuspalveluita, joita ei ole lainsäädännöllä määrätty pelastuslaitoksen tehtäväksi.

Koulutusyksikkö antaa kuntien ja kuntayhtymien henkilöstölle, yrityksille ja järjestöille maksullista turvallisuuskoulutusta koko Pohjois-Savon alueelle. Koulutusyksikössä on koulutuspäällikkö ja viisi kouluttajaa sekä koulutusautot ja -kalusto.

Yksikkö laatii ja ylläpitää koulutusmoduulit sekä niihin liittyvät harjoitus- ja turvallisuussuunnitelmat. Yksikkö pitää koulutuksia pääasiassa ns. virka-aikana ma - pe klo 8 - 16 välisenä aikana. Koulutusyksikön henkilöstö ei poistu kesken koulutustilaisuuden hälytystehtäviin.

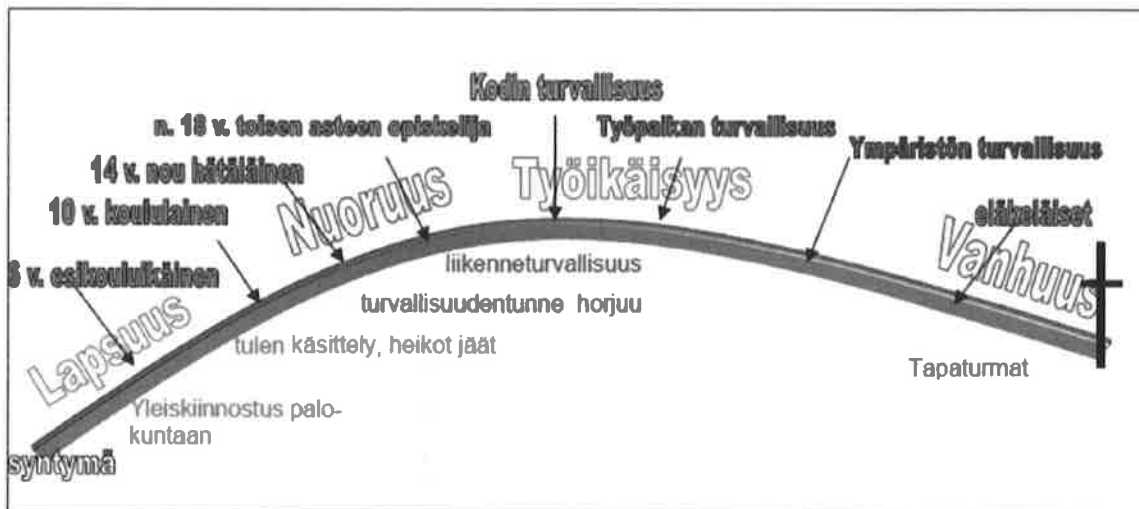
Varausasteella tarkoitetaan sitä mahdollisuutta, jolla valistus- ja viestintätoimintaa tekevä henkilöstö kokonaisuudessaan voi poistua toiseen, kiireellisempään tehtävään. On huomattava, että osa henkilöstöstä voi poistua suorittamaan toista tehtävää varausasteen osoittamaa tasoa helpomminkin.

D-varausasteisesta tehtävästä voidaan poistua ilman, että tilaisuuteen osallistuville koituu turvallisuuspuutteita tai muuten merkittävää haittaa. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi koululuokan valistaminen koulun tiloissa ja opettajan läsnä ollessa. D-varausasteisessa tehtävässä oleva pelastushenkilöstö voidaan hälyttää A- ja B-luokiteltuihin tehtäviin.

B-varausasteisesta tehtävästä ei voi poistua ilman, että tilaisuuteen osallistuville koituu turvallisuuspuutteita tai muuten merkittävää haittaa. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi alkusammutusharjoitus tai valistaminen pelastuslaitoksen tiloissa. B-varausasteisessa tehtävässä olevaa pelastushenkilöstöä ei voi hälyttää muihin tehtäviin.

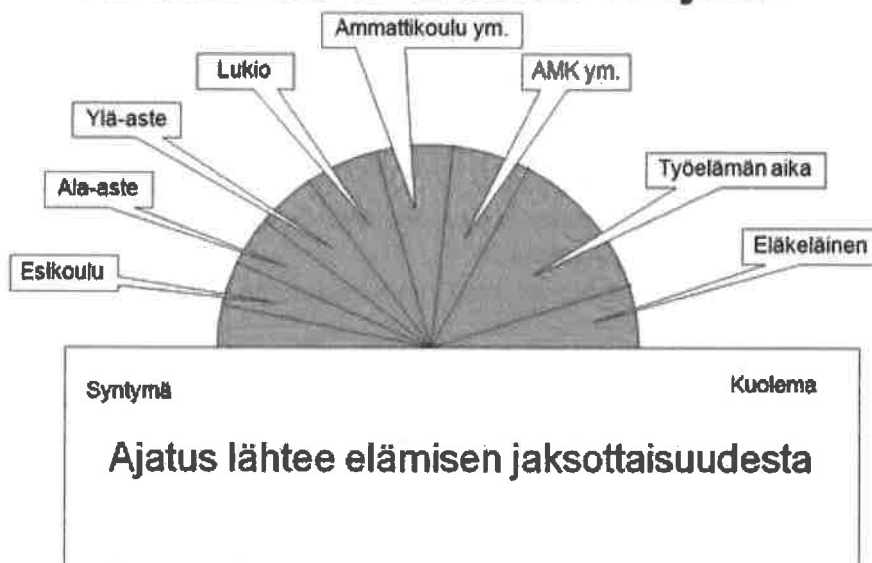
3 OPPIMISTAVOITTEET

Ydinajatuksena on turvallisuuskoulutuksen elinikäinen mukanaolo Pohjois-Savon maakunnan asukkaiden ja siellä liikkuvien kansalaisten normaalissa arkielämässä. Seuraavat kuvat selvittävät turvallisuuskoulutuksen ideologiaa ja sen jatkuvuutta esikoulusta työelämän kautta eläköitymiseen ja turvalliseen nautittavaan eläkepäivien viettoon.

Kuva 1: Pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät kuvattuna "elinkaari-malliksi"

Turvallisuuskoulutuksen ajatus

Kuva 2.

Pelastuslain 379/2011 42 § mukaan "Pelastusviranomaisen tehtävänä olevan valistuksen ja neuvonnan tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia onnettomuustilanteissa sekä tietävät, miten varautua poikkeusoloihin.

Pelastuslaitoksen valistus- ja viestintätöiden laadullisena tavoitteena on "Laadukkaat palvelut"

- tuottaa korkeatasoiset palvelutasopäätöksen huomioivat palvelut
- kehittää yhteistyötä kohderyhmien kanssa
- kehittää henkilöstön ammattitaitoa kaikilla organisaation tasoilla
- sitouttaa ja motivoida henkilöstö osallistumaan turvallisuusviestintätöihin
- parantaa yhteistyötä viranomaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa
- laadukas ajantasainen ja yhdenmukainen koulutusmateriaali
- ylläpitää ja kehittää turvallisuuskoulutusosastoa

Tavoitteiden toteutumista seurataan keräämällä palautetta jokaisesta turvallisuusviestintätehtävästä (yli 3 tunnin koulutukset), josta se on mahdollista.

3.1 Ikäryhmät

3.1.1 Esikouluikäiset

Varausaste D

1. Turvallisuusopetus

- o tapahtuu esikoulun tiloissa
- o koostuu orientoivasta materiaalista, opetusosuudesta ja jaettavasta materiaalista

2. Lapset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat

- o kotona (tulipalot, tapaturmat, myrkytykset, kaatumiset, turvalliset lelut)
- o päiväkodissa
- o omassa pihassa
- o lapset tietävät mitä heidän tulee tehdä vaaratilanteissa ja niiden ehkäisyssä

3. Lapset osaavat ehkäistä onnettomuuksia.

o Lapset tietävät

- että ihmisten oma toiminta ja vialliset kodinkoneet aiheuttavat tulipaloja
- mitkä kodin tavarat saattavat aiheuttaa tulipaloja (tulitikut, kynttilät, tuikut, lyhdyt, ulkotulet, tupakka, tulisijat)
- että tulen/tulitikujen kanssa ei saa leikkiä
- että tuli ja savu ovat vaarallisia, ne tuhoavat ja leviävät helposti
- palovaroittimen toiminnan tarkoituksen ja testauksen
- poistumisreitit kotona, päiväkodissa
- kodin ja päiväkodin paloturvallisuusvälineitä (palovaroittimet, käsisammutin, sammutuspeite, sprinkleri)

o Lapset tunnistavat varoituskilpiä (vihreä poistumisopastekilpi, avotulen teko kielletty, pelastustie)

o Lapset toimivat kotona turvallisesti

- lapset havainnoivat ja välttävät vaaratilanteita
- lapset tietävät, miten tyypillisimmät lasten onnettomuudet sattuvat ja miten niitä voi ehkäistä
- lapset ymmärtävät turvavälineiden (heijastimet, kypärät) käytön merkityksen
- lapset harjoittelevat turvallisia toimintatapoja, esim. kynttilän sytytys

4. Lapset osaavat toimia vaara- ja onnettomuustilanteissa

- o varoittaa muita tulipalotilanteessa
- o soittaa numeroon 112
- o toimia oikein tulipalotilanteessa (nopeasti ulos, ryömimällä jos on paljon savua, ovet perässä kiinni, ei saa mennä piiloon, savuun ei saa mennä)

5. Lapset tietävät

- o että pelastuslaitos sammuttaa tulipalon ja auttaa loukkaantuneita ja sairaita ihmisiä
- o miten saavat sammumaan yllään olevat, tuleen syttyneet vaatteet
- o että palovammaa jäähdytetään kylmällä, juoksevilla vedellä

3.1.2 Kolmasluokkalaiset

Varausaste D

1. Turvallisuusopetus on

- o leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää toimintaa
- o lapsen elinympäristöön liittyviä tapahtumia, omia kokemuksia
- o hyödyntävää
- o tapahtuu koulun tiloissa
- o koostuu orientoivasta materiaalista, opetusosuudesta ja jaettavasta materiaalista
- o oppilaat saavat Apua Apua -oppaan

2. Lapset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat

- o kotona (tulipalot, tapaturmat, myrkytykset, kaatumiset, turvalliset lelut)
- o koulussa
- o omassa pihassa
- o lapset tietävät mitä heidän tulee tehdä vaaratilanteissa ja niiden ehkäisyssä

3. Lapset osaavat ehkäistä onnettomuuksia.

o Lapset tietävät

- että ihmisten oma toiminta ja vialliset kodinkoneet aiheuttavat tulipaloja
- mitkä kodin tavarat saattavat aiheuttaa tulipaloja (tulitikut, kynttilät, tuikut, lyhdyt, ulkotulet, tupakka, tulisijat)
- että tulen/tulitikkujen kanssa ei saa leikkiä
- että tuli ja savu ovat vaarallisia, ne tuhoavat ja leviävät helposti
- palovaroittimen toiminnan tarkoituksen ja testauksen
- poistumisreitit kotona, koulussa
- kodin ja koulun paloturvallisuusvälineitä (palovaroittimet, käsisammutin, sammutuspeite, sprinkleri)

o Lapset tunnistavat varoituskilpiä (vihreä poistumiskilpi, avotulen teko kielletty, pelastustie)

o Lapset toimivat kotona ja liikenteessä turvallisesti

- lapset havainnoivat ja välttävät vaaratilanteita
- lapset tietävät, miten tyypillisimmät lasten onnettomuudet sattuvat ja miten niitä voi ehkäistä
- lapset ymmärtävät turvavälineiden (heijastimet, kypärät) käytön merkityksen
- lapset harjoittelevat turvallisia toimintatapoja, esim. kynttilän sytytys
- lapsille on havainnollistettu liikennekäyttäytymisen merkitystä.

4. Lapset osaavat toimia vaara- ja onnettomuustilanteissa

- o varoittaa muita tulipalotilanteessa
- o soittaa numeroon 112
- o toimia oikein tulipalotilanteessa (nopeasti ulos, ryömimällä jos on paljon savua, ovet perässä kiinni, ei saa mennä piiloon, savuun ei saa mennä)

5. Lapset tietävät

- o että pelastuslaitos sammuttaa tulipalon ja auttaa loukkaantuneita ja sairaita ihmisiä
- o miten saavat sammumaan yllään olevat, tuleen syttyneet vaatteet
- o että palovammaa jäähdytetään kylmällä, juoksevilla vedellä

3.1.3 Palokuntanuoriso-osastolaiset

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus

- o Tapahtuu paloasemilla
- o Opetetaan eri ikäryhmille heidän tasonsa mukaisia turvallisuusasioita

2. Palokuntanuoret huomaavat ja osaavat toimia arjen vaaratilanteissa ja osaavat estää onnettomuuksia

- o vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa
- o keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia
 - tulipalojen tavallisimmat syttymissytyt ja miten paloja voidaan estää
 - asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
 - tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle
 - miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia

3. Palokuntanuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa

- o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
- o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
- o hätäilmoituksen tekeminen numeroon 112
- o yksinkertaisia hätäensiaputoimenpiteitä ja elvytyksen suorittaminen.
- o tulipalon alun sammuttaminen, rasvapalon ja ihmisen sammutus sammutuspeitolla
- o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen turvallista reittiä kokoontumispaikalle
- o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

4. Palokuntanuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

- o kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden- tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
- o mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja

Palokuntanuoret osallistuvat erillisen koulutusohjelman mukaisiin koulutuksiin ja harjoituksiin. Palokuntanuorille on tarjolla kesäaikaan palokuntanuorten leiritoimintaa jolla suoritetaan palokuntanuorten koulutusohjelman mukaisia tasokursseja. Alle 16 vuotiaat palokuntanuoret eivät voi osallistua ns. vaarallisiin harjoituksiin kuten nestekaasurampilla tehtävään alkusammutusharjoitukseen tai vastaaviin harjoituksiin. Palokuntanuorten toivotaan osallistuvan 16-vuotta täytettyään paikkakuntansa pelastustoimintaan. Nuorille annetaan palokuntanuoriso-osastoissa valmiuksia toimia erilaisissa onnettomuus- ja hätätilanteissa johdon- ja tilanteen mukaisesti.

3.1.4 Kahdeksasluokkalaiset

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus

- o Tapahtuu koulun tiloissa

2. Nuoret huomaavat arjen vaaratilanteita ja osaavat estää onnettomuuksia

- o vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa
- o keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia
 - tulipalojen tavallisimmat syttymissyyt ja miten paloja voidaan estää.
 - asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
 - tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
 - miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.

3. Nuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa

- o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
- o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
- o hätäilmoitus numeroon 112
- o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
- o tulipalon alun sammuttaminen
- o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
- o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

4. Nuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

- o koti vara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
- o mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

Tavoitteet ovat samat kuin NouHätä- kampanjassa, joten kampanjaan osallistuminen täyttää tavoitteet. Aktivoidaan kouluja osallistumaan Nou-Hätä valistukseen.

3.1.5 Toisen asteen opiskelijat

Kohderyhmänä ovat lukion toisen vuoden opiskelijat ja opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen toisen vuoden opiskelijat.

Varausaste D, harjoitusten osalta B

1. Turvallisuusopetus

- o tapahtuu koulun tiloissa

2. Nuoret huomaavat arjen vaaratilanteita ja osaavat estää onnettomuuksia

- o vaaratilanteiden tunnistamista lähiympäristössä, koulussa, kotona ja harrastuksissa
- o keinoja ja toimintatapoja, joilla voi estää onnettomuuksia
 - tulipalojen tavallisimmat syttymissyyt ja miten paloja voidaan estää.
 - asuntopalon nopea kehittyminen ja savun vaarallisuus
 - tahallaan sytytetyn tulen vaarat ja tuhopolton seuraukset sytyttäjälle.
 - miten voi estää tavallisimpia koti- ja liikuntatapaturmia.

3. Nuoret osaavat toimia onnettomuustilanteissa

- o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
- o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
- o hätäilmoitus numeroon 112
- o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
- o tulipalon alun sammuttaminen
- o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
- o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

4. Nuoret tietävät miten varautua yhteiskunnan häiriötilanteisiin

- o kotivara ja varautuminen tavallisimpien häiriötilanteiden varalta (katkokset sähkön, veden tai lämmönsaannissa, myrskytuhot, tulvat)
- o mitä ovat poikkeusolot, mitä on väestönsuojelu ja mikä on väestönsuoja.

3.1.6 Työelämä

Poistumisharjoitusten järjestäminen on aina työyhteisön itsensä järjestämää toimintaa. Pelastuslaitoksen rooli on toimia konsulttina, asiantuntijana ja yhteisön tukijana esimerkiksi vuokraamalla savukonetta poistumisharjoitusten järjestäjille. Poistumisharjoituksissa hyödynnetään Helsingin Pelastuskoulun ja Suomen Palopäällystyöliitto ry:n julkaisemaa Poistumisharjoitusopasta.

Koulutusyksikkö tarjoaa alueen kunnille ja kuntayhtymille, yrityksille ja yhteisöille laadukasta turvallisuuskoulutusta. Koulutusyksikkö ylläpitää ja laatii yhdenmukaiset koulutusmoduulit ja niihin liittyvät harjoitussuunnitelmat, pääpainopisteenä koulutuksissa on käytännön asioiden oppiminen ja harjoittelu. Koulutusyksikkö osallistuu eri laitosten poistumis- ja pelastusharjoituksiin sekä tarjoaa myös erikseen räätälöityjä koulutuksia.

Koulutusyksikön laatimat ja ylläpitämät alkusammutus- ja kodin paloturvallisuuskoulutusmateriaalit on pelastuslaitoksen kaikkien kouluttajien käytössä.

3.2 Erityisryhmät

3.2.1 Aluepelastuslautakunnan jäsenet

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat yleisimmät vaaratilanteet

- o kotona
- o liikenteessä

2. Osaavat toimia onnettomuustilanteissa

- o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
- o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
- o hätäilmoitus numeroon 112

- o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
- o tulipalon alun sammuttaminen
- o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
- o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet

3. Ymmärtävät yhteiskunnan häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen peruspiirteet

4. Tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan pääpiirteet

3.2.2 Kuntien poliittinen johto

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat yleisimmät vaaratilanteet
 - o kotona
 - o liikenteessä
2. Osaavat toimia onnettomuustilanteissa
 - o kansalaisten velvollisuus auttaa hätätilanteissa
 - o ensitoimet tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman ja sairaskohtauksen sattuessa
 - o hätäilmoitus numeroon 112
 - o yksinkertaisia ensiaputoimenpiteitä ja kuinka elvytetään.
 - o tulipalon alun sammuttaminen
 - o tulipalosta pelastautuminen ja poistuminen
 - o yleinen vaaramerkki ja siihen liittyvät toimintaohjeet
3. Ymmärtävät yhteiskunnan häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisen peruspiirteet
4. Tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan pääpiirteet

3.2.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten johtohenkilöt

Varausaste B

Tilaisuudessa käsiteltävät asiat

1. Onnettomuuksien ja vahinkojen ennaltaehkäiseminen
2. Paloturvallisuutta koskevien määräysten noudattaminen ja valvonta
3. Toiminta kiinteistöissä erilaisissa onnettomuustilanteissa
4. Suojelutoimet häiriö- ja poikkeusolojen varalta
5. Pelastussuunnitelman laadinta ja päivitys
6. Asukkaille tai työntekijöille tiedottaminen

3.2.4 Varautumismuodostelmien johto- ja erityishenkilöt

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet pystyvät toimimaan omassa tehtävässään niissä tilanteissa, joissa varautumismuodostelmia perustetaan.

3.3 Massavalistustilaisuudet

3.3.1 Erityisteeman mukainen tilaisuus

Varausaste D

Tavoitteena on, että tilaisuuteen osallistuneet

1. Tunnistavat erityisteeman mukaisia vaaroja
2. Kykenevät ehkäisemään erityisteeman mukaisia onnettomuuksia
3. Osaavat toimia erityisteeman mukaisessa tilanteessa

3.3.2 Avoimet ovet paloasemilla

Varausaste B

Tavoitteena on, että paloasemalla avoimien ovien tilaisuudessa käyneet henkilöt ovat

1. Tutustuneet paloaseman ajoneuvoihin ja tiloihin
2. Tutustuneet pelastuslaitoksen toimintaan
3. Kuulleet palomiesten ja sammutusmiesten työstä
4. Sisäistäneet nopean toiminnan merkityksen onnettomuustilanteissa
5. Saaneet mahdollisuuden kokeilla sammutuspeitteen käyttöä
6. Nähtäneet miten alkusammuttimella sammuttaminen suoritetaan
7. Saaneet valistusmateriaalia

3.3.3 Yleisötilaisuudessa tapahtuva turvallisuusviestintä

Tavoitteena on, että yleisötilaisuudessa palokunnan osastolla käyneet henkilöt ovat

1. Tutustuneet paloautoon
2. Kuulleet palomiesten ja sammutusmiesten työstä
3. Saaneet mahdollisuuden kokeilla sammutuspeitteen käyttöä
4. Nähtäneet miten alkusammuttimella sammuttaminen suoritetaan
5. Saaneet valistusmateriaalia

3.4 Turvallisuusviestintä mediassa

3.4.1 Internet, kotisivut

Pelastuslaitoksen Internet-sivuilla (pspelastuslaitos.fi) on vähintään seuraava materiaali

1. Pelastuslaitoksen esittely ja yhteystiedot
2. Toimintaohjeita onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäisyyn
3. Toimintaohjeita erilaisiin onnettomuustilanteeseen
4. Pelastuslaitoksen tarjoamat kurssit yms. koulutustilaisuudet
5. Opastusta pelastussuunnitelman tekemiseen
6. Artikkelit vuositeeman aiheesta
7. Linkkejä muihin valistussivustoihin

3.4.2 Sosiaalinen media

Pelastuslaitos ylläpitää ja päivittää Facebook, Instagram ja Twitter-sivuja (jatkossa sosiaalinen media). Sosiaalista mediaa hyödynnetään turvallisuusviestintävälineenä mahdollisimman tehokkaasti ja pyritään saamaan viestinnälle mahdollisimman laaja levikki sekä pyritään aktiivisin toimenpitein lisäämään pelastuslaitoksen sosiaalisen median välineiden seuraamista.

Sosiaalista mediaa hyödynnetään ja käytetään mahdollisimman tehokkaasti myös häiriötilanneviestinnässä. Sosiaaliseen mediaan pyritään saamaan nopeasti ajankohtaista tietoa, joka koskee esim. häiriö- ja vaaratilanteita, säätilaa tai muuta tapahtumaa, josta on aiheellista viestiä kansalaisille.

3.4.3 Media (lehdistö, TV, radio)

Medialle annetaan vuosittain kuusi tiedotetta ajankohtaisista aiheista vuosikellon mukaisesti ja kaksi tiedotetta vuositeeman mukaisesta aiheesta. Mediatiedotteet on muotoiltu siten, että ne voidaan julkaista sellaisenaan ja niiden mukana toimitetaan julkaisuvapaa kuva aiheesta. Lisäksi tarjotaan mahdollisuutta tehdä TV- ja radiohaastattelu.

3.5 Turvallisuusviestintä muun toiminnan yhteydessä

3.5.1 Henkilökohtainen kontakti

Palotarkastuksen yhteydessä palotarkastajat suorittavat turvallisuusviestintää niin, että siihen käytetään yhteensä vähintään 15 minuuttia/ kohde. Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen palotarkastuksen yhteydessä kohteessa olevien henkilöiden kanssa keskustellaan ainakin.

1. Yleisimmät vaaratilanteet koti- ja vapaa-ajan kiinteistöissä
2. Toiminta onnettomuustilanteessa ja ne tilanteet, joissa hätänumeroon soitetaan
3. Kohteen erityispiirteiden huomioiminen
4. Kohteeseen jätetään viestintämateriaalia
5. Pelastuslaitoksen järjestämistä turvallisuuskoulutuksista
6. Mahdollisuus esittää kysymyksiä

Tiedustelut puhelimitse ja niissä annetut neuvot ja ohjeet ovat turvallisuusviestintää parhaimmillaan ja ne tulee huomioida myös ja kirjata ylös puhelimitse tapahtunut viestintä.

Hälytystehtävien yhteydessä kohteessa oleville henkilöille annettavan turvallisuusviestinnän tavoite on, ettei samantyylinen hälytys toistu. Samalla voidaan mahdollisuuksien mukaan antaa myös neuvoja muuhun turvallisuuteen liittyen.

Nuohoojat antavat oman toimintansa yhteydessä neuvoja erityisesti oikeasta tulisijojen käytöstä.

3.5.2 Uutistiedottamisen yhteydessä tapahtuva turvallisuusviestintä

Uutistiedottamisen yhteydessä turvallisuusviestinnän tärkein tavoite on yhteiskunnan asenteiden muokkaus turvallisuuskulttuuria suosivammaksi. Onnettomuustiedottamisen yhteydessä tulee aina pyrkiä antamaan toimintaohjeita vastaavien onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja vahinkojen

rajoittamiseksi. Muun uutistiedottamisen yhteydessä pyritään antamaan totuudenmukaista kuvaa pelastuslaitoksesta ja sen mahdollisuuksista toimia onnettomuustilanteissa.

3.6 Yhteydenottoihin vastaaminen

Tavoitteena on, että ihmiset saavat pelastuslaitokselta tarvittaessa turvallisuustietoa omaa elämäänsä koskevista asioista helposti puhelimitse tai sähköpostilla. Tätä mahdollisuutta markkinoidaan Internet-sivuilla, sosiaalisessa mediassa, puhelinluettelossa ja esitteissä.

Paloasemalla vierailu on mahdollista paloasemavastaavan luvalla. Paloasemavierailujen sisältö tulee sovittaa vierailijoiden ymmärrys- ja toimintakykyyn. Vierailuihin tulee varata normaalioloissa vähintään 30 minuuttia.

Kaikki vierailijat tutustuvat paloaseman ajoneuvoihin ja tiloihin, heille kerrotaan palomiesten ja sammutusmiesten työstä, kansalaisen auttamisvelvollisuudesta sekä nopean toiminnan merkityksestä onnettomuustilanteissa. Vierailijoille kohdennetaan oikeanlaista turvallisuustietoutta.

4 YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA

4.1 Pelastusopisto

Pelastusopiston tehtävänä on järjestää mm. pelastuslain (379/2011) mukaista väestönsuojelun johtoja erityishenkilöstön koulutusta, sekä valmiuslain (1552/2011) mukaista varautumista edistävää koulutusta. Varautumiskoulutukseen osallistuvat pääsääntöisesti kunnan johto- ja erityishenkilöstö sekä kaikki poikkeusolojen tehtäviin varatut henkilöt.

Vuosittain järjestetään läänien ja kuntien valmiusharjoituksia, jotka muodostavat rungon kunkin alueen koulutukselle.

4.2 SPEK/ Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry

Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry ja Pohjois-Savon pelastuslaitos tekevät yhteistyötä valistus- ja turvallisuuskoulutustyössä mm. maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksessa sekä 72-tuntia koulutuksessa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana NouHätä -kampanjassa ja järjestää kampanjaan kuuluvan aluekilpailun yhdessä Pohjois-Savon pelastusalanliiton kanssa.

112-päivä ja Päivä paloasemalla –tapahtumat järjestetään Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa yhteistyössä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloasemilla. Mukana näissä tapahtumissa voi olla yhteistyökumppaneina myös Hätäkeskuslaitos ja Itä-Suomen poliisi sekä muita alan toimijoita.

Pelastuslaitoksella on mahdollisuus lainata pelastusliitolta erilaista viestintä- ja valistuskalustoa sekä – materiaalia erillisen sopimuksen mukaisesti. Pelastusliitto voi käyttää pelastuslaitoksen kiinteistöjä erillisen sopimuksen mukaisesti.

4.3 Poliisi

Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisen yhteydessä. Yhteistyötä tiivistetään liikenneturvallisuuden parantamisen ja tapaturmien ehkäisyn aloille. Oppilaitosten turvallisuussuunnittelun osalta poliisin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

4.4 Media

Yksi keskeinen yhteistyökumppani on media. Pelastuslaitos käyttää ja hyödyntää mediaa viestinnässään. Median nopea ja tehokas hyödyntäminen korostuu erilaisissa häiriö- ja vaaratilanteissa. Pelastuslaitos tiedottaa ja informoi ympäristöään jatkuvasti erittäin aktiivisesti hyödyntämällä mediaa ja nykyaikaisia viestintävälineitä. Pelastuslaitoksen esiin nostamat asiat ovat saaneet julkisuutta eri medioissa valtakunnallisesti, maakunnallisesti sekä paikallisesti. Tavoitteena on, että media voi käyttää ja hyödyntää pelastuslaitoksen Internet-sivuja ja sosiaalista mediaa myös ajankohtaisten uutisten lähteenä.

4.5 Messut, muu yhteistyö

Pelastuslaitos osallistuu myös erilaisiin messuihin, jotka on kohdennettu asumiseen, rakentamiseen, veneilyyn ja vapaa-ajan viettoon. Koordinoinnin hoitavat koulutusyksikkö ja alueiden palopäälliköt. Messuihin ja järjestelyihin osallistetaan koko Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöä painottuen eri kohderyhmien ammatillisiin vaatimuksiin (esim. rakentamiseen liittyen palotarkastajat, lupien myöntäjät jne.).

Yhteistyötä pyritään kehittämään edelleen myös muiden pelastusalan järjestöjen kanssa. (Liikenneturva, SPR, Maanpuolustuskoulutus ry., JärviPelastajat ry.)

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu vuosittain järjestettävään tapaturmapäivään.

Neulamäen paloasemalla on palomuseo, jota ylläpidetään pelastuslaitoksen ja pelastustoimen eläkeläisten yhdistyksen kanssa. Palomuseossa on nähtävissä eri vuosilta pelastustoimen kalustoa ja välineistöä. Eläkeläiset pitävät kesäaikana museota avoinna keskiviikkoisin. Ryhmillä on mahdollisuus tutustua museoon päivystävän palomestarin kautta tehtävällä varauksella.

5 Turvallisuusviestinnän maksulliset palvelut

Pelastuslaitoksella on erityistä osaamista, erityiskalustoa ja mahdollisuus käyttää olemassa olevia työntekijäresursseja tehokkaasti lakisääteisen valistamisen lisäksi myös maksulliseen turvallisuuskoulutukseen. Tästä syntyy kiistatonta synergiaetua, joten turvallisuuskoulutusten järjestäminen parantaa pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiä. Lakisääteisten toimintojen tekeminen ei saa vaarantua maksullisen turvallisuuskoulutuksen järjestämisen vuoksi, joten resursointi tulee suunnitella erityisen huolellisesti. Maksullista koulutusta pelastuslaitos tarjoaa kaikilta paloasemilta, koulutuksia pitävät paloasemien vakinainen pelastushenkilöstö ns. työvuorosta tai vapaalta erillisellä kouluttajakorvauksella. Turvallisuuskoulutusosaston pitämä koulutus on pääosin aina maksullista lukuun ottamatta messuja yms. tilaisuuksia.

5.1 Tarjottavat palvelut

Pelastuslaitos järjestää seuraavia turvallisuuskoulutuksia

1. Alkusammutuskoulutus
2. Henkilöstön turvallisuusorientointi (turvallisuuskävely)
3. Tulityökorttikoulutus
4. Turvakorttikoulutus majoitus-, hoito- ja huoltolaitoksille
5. Poistumisturvallisuuskoulutus
6. Turvakorttikoulutus maataloille
7. Turvallisuusjohtajan peruskurssi
8. Turvallisuusjohtajan jatkokurssi
9. Väestönsuojan hoitajan kurssi
10. EA 1 ja EA 2 kursseja
11. Kriisijohtamisen kurssi
12. Virve-peruskurssi

Lisäksi voidaan räätälöidä asiakkaan toiveen mukaisia koulutuksia. Näiden sisällön, toteutuksen ja hinnoittelun päättää koulutuspäällikkö tapauskohtaisesti.

5.2 Markkinointi

Pelastuslaitos on viranomaistaho, jolla on julkista valtaa. Viranomaiset eivät voi missään olosuhteissa käyttää julkista valtaa väärin omien tarkoitusperien toteuttamiseksi. Siksi turvallisuuskoulutuksen markkinoinnissa tulee olla erityisen varovainen, ettei kenellekään jäisi sellaista kuvaa, että viranomaiset edellyttävät turvallisuuskoulutuksen ostamista erityisesti pelastuslaitokselta. Jokaisessa maksullisessa koulutuksessa tulee korostaa, että lähtökohtana on asiakkaan halu hankkia koulutuspalvelut pelastuslaitokselta.

5.3 Käytännön järjestelyt

Palvelut on tuotteistettu selkeiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteet, toteutus ja hinnoittelu on yhtenäistetty. Palveluita tarjotaan myös pienillä paikkakunnilla. Turvallisuuskoulutuspalveluiden tilaus- ja laskutusjärjestelmä on oma kokonaisuus. Toiminnan järjestelyissä pidetään huolta siitä, ettei byrokratia kuormittaisi kohtuuttomasti verrattuna toiminnasta saatavaan hyötyyn, joten olemassa olevia järjestelmiä pyritään käyttämään aina kun mahdollista.

Turvallisuuskoulutus on kiinteä osa pelastuslaitoksen päivittäistä toimintaa ja olemassa olevien henkilöstöresurssien käyttöä tulee tukea. Turvallisuuskoulutuksen suunnittelu- ja organisointitöiden tekemiseen työvuoron aikana kannustetaan.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tavoitteena on tarjota laadukasta turvallisuuskoulutusta, joihin kouluttajat ovat motivoituneita ja koulutettuja. Jokaisessa yli 3 tunnin koulutustilaisuudessa kerätään palautetta, jonka perusteella turvallisuuskoulutusta kehitetään.

5.4 Taloudelliset tavoitteet

Taloudelliseksi tavoitteeksi on otettava omakustannusperiaate. Hinnoittelu on tehty koulutusmoduuleittain. Hinnoittelussa on otettu huomioon suorien kustannusten lisäksi välilliset kustannukset, kuten laskutus- työnjohto- koulutus- ja markkinointikustannukset. Lisäksi yleinen markkinatilanne vaikuttaa hinnoitteluun.

6 TURVALLISUUSVIESTINNÄN JÄRJESTELYT

6.1 Suunnittelu ja johtaminen

Turvallisuusviestinnästä vastaa johtava palotarkastaja ja varahenkilönä on koulutuspäällikkö. Koulutuspäällikkö vastaa ja valvoo maksullisen turvallisuuskoulutuksen laatua ja toteutusta, koulutusyksikön kouluttajat avustavat tehtävän suorittamisessa.

Turvallisuusviestintätiimi vastaa valistuksen järjestämisestä, laadusta sekä palvelujen kehittämisestä, valvoo ja arvio tavoitteiden toteutumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Paikallisesti turvallisuusviestinnän toteuttamisesta vastaavat asemavastaavat yhteistyössä turvallisuusviestintätiimin kanssa.

6.2 Henkilöstö

6.2.1 Turvallisuuskouluttajien koulutus

Pelastusalan ammattikoulutus antaa riittävät perusvalmiudet koulutus-, viestintä- ja valistustilaisuuksien pitämiseen. Ammattihenkilöstön koulutustarve keskittyy pelastuslaitoskohtaisten tavoitteiden, toimintatapojen ja käytänteiden opettamiseen sekä valistustyöhön motivointiin. Jokaisen viestintä- ja valistustyötä tekevän tulee osallistua vuosittain vähintään yhteen turvallisuusviestintätyötä tekevien koulutustilaisuuteen.

Sivutoimisen henkilöstön peruskoulutukseen ei sisälly turvallisuusviestintäkoulutusta, joten heidän kouluttajataitojensa opettamiseen tulee keskittyä. Turvallisuusviestintäkoulutukseen osallistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, jotta koulutukseen saadaan houkuteltua riittävästi henkilöitä. Koulutustilaisuuksia tulee järjestää koko pelastuslaitoksen toimialueella.

Maksulliseen turvallisuuskoulutukseen tarvittavaan osaamiseen tähtäävää koulutusta tulee järjestää ja kouluttajakoulutuskursseille osallistumiseen kannustaa. Pätevien kouluttajien tulee voida toteuttaa koulutusta käytännössä, jotta osaaminen ja motivaatio pysyisivät hyvällä tasolla. Turvallisuuskoulutusosaston kouluttajat koulutetaan koulutusosaston kautta eri kurssien kouluttajiksi, jotta laatu voidaan taata.

6.2.2 Vakinaisen henkilöstön tehtävät

Päällystön vastuulla on valistuksen ja neuvonnan johtaminen ja suunnittelu. Konkreettisesti päällystö toteuttaa valistusta kaikilla tasoilla, teoria-oppitunneista ja alkusammutuskoulutuksesta messuesittelyihin. Alipäällystö ja miehistö kouluttavat ja valistavat päällystön tekemien suunnitelmien mukaisesti. Henkilöstön tulee ylläpitää ja kehittää valistus- ja neuvontataitojaan. Vakainainen operatiivinen ja palotarkastuksia suorittava henkilöstö osallistuu mm. tulityökoulutuksiin sekä muihin tehtäviin sivuaviin pelastuslaitoksen itse järjestämiin koulutuksiin työvuoron sisäisenä koulutuksena.

Välittömässä operatiivisessa lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä voidaan käyttää

- suunnittelu-, valmistelu- ja huoltotehtäviin, jotka voidaan tarvittaessa keskeyttää
- D-luokiteltuihin valistustehtäviin, jotka voidaan tarvittaessa keskeyttää
- B-luokiteltuihin lakisääteisiin valistustehtäviin, jos riittävä operatiivinen toimintavalmius pystytään säilyttämään.

Välittömässä operatiivisessa lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä ei voida käyttää

- D-luokiteltuun maksulliseen turvallisuuskoulutukseen, jos se vaarantaa hälytysvalmiutta
- B-luokiteltuun maksulliseen turvallisuuskoulutukseen
- muihin toimintavalmiuteen vaikuttaviin tehtäviin.

6.2.3 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokuntien henkilöstön tehtävät

Sivutoiminen henkilöstö ja sopimuspalokunnat osallistuvat lakisääteiseen turvallisuusviestintään valmiuksiensa mukaisesti. Toiminnassa tulee noudattaa tässä suunnitelmassa kuvattuja toimintaperiaatteita.

Sivutoimisen henkilöstön tekemä turvallisuusviestintä on merkittävässä osassa niiden paloasemien alueella, missä ei ole riittävästi vakinaista henkilöstöä kaikkiin tehtäviin. Sivutoimisen henkilöstön osallistumista tehtäviin tuetaan riittävällä perehdytyksellä. Perehdytyksen jälkeen he osallistuvat kaikkeen valistus- ja turvallisuuskoulutukseen vakinaisen henkilöstön ohjauksessa.

Turvallisuuskoulutuksen järjestämisen aikaisesta operatiivisesta valmiudesta pitää huolehtia.

Sopimuspalokunnat osallistuvat lakisääteiseen turvallisuusviestintään paikallisesti ja mahdollisuuksiensa mukaan. Pelastuslaitoksen tarjoaman maksullisen turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen he eivät osallistu.

7 POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN VISIOT JA ARVOT

*Pohjois-Savossa on hyvä
turvallisuuskulttuuri sekä
laadukkaat pelastustoimen palvelut.
Turvallinen Pohjois-Savo*

Liite P-S al.pel.ltk 17.10.2019

Pohjois-Savon pelastuslaitos

5.6.2019

Rakennusinvestointisuunnitelma

KOHDE	Paloaseman rakennusvuosi ja nykytila	Väistötilat alkaen	Toteuttaja/omista-ja	Hankesuunnittelu	Rakentaminen	Käyttöönotto
Nilsä keskustan paloasema	1977, remontti 1984, henkilöstö väistötiloissa konteissa	2013	Kuopion kaupunki	Ensimmäinen suunnitelma tehty vuonna 2015. Tammikuussa 2019 on aloitettu vanhan hankesuunnitelman päivittäminen ja kartoitettu uudet tonttivaihtoehdot, ja otettu huomioon ensihoidon tarpeet. Hankesuunnitelma ja kustannusarvio valmistunut 4/2019, jonka jälkeen SHP jättäytyi hankeesta pois. Nyt hankesuunnitelmaa päivitetty pelastustoimen tilantarpeen näkökulmasta, valmistuu 6/2019.	Aikaisintaan 2020-	2022
Pielaveden paloasema	1988, ei rakennettu paloasemaksi, henkilöstö väistötiloissa lukiolla	2014 marraskuu	Pielaveden kunta	Hankesuunnitelma valmistunut 10.9.2018, toteutussuunnitelma laadittu 2019, rakentaminen alkaa S/2019.	5/2019-	2020
Leppävirran paloasema	1973, henkilöstö väistötiloissa konteissa	Heinäkuu 2017. Vuokrasopimus: kolme vuotta väistötilat, optio kaksi lisävuotta.	Leppävirran kunta	2020	2021-2022	2023
Varkauden paloasema	1956, peruskorjaus 1989, henkilöstö väistötiloissa konteissa (pl. päällystö)	Elokuu 2017. Vuokrasopimus: kolme vuotta väistötilat, optio kaksi lisävuotta.	Varkauden kaupunki	Varkauden kaupunki on esittänyt vuodelle 2019 määrärahaa hankesuunnitteluun. Hankesuunnittelun ohjausryhmä nimetty. Hankesuunnittelun tarjouspyyntö kilpailutettu Hilmassa, ja tarjousten viimeinen jättöpäivä 5.4.2019.	Aikaisintaan 2020-	
Kuopion pääpaloasema, Neulamäki (Vuorela - kantakaupunki - Hiltulanlahti akseli)	1983, remontti 2001, 2013-2017, sisäilmatyöryhmä, jatkuvia saneerauksia	Ei ole. Sisäilmainfot pidetty työvuoroille viikolla 23 (2018). Iv-järjestelmän korjaukset ja rakennevuotojen paikkaukset alkaneet, jotta pärjätään Neulamäen tiloissa 3-5 vuotta, kunnes uusia asema/asemia käytettävissä.	Kuopion kaupunki	Kuopion keskusta-alueen paloasemaverkoston tarveselvitys valmistunut lokakuussa 2018. Kuopion kaupunki käynnistänyt hankesuunnittelun. Hankesuunnittelussa huomioitu uusia esiin tulleita tonttivaihtoehtoja ja paloasemaverkoston toiminnallisia vaatimuksia eri vaihtoehtojen pohjalta ja selvitetty käyttöön oton edellytyksiä (tonttien omistus- ja vuokrasuhteet), toteutusratkaisut ja asemien toiminnalliset vaatimukset. Hankesuunnittelun tavoiteaikataulu kesä 2019. Suunnittelun aikana Kuopion kaupunki selvittänyt mahdollisten paloasemakiinteistöjen vuokira- ja omistajuusjärjestelyjä.	Aikaisintaan 2020-	
Siilinjärven paloasema	1986, henkilöstö väistötiloissa vuodesta 2015	2015 kesäkuu	Siilinjärven kunta	Hankesuunnittelu suunniteltu alkanut 2019. Tontti valittu Siilinjärven keskusta-alueelta kirkon ja vt 5 välisrta josta käyty kuulemismenettelyt. ELY-liikenne tehnyt liikennejärjestely-simulointeja. Siilinjärven kunnan ja pelastuslaitoksen välillä tiivis yhteistyö hankeen eteenpäin viemiseksi.	Aikaisintaan 2021-	2022

Pohjois-Savon Pelastuslaitos

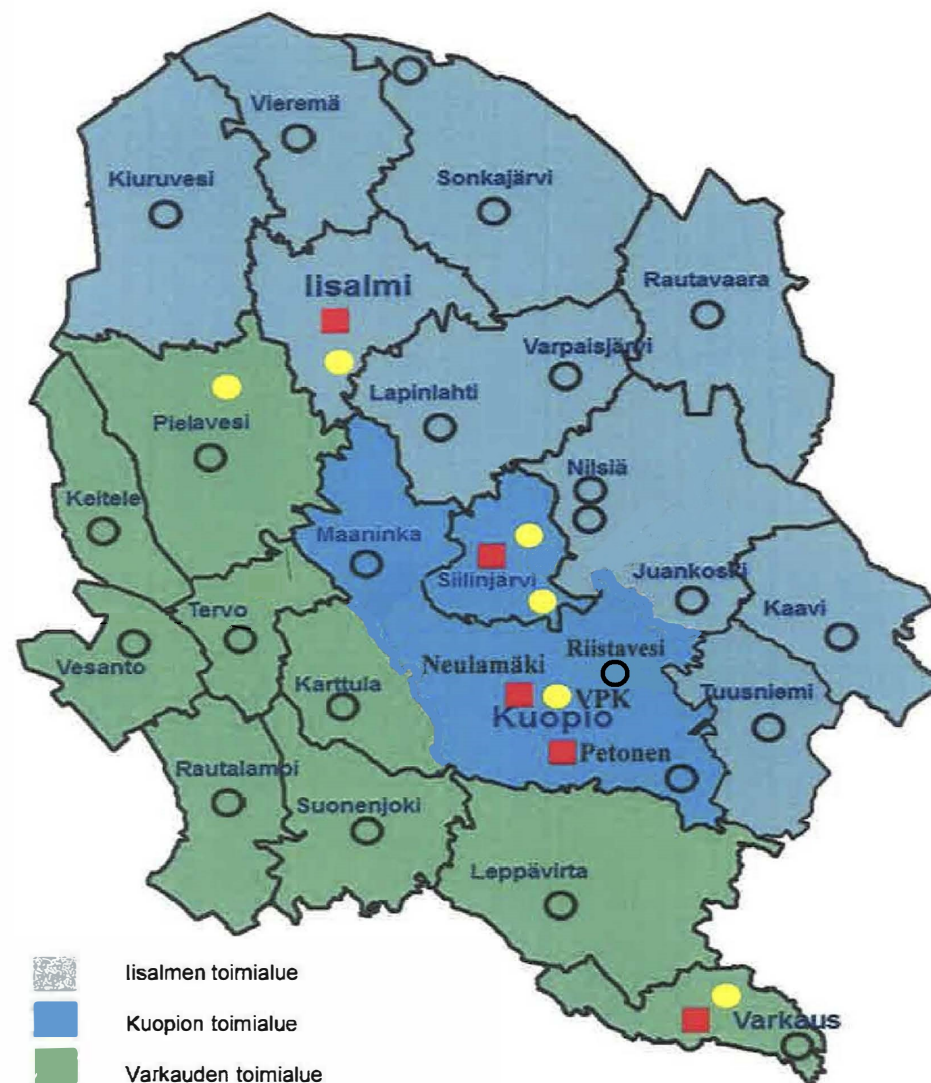
Paloasemaverkosto 2020

POHJOIS-SAVON
PELASTUSLAITOS

- Ympäri vuorokautinen, välitön lähtövalmius
- Virka-ajan lähtövalmius ja muina aikoina varallaolo
- Sopimuspalokunta

Pohjois-Savon kunnat ja kaupungit

Ote: Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätösehdotus 2020-2023

Oheisena Pohjois-Savon aluepelastuslautakunnan päätös koskien Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätösehdotusta 2020-2023.

Otteen oikeaksi todistaa, Kuopiossa 21.10.2019.

Panu Mönkkönen
toimistos sihteeri

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

Päätös Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta 17.10.2019
Ote: Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätösehdotus 2020-2023

Jakelu

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Savon kunnat ja kaupungit

Tiedoksi

Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätösehdotus 2020-2023

Pelastusjohtaja Jukka Koponen:

Pelastuslain (379/2011) mukaan alueen pelastustoimi laatii palvelutasopäätöksen. Pelastustoimen palvelutasosta päättää aluepelastuslautakunta kuntia kuultuaan. Palvelutasopäätöksellä päätetään pelastustoimen tuottamien turvallisuuspalveluiden tasosta ja tavoitteista sekä toimintojen järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä. Pelastustoimen palvelutason tulee vastata alueella esiintyviä onnettomuusuhkia. Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien sekä tulipalojen ennaltaehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Pelastuslaitoksen toiminnassa huomioidaan myös poikkeusolot.

Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa maakunnan alueella pelastustoimen tehtävien hoitamisesta kuntien kanssa laaditun yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Palvelutasopäätöksessä on selvitetty alueella esiintyvät uhat ja niistä aiheutuvat riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat. Palvelutasopäätöksen perustana toimii alueen riskianalyysi sekä pelastuslaitoksen visio ja strategia. Palvelutasopäätös sisältää myös katsauksen pelastuslaitoksen toimintaan ja nykytilaan. Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden järjestelyt on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Pelastustoimen keskeisenä tavoitteena on ihmisten turvallisuuden parantaminen sekä onnettomuuksien ja niistä aiheutuvien seurausten vähentäminen. Pelastuslaitoksen riskienhallintatoimien lisäksi myös kiinteistöjen omistajat, haltijat ja asukkaat sekä yritykset ja muut yhteisöt ovat velvollisia huolehtimaan omatoimisesta varautumisesta.

Palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain hyväksyttävän talousarvion puitteissa. Maakunnallisen paloasemaverkon ylläpitäminen edellyttää lähivuosina kahdeksan uuden paloaseman rakentamista, joka lisää huomattavasti pelastuslaitoksen maksamien pääomavuokrien määrää. Pelastustoimen palvelutason säilyttäminen edellyttää riittävän rahoituksen toimintojen ylläpitämiseen.

17.10.2019

Palvelutasopäätös ehdotetaan olevan voimassa ajalla 1.1.2020-31.12.2023. Voimaan tullessaan päätös kumoaa aluepelastuslautakunnan 28.10.2015 hyväksymän palvelutasopäätöksen.

Vaikutusten arviointi

Palvelutasopäätös on ympäristövaikutuksiltaan neutraali.

Esitys

Aluepelastuslautakunta päättää pyytää Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätösehdotuksesta lausunnot alueen kaupungeilta ja kunnilta sekä Itä-Suomen aluehallintovirastolta. Lausunto pyydetään toimittamaan 18.11.2019 mennessä osoitteella

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Volttikatu 1 A

70150 Kuopio

tai sähköpostilla pelastuslaitos(at)kuopio.fi

Liitteet

14 Palvelutasopäätös 2020-2023

Viiteaineisto

4 Pohjois-Savon pelastuslaitos_alueellinen riskiarvio_30.11.2018

5 PS_Riskimatriisityökalu alueellinen_30_11_2018

6 Riskianalyysi 2015

Valmistelija

Jukka Koponen

puh. +358 17 18 8101

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

Pelastusjohtaja Jukka Koponen

Aluepelastuslautakunta päättää pyytää Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätösehdotuksesta lausunnot alueen kaupungeilta ja kunnilta sekä Itä-Suomen aluehallintovirastolta. Lausunto pyydetään toimittamaan 18.11.2019 mennessä osoitteella

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Volttikatu 1 A

70150 Kuopio

tai sähköpostilla pelastuslaitos(at)kuopio.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.